

1988ko Maiatzak 1 — 1196.zenbakia — 160 pezeta(BEZ barne) / 9 libera

ARGIA

EUSKADIKO SELEKZIOA: EUSKARAREN GOLA

Daniel Udalaiz :
"Diruak
ez du kolorerik
ezta aberririk ere"

Pariseko lehendakariarentzat
botoak baino protestak

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

1.196. zenbakia

POLITIKA

- 13.— Pariseko lehendakariarentzako boto baino protesta gehiago. **I. Zubiondo.**
- 15.— Andres Casinello: militarrek negoziaketaren aurrean. **Mar-kox.**
- 16.— Aro berriari begira Herri Batasuna berregituraketan. **I. Zubiondo.**

NAZIOARTEKOA

- 18.— Geneveko txin-txinez inor gutxi mozkortu zen Afganistanen. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

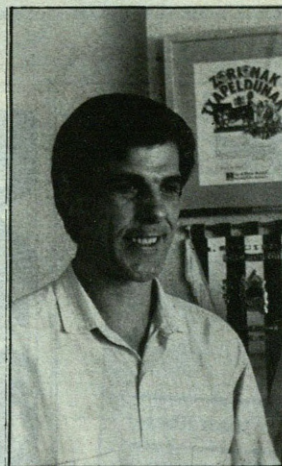
- 19.— Nekazaritza industrialetik urrun, giza nekazaritzaren defentsan. **L. Aristi.**
- 22.— Esperantoaren ametsa erreallitate bihur ote liteke? **J. Urkia.**
- 24.— Mario Ines Torres, lur jotako anarkistaren odisea. **J. Mollari.**
- 35.— Luzaide eta Baigorriko artzainak mokoka bazka dela kaso. **I. Camino.**
- 38.— Daniel Udalaiz: «Diruak ez du kolorerik ezta aberririk ere».

KULTURA

- 43.— Kultur ataria.
- 44.— «Bateginik»: Euskadiko futbol selekzioa, euskaren gol berri bat. **P. Untzueta.**
- 46.— Oteizaren erakusketa antologikoa Bilbon etxeratua dugu. **P. Urzelai.**
- 48.— «Gabai», gozatuz ikasteko moduko komiki historikoa. **J. Arano eta G. Arrese.**
- 50.— «Komunikabideak estatunrik gabeko herrietan» gaiari buruzko ekitaldiak izan dira Leioan. **I. Goitioitza.**
- 53.— Kulturaren aste borratea.

ETA BESTE

- 58.— Azkena: **Karlos Trenor.**

GOL berri bat lortu du euskarak «Bateginik» kanpainaren bidez **EUSKADI-TOTTEMHAN PARTIDUA** antolatutakoan. San Mamesen maiatzaren 10ean jokatu da, baina seguru aski esanahirik berezienez Euskadiko Futbol Selektzioa osatua izana litzateke. **44. orrialdeko** erreportaiaren, partiduko antolatzaileetako den **INAXIO KORTABARRI**aren eritziak ere bildu nahi izan ditugu. Beste hari bati helduz, ezin ahanzi **MAIATZAREN LEHENA** ere gainean dugula, eta berandu baino lehen alderdi desberdinetatik heldu diogu gaiari: **langile-arazoetarako** kazetari aritua den **DANIEL UDALAITZ**ekin elkar hizketan (**38.o.**), **NEKAZARIEN PROLEMATIKA** Gipuzkoako **EHNE** sindikatuen ahotan, eta **AZKENA** moduko eritzi artikulua ere (**58.o.**) tradizio handiko data horren inguruan dabil aste honetan.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermufe Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpuru, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrique Amonariz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elozegi, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Miellanjel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Irastorta, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Txeroki, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Urederra, Aitor Zabalgobeaskoa.

Diseinu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Joxemi Zumalabe.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ekz. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

1988. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	400 libera.
Estatu Espainola.....	6.000 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.000 pezeta.
Airez.....	12.000 pezeta.

MAIATZA 1 MAIATZA 7

maiatzaren leian ilbete

eguzkia: (maiatzaren leian)
irten: 07.14
sartu: 21.10

mareak: (maiatzaren leian)
gora: 04.49 eta 17.06
behera: 10.54 eta 23.12

LIBURUAK

DABID ZUAZALDE

Aldizkariaren izena:

Maiatz

Ezaugarriak: 15.alea, 44 orri, 25 F.500 pta.

Aurtengo apirilari dakogion iritsi zaigu, eta garbi dago guk kasu egin zein ez, Baiona aldean gogotik egiten dutela lana. Egile berri eta zaharagoen eskuhartzeaz, literaturaren dastatzeko aukera berri bat eman digute.

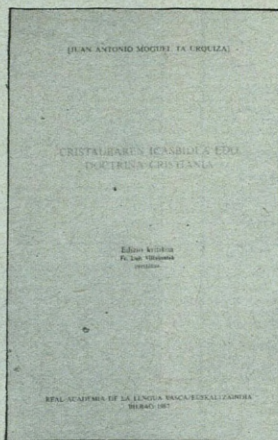
Ale honetan zer berri? Olerkizko lanak aipatuko dizkizuegu lehenik. Laister liburua argitaratuko dioten Jakes Ahamendaburu poeta berriaren lanen alboan, Jean Louis Davant ezagunagoaren poemak. Itxaro Borda langile suetuaren poema bat biziki gustatu zaiguna, eta Jon Arzalluz, Xabier Soubelet, Mayi Pelot, Kosepa Irazusta eta Ellande Arandiaren olerkiak. Halaber, Aurelia Arcoccharenak. Aureliak berak, hil berri den René Char poeta frantsesaren berri ematen digu itzulpen zenbaitekin batera.

Eta Arcotxarekin bukatzeko Magritteren koadro batean oinarrituriko ipuin moduko izkribu bat ere ekarri

digu. Ipuinetan, aspaldiko ezaguna dugun Jon Casenavrek bat idatzi du biziki gustatu zaiguna (Margaita). Koldo Ameztoi antzerkilariak bi herriri buruzko esaera zaharretan oinarrituriko idazlan bi modaltu ditu, eta Sarah Nielsen izeneko baten «Erramun, kafearen ordua da» ere badugu. Luzien Etxezaharretak bi ipuintxo ekarri dizkigu: «79060DH», erromatarren legioek hemen ezarri zabalpalketa eta gaur egun pairatzen duguna nahasten dituen Maddi Hegiri egin omenaldi batez, eta beste bat, Parisko metroan agitu gertakari xume bat kontatzen diguna. Luzienek itzuli du ere «Ziburuko andere ederra» Pierre Mac Orlanek de Lancre inkisitoriek erretako neskata «sorgin» batzuei buruzko kontakizuna.

Azkenik, sail berri bat zabaldu dute, «Literaturaz». Bertan, mundu zabaleko idazle ezagun batzuen berri ematen zaigu. Hemen kausitu ditugunak: Joseph Brodsky errusiar disidente nobel saridunaren poema zenbait; Rachid Boudjedra, frantsesa utzi eta literatur hizkuntzat arabiera hartu zuen idazle algeriarrarekin egin elkarriketa bat; Tahar Ben Jelloun, frantsez baina Marokori buruz idazten duen idazle ezagunaren «La nuit sacrée» aken nobelaren berri, eta Ismael Kadare, oraindik ezagutzen ez dugun baina izugarri ona omen den albaniarren albisteak.

Aipatzekoa da halaber, aldizkari osoa irudiz besterik dagoela: Neni Larregik marraztu irudiez.

Egilea: Juan Antonio Mogel
Izenburua: Cristaubaren icasbidea edo Doctrina Cristiana

Prestatzailea: Luis Villasante.

Argitaratzailea: Euskaltzaindia.

Euskaltzaindiaren «Euskararen lekukoak» bildumako hamalagarrena egiten du honek, eta Institutio horretako buru den Villasantek Mogel zahararen, «Peru Abarka»ren egilearen dotrina bat hautatu digu eta lehenbiziko aldiz argitara ematen.

Mogel gipuzkeraz idazten hasi zen, eta gero —literaturaren historiako interesgarri baina hemen azaltzeko luzeegi diren arrazoiak zirela eta— bizkaierara pasa. Dotrina hau ere euskalki horretan idatzia da, baina Mogelek berak aitoritzen duenez lapurtar batetik moldatua. Villasantek argitzen digu lapurtar hori Lavieuxvillerena dela (bilduma bereko 11.ean argitara emana).

Orain artean izkutuan egon da obra hau, «Peru Abarka» ere urte askotan egon zen bezala. Ez omen dago Mogelen eskuizkriburik baina bai bien beste bi kodi-ze: Arantzazukoa eta Derio-koa. Villasantek Arantzazukoa hartu du oinarritzat eta bien arteko aldean berri ere ematen du.

Liburuan, dotrinaz gain, Villasanteren lanak ditugu: sarrera luze bat, bi eskuizkribuen azterketa eta hiztegi bat. Horretaz aparte, eskuizkribuen fotokopia batzuk.

Aldizkariaren izena: Elhuyar Zientzia eta Teknika
Ezaugarriak: 14. alea, 72 orri, 450 pta.

Hauk ere hots haundirik atera gabe baina fin, ohi dutenez, Pentsatzen dut honez gero ezagutzen duzuela. Hala ez bada, jakin ezazue orri mordoxka koloretan eta argazki ederrez ateratzen dutela, eta atal finko batzuk badi- tuztela, hala nola: «Zientzi berriak laburki», «Osasuna», «Jolas matematikoak», «Astronomia», «Inforberri», «Etxeko ordenadorea», eta «Xaguen txokoa» (bibliografiaren berri, alegia).

Horrez gain, ale honetako erreportaiak: Joan Otaolaurretxik lurraren bihotza nola-koa den kontatzen digu (geologia); Andoni Sagarnak etxebizitzetako zaborren tratamenduz idazten du, Helena Ostolazak erle bakartiez, J. Agirrek tabako eta minbi- ziaz, I. Azkunek Untzigtintza- ren historia amaitu du.

Besterik ere bai: teledetekzioaz, USAko naturgune ba- bestuez, Antony Hewish as- tronomo nobel sariari I. Ira- zabalbeitiak egindako elka- rriketa; Ameriketatik ekarri eta orain Europan libre dabi- len koipu izeneko animalia- txoaren berri ematen digu M.L. Aizpuruk; A. Arizkorre-

WERTHER
Goethe

tak irudi sintetikoak (TBko batzuk eta) nola egin kontatu digu. Edarien ekoizpen mikrobiologikoa E. Gonzalezek, moto berriez X. Tapiak eta Romanenkoren espazioko egonaldiaz A. Oilarrak. Eta gu ia arnasarik gabe geratu gara guzti hori kontatu eta gero. Horretarako zaletasunik baldin baduzu, dudarik gabe hemen badu zer ikasia. On dagizula!

Izenburua: Werther

Egilea: J.W. Goethe

Itzultzailea: Gotzon Lobera

Argitaratzailea: Kriselu.

Gerra garaiko belaualdi-koek, itzulpenei ekiterakoan klasikoetara jo zuten, nork bere gogokoak aukeratuz. Hortxe ditugu lekuko, Zaitegiren lanak, Orixerenak, Aita Onaindiarenak eta izena gogoratzen ez zaidan Shakespeareren itzultzailearenak, besteak beste.

Euskal herria modernizazio bidean jarri nahian, gerotik autore modernoagoak itzuli izan dira gure artean, baina bataz ez duela bestea eragozten frogatu nahian, Klasikoen sail bat zabaldu dute «Kriselu»n. Greziar batzuekin batean, hona hemen Goethe haundiaren Werther ospetsua.

Ezagutzen ez duenarentzat, esan dezagun epistola mordoska batek osatzen duela liburua, eta bertan Werther gazteak bere amodiozko istorioa eta penak kontatzen dizkiola bere adiskide Gilmori, Carlotaren gazi-gozoak. Alemaniar klasikorik klasikoena beraz, gaur euskaraz.

ERROMESAREN BIDEA
Loiolako Inñigoren oroitzak

GERO

Izenburua: Erromesaren bidea — Loiolako Inñigoren oroitzak.

Egilea: Luis Gonzalez da Camara

Itzultzailea: Frantzisko Olariaga

Argitaratzailea: Gero-men-sajero.

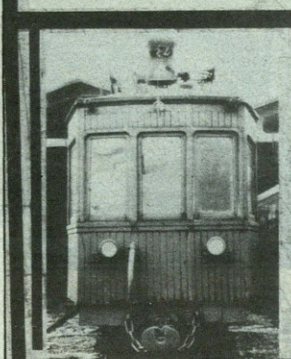
«Mensajero» argitaletxeak, eta zuzenkiago «Gero» sailak, garrantzi izugarri haundia izan zuen garai batean euskal liburugintzan. Ez zen bakarra, baina bai eragileenetako bat. Tamalez azken urteotan makal ikusi dugu. Makal, edo gogo gabe.

Dena den, haien liburu berri bat iritsi zaigu eta hori beti da pozgarria. Gainera, bere oinarrietara itzuliz, Josulagunen argitaldaria, gure patro handi eta beren fundatzaile den San Inazioaren oroitzapen liburua eman digute euskaraz.

Oroitzapen hauek Inazio berak ahoz eman eta Gonzalez da Camara portugaldarrak jasoak dira. Ez dute gainera loiolatarraren bizitza osoa hartzen, baizik eta Iruñean zauritu zutenetik Erroman Aita Santuaren meneko geratu zen artekoa. Liburuaren atarian Aita Nadal eta Aita Gonzalez da Camararen hitzaurre bana dator, datu jakingarriz horniturik.

Euskara txukun eta dotorean eman ditu Frantzisko Olariaga jesuitak liburuko parteak. Hau, jakina, liburu espiritual da, deboziozkoa, eta haintzat hartua izan da menderen mendetan. Gure artean horren erro sakonak

ORRUA 5

dituen konpainiaren aitaren bizitza ezagutu nahi duenak ere baluke hemen zer ikasia, historiografia ez izan arren.

Garai batean bazen lehia moduko, ea frantziskotarrak eta jesuitak, zein saiatu zen gehien euskararen alde. Espero dezagun ez batzuek ez besteek, gero eta gutxiago izan arren, ez uztea alde batera oraindik ere langintza beharrean dagoen alor hori.

Aldizkariaren izena: Orrua

Ezaugarriak: 1988ko apirila, 5. alea, 35 orri, 150 pta.

Ez dakit aldizkari honen berri eman dizugun inoiz. Beharbada bai, baina merezi du gogoraraztea. 5.alea jaso dugu, eta benetan txukun eta irakurgarria iruditu zaigu, mamitsu eta erraza, bere neurrian. Gerekoia ez garez, gu beti herrietako aldizkariaren alde.

Eta Zumaiaiko honek zer du bada? Bada, nola hala zenbatuko ditugu artikulua. Badira elkarrizketak: nagusia «Hondartza», Zumaia-Getaria bitarteko putetxeko neska langile bati egina, eta gero beste sail bat, «Zumaiaiko» futbol taldeko lehendakariari eta jokalariri egindakoekin. Bestelako berriak ere bai: ron pattarrari buruzko artikulua, Zumaiaiko IX. Kros herrikoieko sailkapenak, Peñagarikanok eta Olalde Zestoan Urolako trenari botatako bertsoak, Ikastolako 5. mailako haur batzuek egindako koplak, edota Daniren komiki eder galantak.

Aldizkari honen bereizgarri bat, zera litzateke: berez kazetaritzakoak ez diren lan nagusitasuna. Honek badiu bere alde on eta txarrak. Kanpotarrak ere aise jar ditzake hau irakurtzera, baina agian herrian bertan txertatzea gehiago kostatuko zaie. Literatura kutsuko idazlan franko dago hemen, juxtu ipuinak izan gabe ere gai baten inguruan berriketan edo hobe idazketan egindakoak: «Udaberria», «San Telmoren historia», «Iparraldeko enperadorearen azken bidaia» (Sarrionandiaren imitazioan eta Urolako trenan nahasturik eginitako ipuina), «Oroitzapenak» (nola amona ideia berrietara itxia zegoen), eta beste zenbait: «Ingeniaria», «Joanes pagopean», «Istoria bat», «Azken eskaera».

Ia denak polit eta xumeak iruditu zaizkigu, baina aholkurik onartzen bada, guk kazetaritza aldetik gehiago ekin eta jotzea gomendatuko genuke, Dena dela, horrela ere ondo. Inork jaso nahi badu, edo harremanetan jarri, «Inpernupe» Elkartearen ataritzen dute: Erribera kalea, 6. Tf: 861523. Aupa Zumaia eta eutsi arraun horri!

MAIATZA
1
MAIATZA
7

Loinazen ustetan
telebista haurrak
dibertitzeko
beharko luke izan.

Loinaz Jauregi: «Haurrak oso eskerronekoak dira»

ETB1 ikusten duten haur gehienek berehala identifikatuko dute Poli eta Loinaz bikotea. Bi hauek teleikusle go gaztetxoaren begirunea piztu dute, Poliren 'bihurrikeriak eta Loinazen aholkuek tandem arrakastatsuan bilakatu delarik. Loinazekin jardun gara bere aurkezke lanak nolatan doaz jakin ahal izateko.

Polirekin batera pantailetan agertu aurretik, bikoizketa lanetan zebilen, baina panpinarekin hasiera hasieratik ongi moldatu omen dela aitortu digu, «Poli, panpin baino haur bezala ikusten dut, bizirik dagoela dirudi eta horrek asko laguntzen du. Panpina mugitzen duenak, badu bai, trebezia honelako lanetan!».

ETBk haurrei eskeintzen

dien programazioaz makina bat eritzi entzuten da nonahi, ez oso onak gainera. «Gauza asko egiteko aukera badago, hala ere, oraindik berde xamar gabiltza. Marrazki bizidun gehiegi dugu baina haurrek oso maite dituzte». Gehien bat amerikar eta japoniarrak, «garbi dago marrazki hauek ez direla oso didaktikoak, bainu marrazki moeta asko probatu da eta haurrek horietan nahi dituzte. Askotan guretzat oso politak diren marrazkiak ez dira haurren gustoko; didaktiko eta dibertimendu izatearen oreka lortu beharko litzateke».

Azkenik, haur programazioan barne produkzioa indar berrituko dela iragarri digu Loinazek. Beharra da goelakoan gaude.

**Asteazkenez
«Ganster baten
irudia». Lege
Lehorren sasoian
oinarriturik,
izenik gabeko
ganster baten
andantzak.**

Tarzanekin ikuslego merke baten atzetik

Garai batetan gazte izan ginenak ederki asko eza gutzen ditugu Tarzan eta Cheeta tximu bihurria andantza eta mudantzak. Luzemetraia horiek ikusiz eta ikusiz ere, ederki asko ikasi dugu bata bestetik inolako diferentziarik ez duela.

Jakin badakit ikusle gazteak bere aukerak izan behar dituela baina astero-astero, larunbatero, Tarzan, Cheeta, Boy, Jane eta gabonitarrak korrika ikustea ez dut, nik bederen, atsegin. Azken finean, luzemetraia erosketara dundak bere erizpideak izanen ditu honelakoxekoak erostekoan baina txoritxoak kontatu digunez, merke samar saltzen omen dituzte luze hauek. Tarzan (Johnny Weissmuller) agertzen den bakoitzean hortxe ditugu Jane (Maureen O'Sullivan) eta Boy (Johnny Sheffield) ekintza milatan, beti arriskuan, heroia noiz etorriko den zain.

Honelako heroiak atsegin izan bagenituen ere, egungo gazteak bestelakoak nahi ditu, heroi moeta hau galdurik da, ez dezagun errepikatu eta errepikatu hutsuneak bete nahian; luzemetraien helburua ez du hutsuneak betetzea izan behar, eta tamalez honelakoak gehiegitxotan suertatzen diren susmorik sarritan izan dugu. Telesail, marrazki eta tarzan asko eskeiniz ikuslego gazte kopurua handitu daiteke baina kalitatea ez da inolaz ere hobeagotuko. Ziur izan.

Kamara... Ekin!

Hollywood-eko labeetan eginiko ekoizpen entretenigarriak ditugu aste honetakoak: Gaztetxoentzat Tarzan haundia batetik, Lege Lehorreko gansterren istorio odoltsu bat bestetik, eta abenturazko filme bat azkenek.

Igandez «Tarzan-en Semea». Tarzan bizi den oihanean hegazkin bat erori eta haurtxo bat besterik ez da bizirik irten. Tarzan, Cheeta eta Janek heziko dute, denboraren poderioz, oihaneko bizimodua erakutsiko diotelarik. Zuzendaria: Richard Thorpe. Antzesleak: Johnny Weissmuller, Maureen O'Sullivan eta Johnny Sheffield.

Asteazkenez «Ganster baten irudia». Lege Lehorreko garai aldrebestuan, Dutch Schultz, goi-mailetara iritsi nahi duen itzal gutxiko gangster krudela dugu. Bo Wetzel, bere 'kolegarekin' batera, buru nagusiaren morroiak egurtzen hasiko da. Zuzendaria: Joseph Pevney. Antzesleak: Vic Morrow, Leslie Parrish eta Peter Breck.

Larunbatez «Korsikar anaiak». Columba Baroia, Franchi senitate osoa akabatzeko ahaleginetan guztiz asmatu ez eta jaioberriko bi anaia bizkiak libratutik suertatzen dira. Denborarekin, Baroiaren aurka mendekua burutuko dute. Zuzendaria: Gregory Ratoff. Antzesleak: Douglas Fairbanks Jr., Ruth Narrick eta Akim Tamiroff.

musika

■ Donostiako Altza auzoaren pilotalekuan, hilaren 6an eta gaueko 10etan, Rock jaialdi bat antolatuko da Zarama taldearen eskutik.

maiatza

7 Egun berean baina Iruñean, Hertzainak eta Barricada elkarrekin entzuteko aukera izango dugu Anaitasuna frontoian iluntzeko 11etan.

■ Datorren larunbatean, hilak 7, Gasteizko Mendizorroztan M-ak, Jotakie, Delirium Tremens, O.K. Korral eta Os Resentidos galegoak entzungai izango ditugu. Ordua: arratsaldeko 8ak inguru.

Lertxundi, Ertzainak, Barricada

Maiatzaren 6an eta Iruñeko Gaiarre antzokian —ordua ez dugu jakiterik izan edizioa ixteko momentuan— Benito Lertxundik egingo du kanta. Biharamunean berriz, hilabeteak 7 egun dituela, Hertzainak eta Barricada taldeek rock emanaldi bat eskeiniko dute Anaitasuna kiroldegian

bertsoak

maiatza

1 Teleikuslegoak epaia.— Xabier Amuriza eta Sebastian Lizaso, orain dela bi urte eta igazko txapeldunak, astelehen honetan arituko dira elkar lehiatzen eta gai librean E.T.B.ko "Ezbaian" saioak antolatu duen desafioan. Epaia-mahairik izango ez dugunez (beraz ez irabazlerik, ez galtzailerik), zuzenean eta Miramongo estudioko ikuslegoaren eta teleikuslegoaren egongo da epaia. Ordua: iluntzeko 9,30tan.

■ Datorren iganderako, maiatzak 8, Leitzako Herriko enparantzan arratsaldeko 7etan eratuko den saioan Telleria, Peñagarikano, Joxe Fermin Argiñarena eta Arozena arituko dira.

ESNAOLA ETA URRUZOLA

Euskal piezetatik sinte erromantikoetaruntz

Bigarren diskoa eskuetaratu digu Esnaola-Urruzola bikote gazteak Elkar argitaletxearen eskutik, izenburu bitxi batekin: «Laparraize». Hamar peza eskaintzen dizkigute bi giro oso ezberdinetan mugitzen direnak, eta Jesus Mari Esnaolaren eta Maribi Urruzolaren akordeoiez gain beste musiko multzo baten laguntza ere bildu dute: Eduardo Salvadorrek gitarra jotzen du, baxoa Jose Garateren kontura doa eta Jimmy Arrabit da bateria jotzen duena, bi hauek Itoiz taldekoak, eta horretaz gain Esnaolak berak sintetizadoreak jotzen ditu. Bikote honen aurreko diskaren gorantzia baguenen eta oroitzen ginen hura plazaratu zenean komentatu genuela Esnaolak bere meritua bazuela akordeoiz nahiz trikitiaz jo daitezkeen piezaz konposatzen ariteagatik. Disko honen gainean orratza ipini bezain laster ohartzen da bat jauzi bat egin nahi duela konposatzaileak, Esnaolak: «Nafarroa» kantaren sarrera sinte eta akordeoiz osatua da, ondoren bikote honi bezala Bikondoari edo Enrike Zelaia diegun musikaren estiloko pieza batean sartu eta zelta kutsuak dituen zatiekin segitzeko. «Nafarroa» hori entzutearekin konturatu zara diskoan zehar tiroak nondik joango diren, organu klasikoaren oihartzunekin nahasian Vangelisen kutsua edo eta Richard Claydermanen ttantak aurkituko dituzu, batetik, eta bestetik «euskal piezak» bi akordeoi, bateria eta baxuz lagunduta.

Kanta zaharren ildotik baina «sinfo» tankera horretan aritzen dira «Portu Zaharra» delakoan, ondoren «Haritzpe» tandangoarekin segi eta «Iturri garbi» arin-arinetik segiz «Berbetan» piezan Erteuropako kornamusa, zanfoña edo akordeoizko piezak gogoratzen dizkiguten piezetan barna murgiltzeko, trantsizio baten ondoren pasakale edo martxa batean bukatuz. Bigarren aldeari ezipal beretik ekiten diote, eta «Itsas ondoan» en Llach-en «La Staca» bezala Lete-Lizardiren «Berrito igo nauzu» eta eleiz kantak burura dakarzkigun piezarekin. «Sartu dantzara» polka bihurtu nahi duen arin-arin bat duzu, eta horretan trikiti erritmo klasikoekin azkenaldi honetan egiten diren aldaketen bideetik dabilta. «Baratzondo» eta «Euskal giroa» euskal dantza-musika klasikoaren harikoak dituzu, eta «Goiz argia»n akordeoi soilez burutako pasarte deskriptibo batekin agurtuko zaituzte.

ARTASO

□ «Laparraize». Esnaola eta Urruzola. Elkar.

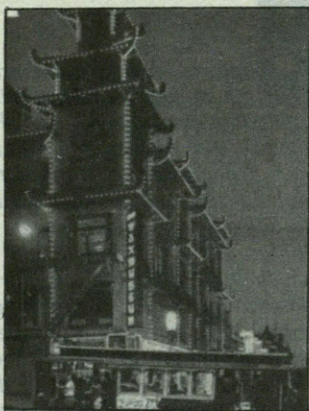
zinema

Zinemagintza italiarra ikusgai.— Bilboko Fas zine klubak, hilabete honetan zehar, Italian ekoiztutako zenbait pelikulari arreta berezia eskainiko dio. Tavianianaiak, M. Antonioni, Ettore Scola eta Felliniren lanak, besteak beste, San Vicente kaleko pantailan isladatuko dira. Aste honetan, astelehenean hain zuzen, Tavianianaien (Paolo eta Vittorio) filme bat ikusgai izango dugu "Kaos" izenekoa hain zuzen. "Padre Padrone" filmean Sardinaren erretratu bat eskaini bazi-guten ere, pelikula honetan Sizilian zehar txango bat egingo dute anaiek. Ia hiru ordubeteko pelikula honek bost istorio eskaintzen dizkigu, denak Pirandelloren "La Novelle per un anno" obran oinarriturik.

Chinatown Loiolan

maiatza

6 Donostiako Loiola auzoko Hontza zine klubak datorren ostiralean Roman Polanskik 1974. urtean mamitutako "Chinatown" filmea pantailaratuko du. Urbanismoko arazoez, erahilketa batek eta Jack Nicholsonen lanak osatzen duten pelikula hau 16mm-tako bertsioan ikusgai izango dugu arratsaldeko 7,30etan.

Donostialdeko kultur etxeetan

Alde batetik, Alzako kultur etxean eta "zinema euskaraz" esparruan Imanol Uribek osatutako "Segobiako ihesa" filmea ikusteko, hilaren 5ean arratsaldeko 7etan, aukera izango dugu. Loiolakoan bestetik, "Haur zinea" sailean "Ronja" izenburu duen pelikulak datorren ostiralean, maiatzak 6, bistaratuko da.

dantza

Azpeitiko antzokian, maiatzaren 6ean, Miarritzeko "Olarra" euskal balleta bere ikuskizuna bistaratu-ko du iluntzeko 9ak inguruan.

Dantza ikuskizuna Legazpin

maiatza

3 Gurutz Donearen jaiak izango direla eta, Legazpin datorren asteartean Legazpiko ezpatadantzako bistaratze bat izango dugu. Udaletxetik habiatuz eta kaleetan zehar ibiliz gero, elizara ailegatu ondoren meza nagusian arituko dira (11etan). Meza ostean beste zenbait dantza ikusteko aukera izango dugu, besteak beste: ezpatadantza bera, "gizon dantza", neskeen "boastitzea" eta azkenik "larrain-dantza".

astekofilma

Andreak eta nerbioak

Pedro Almodovar, dudarik gabe, izan da eta da 'españolada'ri jarraipena eman diona genero bezala. Kolorez eta postmodernidaz jantzi du bere traiektorian agonian zegoena.

Komunikabideetan garrantzia hartzen duten gaiak banalizatuz —terrorista chiitak, publizitatea— eta komunikabideetan kasik aipatu ere egiten ez diren gaiak oso serio tratatuz, eta garrantzia handia emanaz —pareja eta harreman konfliktuak— lortu du orain daukan arrakasta. Ahaztu gabe, noski, irudi aldetik sortu dituen, edo deskubritu dituen, esperpentoak edota karakterizazioak, eta beti ere landu izan duen umorea.

Elemendu guzti hauek dauzka «Mujeres al borde de un ataque de nervios» pelikulak ere. Hori bai, aurrekoak baino hobeto egiturarik dago gidoitik hasi eta muntaia bitartean.

Aktoreak direla eta, nola ez, Carmen Maurak sostengatzen du kamararen pisua denbora guztian. Badirudi ez zaiola agortzen Carmen Almodovar-i. Gainontzeko aktoreen gainetik agertzen da denbora oro eta ondo egiten du bere lana, ezin uka.

Endredo komedia honetan aipatzekoak dira pertsonaien bikoizle lana aprobetxatuz sortutako sketxak. Umore beltza ere present dago 'Ecce Homo' deterjentearen publizitatea egiterakoan.

Besterik gabe esan daiteke atsegin ikusten uzten den pelikula dela eta tartean tartean farre ere egiten daitekeela.

Martin Goikoetxea

□«Mujeres al borde de un ataque de nervios». Pedro Almodovar (zuz.). Carmen Maura, Antonio Banderas, Julieta Serrano, Rosy de Palma... (akt.).

antzerkia

Aita Larzabalen oroimena "Galarrotsak 88"n.— Hazparneko "Eihartzea" kultur elkarteak eta Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrek "Galarrotsak 88" (5. edizioa) antzerki topaketak eratu dute datozen egunetarako. Aurtengo antzerkialdiak bi eskaintza berezi izango ditu, alde batetik Aita Larzabal zenaren oroitzapenari eta bestetik Bateginik kanpainari. Ekitaldiei begirada bat emanez, honako ikuskizun hauek antolatuta dira: [29] ostrialean, Hazparne eta Ustaritzeko ikastoleetako umeek topaketei emango diete hasiera arratsaldeko 3etan. "Oztibarreko Antzerkia" talde behenafarrakoei Aita Larzabalek osarutako "Suedako neskak" lana antzestuko dute gaueko 9etan. [30] Biharamunean, larunbatekin, arratsaldeko 4etan Koldo Ameztoi arituko da kontu kontari. Gaueko 9etan, berriz Francis Basterot baionatarrak "Bidean, hitz bat edo bi" antzespena bistaratu du. Azkenik larunbatean, maiatzak batean, Heletako udaletxean goizeko 11etatik aitzin Aita Larzabali eskainiko zaio omenaldi bat. Eta jardunaldi hauei amaiera emateko, Donibane Lohitzuneko "Hirurak bat" taldearen eskutik Guillaume Irigoienek "Poluzione, poluzione" izeneko lana ikusgai izango dugu.

"Moby Dick"

Bidasoan!

'Roy Hart' taldeak, 45 lagunez osaturikoa, Herman Melvillen nobelan oinarrituz, "Moby Dick" izeneko muntaia aurkeztuko dute Irunen. Emanaldia bikoitza izango

dugu, hilaren 5 eta 6an hain zuzen ere. Lehendabizikoa taularatzea ikasleentzako izatea programatuta dago bigarrena aldiz, nagusientzako. Aipa behar ere, emanaldi hauek talde honek euskalerrian zehar egin behar duen antzerki-birako lehen pausoa dela.

Lope de Aguirre Eibarren

maiatza

[6] "La quimera de plástico" Valladolidetik etorritako antzerki taldeak, Andres Cienfuegos zuzendari eta aktorearen eskutik, "Vida, locura y muerte de Lope de Aguirre" izeneko muntaia datorren ostiralean taularatuko du. Antzespene honen ordua: arratsaldeko 8,30etan. Lekua, berriz: Eibarko I.B.I.ko antzokian.

Eskolarteko antzerkia Eibarren

Baita maiatzan ere 'Deba beheko IV eskolarteko antzerki erakusketa' izeneko antzerkialdia ikusgai izango dugu. Aste honetan hain zuzen, honako taularatze hauek ikusteko aukera izango dugu: Astelehenean, hilak 2, Elgoibarko "Ura-sandi" taldeak "el chico valiente" izeneko lanarekin. Biharamunean, Ermuako "Erretaula" taldearen eskutik "Jugar al teatro" muntaia. Azteazkenean, hilak 4, "Iturritzifa" talde eibartarrak "Ziri Zoro" antzespenearekin. Azkenik, ostegun eta ostiralean, "La quimera de plástico" Valladolideko taldeak "Ensalada de bandidos" antzespene taularatuko du. Antzespene guztiak Eibarko I.B.I.ren antzokian izango dira, arratsaldeko 3,30etan.

ihardunaldiak

Baiez 40 ordu berriro.— Honez gero konturatu zinen Lasarten berriro ere Euskararen maratoia antolatuta dutela. Euskararen II. marathoi hau ere Lasarteko Okendo plazan burutuko da, Maiatzaren 7an eta 8an, larunbat goizeko 8etan hasi eta eta igande gaueko 12etan amaituz. Okendo plazan oholatza bat jarriko da eta bertan 8 pertsonen 40 orduak osorik iragango dituzte, baina marathoi burutuko duena herri osoa izango da. Lasarte-Oriako Udaleko Euskara Batzordeak prestaturiko marathoi honen helburu nagusietariko bat herriaren berreuskalduntzapenean aurrerapausuak ematea duen plangintza batetan txertaturiko kanpaina da, plangintza horrek, eta era berean marathoiak ere, izateko duen funtsezko arrazoiak euskararen egoera larria da. Ez digu hemen ospatuko diren ekin-tzen zerrenda luze bat eskeiniko, 40 ordutan denetarik ikusteko aukera izango bait dugu. Beraz Euskalzale orok zita garrantzitsu bat daukagu aste bukaera honetan euskararekin.

■ Datorren larunbatean, hilak 7, Sebastopoleko Titiriteroen "Pastoral Titiritera" izeneko muntaia aurkeztuko dute Donostiako Altza auzoko frontoian arratsaldeko 6,30etan.

Euskal literaturaren IV. astea

Literatura eta inguru soziala izenburupean JAKIN aldizkariak hitzaldi sorta bat antolatu du maiatzaren 2tik 6ra bitartean. Honela astelehenean Xabier Mendi-guren Elizegik "Literatura-ren irakaskuntza unibertsitatean" gaia aztertuko du. Maiatzak 3an, asteartez, Miguel Angel Elkoroberezi-barrak "Literaturanganako plataformak" gaia aztertuko du. Asteazkenean Koldo Izagirrek eta Josu Landak aztertuko duten gaia, "Lite-

raturanganako politika: erakundeak, argitaratzaileak" izango da. Maiatzaren 5ean, asteazkenean, Manu Lopez kritikoa "Kritika eta kritikoak" gaia aztertuko du. Euskal literaturaren IV. aste honekin bukatzeko ostiral-rean Pako Aristik, Imanol Tapiak eta Jon Kortazarrek "Literaturgintzaren bide luzea" gaia aztertuko dute bertan Joan Mari Torreal-dai moderatzaile bezala arituko delarik. Hitzaldi guzti hauek Donostiako Aurrezki kutxa munizipalak Donostiako Arrasate kalean duen kultur aretoan ospatuko dira arratsaldeko 7,30etan

BATEGINIK

Bateginik zirkoa

Maiatzaren 1ean Durangon egongo da zirko hau, maiatzaren 3an berriz Zornotzako Ozenbarrena zelaian eta hurrengo egunean Sestaoko Uribarri zelaian. Aste hau bukatzeko ostiraletik igandera Zirkoak Bilbon eskeiniko ditu bere emaldiak.

lehiaketak

□**Etxegiña bertso-paper lehiaketa.**— Elgoibarko Izarra kultur elkarteak antolatzen du honako lehiaketa hau. Bertso nahiz koplak, ohi diren neurrian idatziak beharko dute izan. Kasu guztietan kantatzeko doinuaren aipamena egiteko eskatzen da. Bertso sorta bakoitzak bere izenburua edo lema izan behar du. Lau kopia, inolako egilearen ezagupiderik gabe eta estalki txiki baten barruan bertsoen izenburua edo lema, egilearen izen deiturak eta helbidea agertu behar dira. Idazlanak bidaltzeko epea maiatzaren 15ean bukatzen da, honako helbide honetara bidali behar direlarik: Etxegiña bertso-paper lehiaketa, Elgoibarko Izarra kultur elkarte, Ubitarte 4 behe, 20870 Elgoibar.

□**Marrazki eta literatura lehiaketa.**— Donostiako liburutegi munizipalak antolatu ditu honako lehiaketa hauek. Literatura lehiaketa 15-21 urteko gazteak har dezakete parte. Lanak gai librekoak izango dira eta autore bakoitzak modalidade bakoitzean, gehienez lan bat aurkeztu ditzake. Lanak liburutegi munizipalean edo helbide honetara bidaliz aurkeztu daitezke: 196 posta kutxa, Maiatzaren 14a baino lehen. Marrazki lehiaketari dagokionez, ipuin batean oinarritutako marrazkia behar du izan. 14 urtetako haurrak har dezakete parte lehiaketa honetan eta len guztiak umeentzako ospatu den IX. lehiaketa literarioan irabazle irabazle geratu diren obretan oinarritu behar dira. Kasu honetan lanak aurkezteko epea maiatzaren 1ean bukatzen da.

□**Kartel lehiaketa Arrasaten.**— Arrasateko udalak Urte honetako San Juan jaiak iragartzeko Kartel lehiaketa iragarri du. Kartele-tan honeko esaldi hau beha-

rezkoa izango da: "1988 San Juan jaiak Arrasate". Lanak Arrasateko udalera igarri beharko dira maiatzaren 20a baino lehen.

arte

MAIATZAREN LEHENA ARTE

Hauexek ditugu data horretan amaitzen diren erakusketak: Iruñean, Nafarroako Aurrezki Kutxako erakusgelan, Miguel Perez Torres tuterarrak egin-dako margo bildu-maz osatutakoa. Bilbon berriz, Jesus Pastorren laneekin Gran Vía kaleko erakustokian eratutakoa. Azkenik, Durangoko kultur etxean Luis Garcia Galloren umorezko irudiez burututakoa.

KIROL ARGAZ- KIAK TOLOSAN

1987.ean Kirol Argazkigintzako Nazioarteko X. Lehiaketa aurkeztutako ergazkiak bistaratuko dira, osatu den erakusketa baten bidez, Tolosako kultur etxean. Maiatzaren 2a bitartean irekita egongo den erakusketa honek honako ordutegi hau izango du: Lanegunetan, arratsaldeko 6etatik 9ak arte eta jaiegunetan, arratsaldean ordutegi bera eta goizean eguerditik ordu-biak arte.

GASTEIZKO ERAKUSTOKIE- TAN

San Prudencio arte gelan Le Corbusier arkitektoaren lan proiektuez osatutako bilduma maiatzaren 2a arte izango dugu ikusgai. Egun bera arte baina Artelarre erakusgelan Jaime Rodesaren olioak bistaratuko dira. Forondako aireportuko erakusgelan "Mallorcako pintura gaztea" izeneko erakusketa hilaren 12a bitartean ikusgai izango dugu. Zuloa liburutegian, berriz, Juan Jose Narbona "Kako" k burututako margo erakusketa maia-

tzaren 15a arte zabalik egongo da.

BIZKAIALDE- KOETAN

Basauriko kultur etxean Juan Angel Lasaren eskulturez osatutako erakusketa zabalik iraungo du hilaren 4a bitartean. Bilbon, Arte Ederretako erakustokian, maiatzaren 20a arte Oteizaren "Asmo experimentala" izeneko erakusketa ikusgai dugu. Baita Bilbon ere eta aste honen bukaera arte, Ederri erakusgelako hormetan Mari Puri Herreroen "La Cita" izeneko erakusketa zintzilikatuko da.

ikastaroak

● **Udal politika eta gizarte zerbitzuei buruzko ikastaroak.**— Gipuzkoako Foru aldundiaren osasun eta ongizate sailak antolaturiko ikastaro honen barruan, Maiatzaren 5an, ostegunez, Hospitalet de Llobregat udaleko asistente soziala den Nuria Larreak Bartzelonako gizarte zerbitzuen lehen mailako sarearen antolaketa eta funtzionamenduaren diseinua aztertuko du. Ikastaroaren iraupena goizeko 9etatik ordubetara eta arratsaldeko 3,30etatik 6etara izango da. Hitzaldi hau lan sozialeko unibertsitate eskolan izango da.

kirolak

Gatikan idi probak

Aste honetan bukatuko dira apirilaren 22an Gatican hasi ziren idi probak. Uztarri askok parte hartzen ari dira honako lehiaketa honetan. Proba hauek hiru sari nagusitarako baliagarriak dira. Bizkaiko aurrezki kutxa, Corte Ingles eta Lejartza-Ebro sarietan hain zuzen. Baldintza oso bereziak dira: 1050 kilotik behera pi-

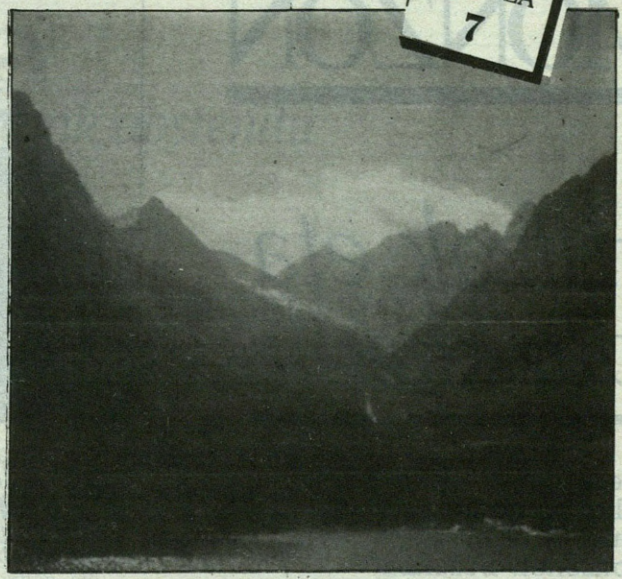
satzen dituen idi pareak hiru akuilari eramaterik badute. Pisu honetatik aurrera berriz bi itzain edo akuilari eraman beharko dituzte. Eta 1100 kilo gainditzen dituztenak, kilo bakoitzeko kilo t'erdi gehiago hartu beharko ditu harriaren gainean. sariei dagokionez, irabazleak 110 mila pezeta eta mantak jasoko ditu eta bigarrenak 100 mila pezeta, honela hamabigarrenararte, honek 30 mila pezeta jasoko dituelarik.

BATEGINIK

Pilota partidu bikainak.— Pilota partidu bikainak antolatu dituzte jai egun honetarako Hendaiaiko Belzenia pilotalekuan BATEGINIK kanpainaren barruan. **5** Partiduak arratsaldeko 8,30etan hasiko dira. Lehenengo partiduan Baigorriko Espilek Miarritzeko Juzanen aurka jokatu du. Bigarren partiduan Jaunarena eta Soroa bikoteak Tolosa III eta Mutuberria bikotearen aurka jolastu beharko dute. Festibala bukatzeko partidu bikaina lortu dute antolatzaileek, Retegi II.ak eta Errandoneak Laduche eta Tolosaren aurka neurtu beharko dituzte beraien indarrak. Aipatzekoa da pilotariak euskararen alde eginiko ekitaldi honetan parte hartzeko jarri dituzten erreztasunak, denak doainik jolastuko bait dute. Beraz pilotazale eta euskalzale guztiak badugu nora joan egun honetan.

■ **Zaldi probak Nabarnizen.**— Aurrerago emango dizkizueku proba hauei buruzko zehaztasun gehiago, baino oraingoz aurreratu dezakegu zaldi proba bikainak ospatuko direla hilabete honetan zehar Nabarnizen. Parte-hartzaile guztiek herrikoak beharko dute izan eta itzainak ere bai. Sekulako ikusmina sortu dute proba hauek, eta ondorioz jendetza ugaria bilduko dela pentsa dezakegu.

mendi ibilaldiak

- **Lagun Onak:** Azpeitiako mendigoizaleak Kakutara egingo dute goiz ibilaldia maiatzaren 1ean.
- **Arrola:** Antzuolako mendizaleak Txindokira egingo dute ibilaldia maiatzaren 1ean egun erdirako.
- **Xabier:** Donostiako mendigoizale hauek Otsondo-lrubelaskoa-Errazu bira egingo dute maiatzaren 1ean.
- **Euskalduna:** Andoaingo mendigoizaleak Ibilaldi neurtu herrikoia izango dute maiatzaren 8an.
- **Uzturre:** Belate-Adi-Ibañeta edo Urepel bira egingo dute maiatzaren 1ean.
- **Aitzarte:** Usaide-Trinidad-Iturgoien bira egingo dute maiatzaren 8an Donostiako mendigoizale hauek.
- **Tabira:** Bizkaiko biraren Goberbea-Areta etapa egingo dute Tabirako mendigoizaleak maiatzaren 1ean.
- **Pagoeta:** Degurixara egingo dute ibilaldia Zarautzeko mendigoizaleak maiatzaren 8an.

57. orrialdeko gurutzegramaren soluzioa

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	L	E	S	A	K	A	●	A	L	E	K	A
2	E	R	E	M	U	●	A	Z	O	K	A	K
3	R	E	●	A	K	U	R	I	A	●	L	I
4	D	I	N	●	U	R	R	E	●	D	I	T
5	E	N	E	A	●	T	E	N	K	A	T	U
6	A	●	K	I	S	U	●	D	U	G	U	●
7	●	B	A	T	A	●	K	A	K	I	●	A
8	G	E	T	A	R	I	A	●	U	T	Z	I
9	A	L	U	●	G	O	R	I	●	E	U	P
10	U	T	●	B	O	T	I	K	A	●	R	U
11	A	Z	T	U	R	A	●	U	R	K	I	A
12	K	A	U	S	I	●	A	S	T	E	A	K

TELESFORO MONZON

Hitzak eta Idazkiak

«Nere bizian, asko gizon balio haundiko ezagutu ditut. Gutik naute, Monzonek bezanbat lagundu, nere biziko jokabideen garbiki ikusten eta sakontzen» (Piarres Larzabal).

«Ez nuen behin ere ikusi edo entzun murmurika edota esamesa gaiztotan, nahiz eta gizagaixoak gorri-gorriak aditu eta irentsi. Horra hor egiazko gizatasuna» (Julen Madariaga).

Monzon egiazko askatasunaren izpiritua da; lau haizetara zabaltzekoa, erosotasun eta atsedenarekiko loturak apurtzekoa, gaur egungo borroka gazteei dagokielako peñtsakera galgarrian lokartzea urteen poderioz...» (Alfonso Sastre).

«Nik, benetako politika egitasunean oinarritzen dela sinisten dut»

«Biharko Euskal Herria euskalduntzen ez badugu, Euskal Herriaren hizkuntza, mintzaira, hizkera, bene benetan, beheko mailetik hasi eta goiko mailetaraino egiten ez baldin badugu, esan dezakegu hori ez dela Euskal Herria».

«Neretzat, bere lanaren merezimendu garrantzitsuena ez datza poetika teknikan, Monzonek ematen duen bere izpiritu egoeraren aitormenean baizik, gure herriak nozituriko astindu gogorretan, XX. mendearen lehen erdikadaren azkenetan suertatutako gertakarien kausaz. Orduan dator bere ahotsa beste poetenekin tartekatzerara, eta beraiekin batera, gure herriarren ahots bihurtzen da» (Jesus Maria Leizaola).

«Kultur arloan, non dihardudan lanean, kolaboratzaile kementsua izandu da Telesforo Monzon, giza mailan bihotz handiko gizona zen bezalaxe» (Jose Migel Barandiaran).

INFORMAZIO GEHIAGO NAHI BADUZU
BETE EZAZU TXARTEL HAU ETA
HELBIDE HONETARA BIDALI:

JAIZKIBEL KULTUR ZERBITZUAK
Posta-kutxatila 3.175
DONOSTIA

Izena
Abizenak
Kalea Znb.
Herria Herrialdea
Telefonia

Euskaldun, kortsikar eta kanakiak abstenitu

Pariseko Lehendakariarentzako boto baino protesta gehiago

Munta handiko nahasmenduan sartzen ari da politika frantsesa, joan den igandeko boto-banaketak erakutsi duenez. Hainbeste mitifikatu den «zentroa» hondoratzen ari da, ezkerren erreferentzia klasikoak hankaz gora dira, ultraeskuin frantsesa Europako indartsuena ageri... eta bazuek «kolonia» eta besteek «minoritateak» deitzen dituztenetan botoa ukatu eta istiluak sortu dituzte.

Mitterrandek sekulako aurrerakada ezagutu du Ipar Euskal Herrian, eta Barre hondoratu egin da.

Kanakiako militante independentistek hartu dute Pariseko politikarien mintzo friboloa errealitatearen aurrez-aurre ipintzeko lana: hiru jendarme hilik eta larriago dena, beste ho-

geitazazpi bahituta oihanera eramanak. Aljeriako gerraren ondoren jendarmek ezagutu duten desfiorik handiena. Hauteskunde hauetarako abstentzioa eta Autodeterminazio erreferen-

dum egoki bat eskatzen zuten militante horiek —salbai bezala deskribatuak, baina efikazia zorrotza erakutsi dutenak— burutu duten ekintzak itzalpean bezala utzi ditu Hexagonoko beste bi nazioetatik altxatutako protestak.

Kortsikarrek lehendakari zaharberriari abisoa pasa diote alde aurretik, borroka armatuan jauzi koalitatiboa darraren auto-bomba lehendabiziko aldiz erabiliz. Euskal Herritik, abertzaleak abstentzio soilaz konformatzen ez direlako konstatazioa: berrogei errefuxiatu-espultsatu izan dira OPFRako bulegoak okupatzen, Estatuak beraiekin egindako bidegabekeria salatuz. Eta biharamonean, Iparretarrak erakundeko preso politikoen familiek egin zuten protesta hiriburuko La Santé eta Fresnes espetxeetan. Hauteskunde bezpera berao.

Kandidato handirik Euskaditik ez da pasa

Hauteskunde eguna bera, aldiz, aspaldiko epelena izan da Ipar Euskadin. Kanpaina bera hala izana zen, hautagaiak honuntza agertzeari dagokionez. Lider handien artetik, Raymond Barre zentrista izan da gurera inguratu den bakarra. Dantzarien agur eta guzti erakutsi zigun telebistak, baina garai batean Giscard-ek lortutako arrakastatik urrun geratuko zen gero, populazioaren artean inolako zirrarakik bizteko gai ez dela erakutsiz.

Beste bi hautagai ezkertiar izan dira azaldu diren bakarrak. Arlette Lagiller trostkista beti bezala pasatu zen, eta espektazio handiagoa biztu zuen Pierre Juquin PC-ohiak. Euskal nazioarekiko errespetoz eta bertako preso politikoentzako bezala Hegoaldeko errefuxiatuentzako begirune handiz mintzatu

zen, bere etxean iheslari bat hartzeko prest zegoela adieraziz. Bera baino askoz antieuskaldunago azaldu ziren entzuleen artean zeuden haren aldekoak, eta beren hertsitasun xobinista ondo erakutsi zuten.

Baina garrantzizkoena ez zen mitinetan ibiltzea. Komunikabideen eta batik bat telebistaren bitartez jokatu da oraingo kanpaina hau, eta alor horretan Mitterranden ekipoak lana oso egoki egin duela mundu guztiak aitortu du. Zazpi urtez behin bere erregea «hautatzen» duen errepublika monarkiko honetan, bere burua aurrerazale edo guttuenik liberalizatzen duen edonoren bihotza hunkitu du Mitterrandek, lehenik «La generation Mitterrand» kanpainarekin, eta hauteskunde aurretik Frantziaren gaur egungo posizioaren sinbolotzat bera azalduz.

Le Penen igoera adierazgarria

Eskaintzarik gabeko kanpaina izan da oraingo hau. Egia da gaur publizitateak mezu zuzenetik ihes egin eta sujerentziak nahiago dituela, hitzerditan aditzera ematen diren sententzia oso ongi definituak. Baina Mitterrandek bezala Chiracek eta Barrek, nonbait sopsa handirik ametitzen ez duen politikagintza batean denak ere konprometitu, ez zuten ia deus eskaintzen. Mitterrand berarekin, kanpaina osoan zehar «sozialista» hitza behin bakarrik aipatu gabe, «gizarte ideal batean ez dut sinesten» aitortu du, eta heldu den urtean berrehungarren urtea ospatuko duen «liberté, égalité, fraternité» zaharra xuxen administratzea baino ez zuen eskaintzen.

Lilurarik sortzeko gaitasunik ez lider klasikoaren artetik, eta aldiz sekulako prolemak gizartearen: horra Jean Marie Le Pen ultraeskuindarraren arrakasta borobildu duten faktoreak. %15etaraino iritsi da Front National, eta zazpi urtetan marjinaziotik Europako ultraeskuin sendoena izatera pasa da, non eta ilustrazioaren eta progresismoaren aberri jotzen zen Frantzian. 68ko maiatza ospatzeko moduan.

Le Penek bere mintzo gogor eta lotsagabea bildu ditu xobinismo frantsek aitortu ezinik zeramatzen ideiak (heriotz zigorra, inmigranteak kanporatzea...), eta Aljeriako torturatuaren arrakasta da Europako fazistizazioaren argi gorri deigarria. Le Penen igoerarekin batera gertatu da PC proiektuaren hondoratzea: 81ko %15etik erdira jaitsi da. Nor oroitzen da gaur Union de Gauche famatu hartaz?

Zentroaren hondoraketa eta inkognita

Mitterranden mezu guztia zentroko espazioa bereganatzeari begira joan da, ezkerretik etorkizunik ez zeukanez. Eta alde horretatik kinka larrian geratzen da Pariseko alkate Chirac, Mitterrandekin buruz-buru gelditzean mezu bikoitz eta kontraesankor bat eskaintzera behartuta. Zeren eta alde batetik Le Penen jarraitzaileen beharra bait du, eta ondorioz mezu eskuindar garbi bat eskaini beharra, horietako asko Mitterrandek azken urteotan publizitatean bezala kanpo politikan eta obra publikoetan landu duen «grandeur de la France»ren atzetik joan ez daitezela.

Baina Le Penzaleei gehiegi emateak Barreren jarraitzaileekin istiluak ekar

Front National Europako ultraeskuinaren eta progresismoaren abisua

diezazkioke Chiraci. Giscard d'Estaing hereditaria hondatua ageri da, baina oraindik boto asko biltzen ditu. Kontraesan multzo horrek zenbait obserbatzailei Parlamenturako hauteskunde berriak laster datozela adierazten dio. (Oso probalea da, gainera, Mitterrand bere agintealdi berria osatzera ez iristea, bere adina kontutan harturik; eta orduan bai egongo dela krisia irakiteko puntuan). Baina bien bitartean, Mitterranden megalomaniari eskuak aske uzten dizkio, batik bat ezkerreko talde minoritarioak begi-itsuan Mitterrandi botoa ematera joango direla kontutan harturik.

Mitterrandi botorik ematera joan ez direnak Kanakia, Kortsika eta Euskal Herriko abertzaleak izan dira, Bretoniakoak bezala. Boto kopurutan ez dira ugariak izango, baina horietako arazoak irtenbidea ematek edo ukatzetik Frantziaren estabilitateak ondorioak aterako ditu.

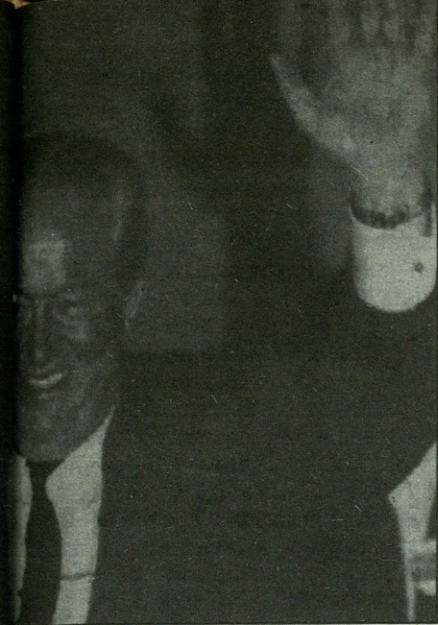
Euskal errefuxiatuen protesta Parisen

Estatu Frantsesaren mende diren kolonia eta nazioen artean kandidato bat ateratzeko hainbat jesterio egin zen azken hilabeteetan. Ez zen erraza, ordea, Kanakiako mugimendua, Karibe aldeko irletakoa, kortsikarrak edo euskaldunak, errez, ondo eta efikaziaz lotzea. Abstentzio aldera jo dute, beraz, horietako abertzaleak.

Abstentzioarekin batera hotsa ere ateratu dute, ordea. Nabarmenenak kanakiarak izan dira. Hiru jendarme garbitzeaz gain hogeitazazpi bahitu eta Pariseko gobernua apurtan sartu dute: jendarmeria bat asaltatu eta preso hartu daitekeela demostratu da, eta negoziatzera behartu dute gobernua. Ezer ez dago lotuta, esaten zenaren kontra,

Euskal errefuxiatuen egoera eta espulsioren bidegabekeria salatzen zirela Parisen hauteskundearen bezperetan.

ena izatera pasa da, non eta
ben Estatu Frantsesean.

Kaledonia Berria deitzen duten ugar-
tean.

Kortsikarrek ere beren deia garbi
utzi dute. Aspalditik diote hango aber-
tzaleek sozialisten eta eskuindarren ar-
teko bereizketa bakarra klan sare ez-
berdinez baliatzea dela, eta bien artean
irla hondamendira daramatela. Auto
bonba erabiltzean, FLNC legez kanpo
utziagatik ahulduta ez dagoela eta
aurrera begira ofentsiba gogorrago ba-
tean sartzeko prest dagoela abisatu du-
te.

Euskaldunen protestak beste estilo
bat izan du. Errefuxiatuekin sozialistek
bezala eskuinak burututako politika
ekintza ausart batekin salatu zen Pari-
sen, errefuxiatuen arazoak konpondu
behar dituen OPFRA erakundea berro-
gei espulsatuk okupatu zutelarik. Arris-
ku handitan sartu dira espulsatu ho-
riek, eta ekintza antolatu zuten Amnis-
tiaren eta Errefuxiatuen aldeko Batzor-
deek mugimendu ahalmen handi bat
erakutsi dute. Biharamonean, larunba-
tez, Iparretarrak erakundeko presoen
ahaideek, Herri Taldeen deiari jarraiki,
solidaritatea erakutsi zieten beren seni-
deei espetxeratuta dauden gartzelen
aurrean.

Euskadiko abertzale denak abstenitu

Zentro-eskuineko aldatetek eta Mi-
tterranderen glorifikatzeko azken hilabe-
teotan landu den «tontonmania»k Eus-
kal Herrian ere fruiturik eman dute.
81ko presidentzialetan lehen itzulian
sozialistak %23 boto bildu bazituen,
oraingoan 30a gairitu du. Antzeko
igoera ezagutu du Chiracek. Orotara,
ordea, orain dela zazpi urte %51 bildu
zuten Chirac eta Giscardek lehen itzu-
lian, eta oraingoan Barre eta biak

Andres Cassinello: militarrek negoziaketaren aurrean

Kontraintsurjentzian espezialista
den Andres Cassinello jenerala egin
du Felipe Gonzalezek Hego Euskadi
hartzen duen «Región Pirenaica Occi-
dental» delakoaren buru. Euskaldunon
eta intsurjentzia eta «terrorismo» ara-
zoen berri oso zuzena duen gizon bat
izango dute hemen diren militar espai-
niarrek buru Burgosen.

Jeneral honek azken urteotan bere
pentsakerari eta lan egiteko moldeari
buruzko aski argitasun emana zuen,
denek ezagutzeko moduan, eta hala
ere EA eta Izquierda Unidaren protes-
ten gaintik hori jartzeak PSOEren al-
detik jarrera oso zehatz bat adierazi
nahi du, eta militarren aldetik batik
bat.

Carrero Blancok sortutako Doku-
mentazio Zerbitzuaren (SECEDen)
partaide izana zen, eta denborarekin
CESIDeko buru. Zerbitzu horiek bide-
ratzen zuten militarren informazio sa-
re nagusia Franco hil ondorengo tran-
sizio politiko urteetan. Izquierda Uni-
dako buruentsako gaur Cassinello ka-
pitain jeneral egiteak badu halako esa-
nahi gogor bat: PCEko abokatuak hi-
laz Atocha kalean egin zen atentatu
izugarri haren atzeko haren artean
bere izena azaldu zen.

Euskadiri dagokionez, Guardia Civi-
leko buru izan zeneko denborek oroi-
garri gehiago utzi dute. Talde parapo-
lizial, inkontrolatu eta ultraeskuinda-
rren arrasto odoltsuak hor bait daude.
Cassinellok berak ETaren kontrako
lanetan urterik oparoena bezala
1984a jotzen du, reintertzio, koman-
do erorketa eta estradizioekin batera

GALen ekintzak ere aipatzen dituela-
rik.

Britainia Handi eta Estatu Batuetan
Euskal Herrikoa bezalako egoerez mi-
litar espezialisten artean pentsatzen
denari jarraiki, «prefiero el terrorismo
a la alternativa KAS y la guerra a la
independencia de Euskadi» deklaratu
zuen publikoki, eta baita ETarekin
zer egin behar zen ere: zatitu, pozoin-
du, negoziatu, eraso, zanpatu...

Politikoez buru militar honek uste
duena duela urte bete berak argitu
zuen, haiei disimulorik gabe trufa egi-
nez. Eta hala ere postuz igo egin dute.
PSOEk gobernuaren prezioa beti xu-
xen pagatu die militarrei. Eta milita-
rrek, zalantzarik gabe, oso gertutik se-
gi nahi dute Hego Euskal Herriko ebo-
luzioa. Cassinellok bere arrastoa utzi-
ko du.

MARKOX

%48an dabilta. Galera baino honda-
mendia izan da UDFrena, Giscardek bil-
dutako %32an Barreri 18 bihurtu zaio-
nean.

Le Peni dagokionez, ez da %10era
iritsi. Estatu Frantsesean baino apalago
geratu da, hori da egia, baina ez da
ahantzi behar hemengo abertzaleek ez
dutela %6a lortu sekula. Zentro-esku-
inaren ahulezia FNren mesedetara doa,
eta bere indarra nabarmena da kostal-
deko hirietan. PCk sekulako debaklea
ezagutzen du gure artean, eta %5aren
azpitik geratzen da. Kandidato ttikien
arteant %7a eskuratu dute: ekologistek

%3, Juquinek 2 eta Lagillerrek beste 2.

Abertzaleek abstentziorako deia egin
duten hauteskundeotarako, itzuli bate-
rako bezala bigarrenerako. Xifra eta
koadroei kaso egitekotan, esistitu ere
ez direla egiten dirudi. Baina hor dau-
de, eta Ipar Euskadiko gizartean aber-
tzaleok dugun indarra botoen kopurua
baino askoz ere handiagoa da. Presi-
dentzialetako bonbaketa handi honek
are gehiago sinestarazten die Iparralde-
ko abertzaleei alor hori ere, joko edo
borroka politikoarena, irabazi beharra
daukatela.

INAKI ZUBIONDO

Maiatzaren 7an ezagutuko da mahai nazional berria

Aro berriari begira Herri Batasuna berregituraketan

Aste honetan Herri Batasunaren herri eta auzo asanblada guztietan burutuko da azken bi hilabeteotatik hona datorren prozesua, mahai nazional berria hautatzearena. Orain arte, HBren oinarrian eztabaida ideologikoa izan da nagusi; kojunturaren azterketak, HBren ezaugarri eta karakterizazioa, eta eraketarako modu egokienak bilatzeak eraman du denbora luzea. Materiale hauek 'Hausnartzen' izeneko aldizkarian argitaratuak izan dira, arestian.

Bere hamargarren urteurrena Mahai Nazional berritu batekin ospatu nahi du Herri Batasunak.

Herri Batasunak fase politiko berri baten hasieran kokatzen du berregituraketa hau, elkarriketen frontea finkatzeetik datorrena, hain zuzen, Estatuen estabilitateak eta kanpora begira eman nahi den irudiak, Euskal Herriko biolentzia desagertzea eskatzen du, eta horretarako bide bikoitza erabil daiteke, errepresioa ala negoziazioa. Koalizioaren ustez, behar honek eta ETaren tregoa eskaintzak jabetu arazi dituzte botere errealek Aljerreko elkarriketen ezinbestekoaz. Bere garaian, komentaria politiko askok hartu zituen Madril eta Gasteizko *bake paktuak* PSOEn indarbiltze edo estatu kontsentsu behararren inguruan, eta zenbaiten ustez itun honen helburua negoziaketarako indar parada biltzea zen batipat.

Egitura berriak une politiko berrirako

Tasio Erkiziaren ustez erreformaren proiektua bertan behera geratu da Euskal Herrian, eta orain negoziazioaren bide luzea datorkigu, zailtasunez josia, baina azkenean itxaropenez betea. «Ezin dugu pentsa egun batetik bestera aldaketa osoa emango denik, baina gairitu beharra dago ezkerria antzuan jausteko arriskua. Badago arrazoi nahiko egiazko errealismoa defendatzeko».

Hauteskunderaz hauteskunde gorantz jo duen erakundeak egituratze bideak trinkotzeko premia du, etor daitezkeen behar instituzional berriak batere alboratu gabe.

Negoziaketen ondoren sor daitezkeen egoera berrirako, Herri Batasunak bere burua egokituko du, batez ere, kontu-

tan hartuz gero estatuak ez duela amore emango presio polizial eta politikoan. Estatuaren barne korrante eta interese desberdinen arteko tirabirak une politiko desberdinak ekar ditzakete, negoziaketaren bidean gorabehera handiak ikusi beharko ditugularik; estatuaren eta nazio askapenerako euskal mugimenduaren indar pilatzearen arabera-koak.

Oraingoan, HB saiatuko da ahalik eta lagun gehien biltzen KAS alternatibaren inguruan, ez siglen batuketan oinarrituta, herritarren elkarlanean baizik. «Euskal herri mugimendua bultzatu behar dugu, HBrekiko osagarritasuna garatuz. Orain lanak dira alternatiba sektorialak burutu eta sakontzea, administrazio publiko nazional berrirako militante egokiak prestatuz».

41 lagunetako

Mahai Nazional berria

Guzti horretarako HB-k berregituratzeari dakio, mahai nazionaletik hasi eta auzoetako batzorde lokaletara iritsi arte. Berrikuntza nabarmenenak honako hauek ditugu: herri edo auzo batzarri funtzio biltzaile eta izate orientatzailea ematen zaio; batzorde lokala bilakatzen delarik ordezkari politikoa esparru horretan. Lan edo ardurak kordinatze soiletik aterata erabaki puntualak hartzea eta gidaritza politikoa egitea egokituko zaie.

Herrialde eta nazio mailan, batzordeen sorrera dugu aldaketa nagusia. Batzorde hauek 15 alorretan banatzen dira: juridikoa, propaganda, prentsa, diruzaintza, kanpo harremanak, jarraipen instituzionala, hezkuntza, lan eta alor sozio-ekonomikoa, gazte mugimendurekiko harremanak, emakume mugimendurekiko harremanak, euskara, irakaskuntza, eta kultura, Iparraldearekiko harremanak, eta barne eraketa. Mahai nazionalen beste bost lagun arduratuko dira inguruarekiko harremanetaz, gehi hiru ordezkari herrialdeko, eta beste horrenbeste kide HB osatzen duten bi alderdi bakoitzeko (ANV-EAE eta HASI). Guztira 41 lagunek osatuko dute mahai nazionala, talde txikiago bat gero horren batzorde iraunkorra izango delarik.

Zabaltasunaren eta efikaziaren erizpideak dirudite HBko buruzagitza berri-
tzeko erizpide nagusiak. Negozia-
keta jotzen delarik une berriaren ezaugarri zentralizat, KAS barruan eztabaidak ar-

gitu eta bukatuak direla dirudi, batik bat HASI alderdian eman diren aldaketan ondotik. Izen berriak aipatzen dira, nahiz eta prentsan ageri direnak prudentzia osoz hartu beste biderik ez dagoen. Jadanik HBk zenbait instituziotan —udaletan— duen protagonismoari zukua atera beharrak badu zerikusirik horretan eta negozia-
keta aurrera joango dela kalkulatu lan instituzionalerako prestatu beharrak ere bai. Maiatzaren 7rako iragartzen da HBren buruzagitza berriaren argitaratzea, eta orduan hartu ahal izango zaio neurria.

I. ZUBIONDO

BIDEO ETA FILMEEI AHOTS, HOTS ETA MUSIKA EZARTZEKO PREST

ARBAITZALDE ETXEA - SAN ROKE AUZOA Tf. 46 29 64 - 45 96 29

Donostia

ARRATE IRRATIA

FM — 101,5

Eibar

**Goizeko 9etatik
gaueko 11ak arte**

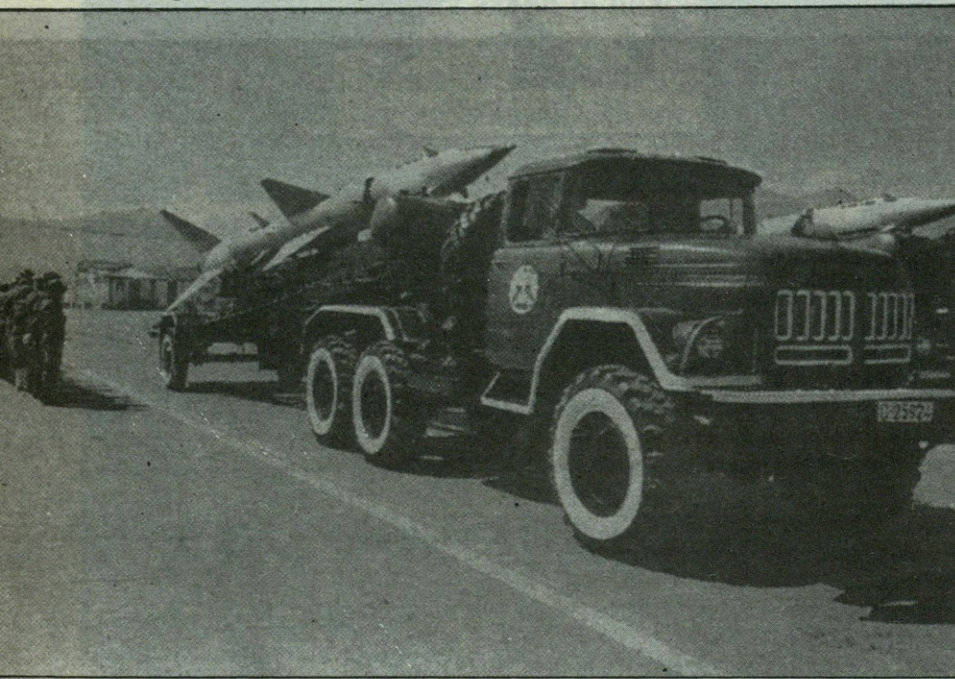
**Irratsaio denak
euskaraz**

ARRATE IRRATIA EUSKAL SINTONIA

Geneveko txin-txinez inor gutxi mozkontu zen Afganistanen

Bertako akordiorako zeinek jarriko du eguna?

Potentziak Geneven bildu ziren, eta akordioa sinatu zuten, baina Afganistanen ez da bake usairik aditzen. Jakina, Gorbatxovek beste helbururik izango zukeen bere tropak erretiratzeko handik, hala nola Mendebaldeak gerra hartako aitzakia ez dezan beti-ta-edonon erabili sobietarrei kontra egiteko. Barru presioak ere izango zituzkeen: hanka atera behar zutela, alegia, okerrera pasa baino lehen.

Sobietarrek utzitako errekanbio piezez informazio gutxitxo dugu; «sam» misil pare bat argazkian, Kabul-en.

Afganistan, «Literaturnaia gazeta»ko kazetari baten esanez, tribu nomada eta gerra buruzagiez osatutako «koktel mediebal» bat da, non eta «halere edizio sozialista bat erakitzea pentsatu» bait zen. Halere, kazetari berak dioenez, sobietarren interbentzioa urteotan positiboa izan da, «Iran-gisako fundamentalismo bat ez bait daiteke jadanik Afganistanen». Izan ere, sobietarren ustez, Kabulgo erregimena honenbestez aski fuertea dateke, bere kasa fundamentalismoari aurpegi emateko.

Aurpegi emateko badaiteke fuertea, nagusitzeko berriz ez da gauza izanen itxura guztiz. Egun, eta sobietarren laguntzaz zortzi bat urtez boterea bere esku izan eta gero, Afganistango lurraldeetarik laurden bat baizik ez du kontrolatzen gobernuak, eta bere administrazioa 7.000 herritara baizik ez da hedatzen, estatuak orotara 26.000 herri izanik ere.

Sobietarrek izan dute denborarik, armada eta gainontzeko egitura minimoak zutik ipintzeko sendo samar, berek aldegin eta segituan etxea ez dadin goitik be-

hera erori. Baina, Geneveko hori eta gero, eskualdean bertan beste nolabaiteko akordioa inponitzen dela begi bistan dago. Kabuleko armadak 50.000 soldadu ditu, para-militarrak alde bat. Gerrila erakundeek, berriz, —iturri guztiz fidagarrietatik jakin ahal izan dugunez— 65.000 soldadu, halaber para-militarrak kontatu ga-be.

Hola ikusita, arront indartsua dirudi gerrilak. Zatiketak ahuldurik ageri da ordea. Nahiz «erresistentzia» osatzen duten zazpi erakundeak aliantza bat eginik dauden, nork bere aldera jotzen du. Lau erakunde fundamentalismoaren aldeko azaltzen dira, beste hirurak tribuei atxikitako «teologo tradizionalak» buruzagitzen dituzte. Zazpien lana, aldian aldiko ekintza militarrez gain, kanpotiko laguntza barneratzea dute, nork bere influentziapeko taldeetara iritsi araziz noski.

Paxtunak direla eta pakistandarrak erne

Kazetari amerikar batek erreparatu zuenez, «oso gutxi dira UNITAK Angolan edo FPLEk Eritrean erreusitu dituztenen antzeko egiturak sortzeko gai izan direnak Afganistanen»; eskolez, osasun zentroez, nekazaritzaren antolatzeke sareez eta abarrez ari da. Dauden zatiketak ordea, afgano anti-komunista batek deskribitzen zituen egokiro arestian: «Barnekaldean, talde batek jasotzen baldin badu erresistentzia-partidu batengandik laguntza, inguruko taldeek beste partiduengana jotzen dute, gisaber laguntza jasotzen, eta barru borrokak hasten dira segidan».

Hori ez da «tribal» izatearen ondorio bat soilik. Pakistango ipar-mendebaldeko eskualde aski zabal batean paxtunak bizi dira. Paxtunak, 1893. urtera bitartean, bat eginik bizi ziren, Kabul-en menpean. Inglaterrek erdibitu zituen, eta erdibiketa iraunarazi, 1947an mugaz alde baterako lurra Pakistan eman zizkionean. Afganistanek behin eta berriro eskatu izan du, mugaz alderdi bitako paxtunek bat egitearik ez baldin bazuten behintzat, Islamabad-ek bere aldekoie autonomia bat-edo eman diezaien. Hori dela medio, Pakistan ez da trankil bizi, eta paxtunak bil ez daitezten, gerrilaz baliatzen da, komenientzien arabera honi edo hari laguntza eskuratuz. «Erresistentzia»ren barnean bada zeresanarekikoa Pakistan, izan ere zazpi erakunde bileretara Islamabadek izendatu kolonel bat joaten bait da fijo. Hitz batez, Pakistanek Afganistan independente eta batu baten sorrera galerazi nahi luke.

PABLO SASTRE

*Europatik datorren
erasoaren aurrean*

Gipuzkoako EHNEk bere bidea argitu du

Nekazaritza industrialetik urrun

giza nekazaritzaren defentsan

«Hamar urte geroago sindikatoa beharrezkoago» zioen martxoaren amaieran ospatu zen Gipuzkoa parteko Euskal Herriko Nekazal Elkartearen (EHNE) X. batzar nagusiko lema. Bertan, pasa den urteko ekintzak zerrendatzea gain, aurrera begira dituzten perspektibak landu ziren 500en bat baserritarren artean, kargu berritze bat ere izan zelarik. Idiazabalgo Alberto Aldasoro lehendakari hautatu berriarekin mintzatu gara gu, egun dituzten arazoetaz bezala biharkoetaz.

Azken batzarrean, besteak beste, pauso erabakikortzat jo dute gipuzkoarrek euskaldun sindikatu bateratu bat lortzearena. «EHNE lau herrialdetan ja-danik konfederatua zegoen. Iparraldean

aldiz, ez. Han Euskal Laborarien Batasuna (ELB) zegoen, horiekin harreman estuak zituagu eta nere gogoia izango litzateke lehendakari nagoela konfederatzen ez bagaituk ere pauso haundiak

eman eta ja ateetan jartzea gai hori». Konfederazio indartsu eta oso ongi eratu baten aldekoa dugu Alberto Aldasoro presidente berria, berak dioen bezala «egungo herrialdeetako 'probintzialismo' hori utzirik Euskal Herriko sindikato bateratuaren aldekoa». Puntu honen inguruan, arabarrek ez direla konpontzen aitatu digu, «Beste hildo batean ikusten ditek heuren burua. Konfederazioa orain bezala jarraitzea nahi ditek. Bakoitzak bere berezitasunak ditugula ziotek...». Udazkenerako pentsatua daukate kongresu bat egitea (nafar eta bizkaitarrek adostasun batera iristeko moduan daude), non espero den erakundetze prozesua erabat sendotzea.

Gipuzkoako nekazaritzari zehazki atxekiz, hemen egiten den okela eta esnea makina traba sufritzen ari dira azkenaldi honetan. «Europar soberakin

mordoa zegok guk hemen sortzen ditugun produktoetan», Albertok erizten duenez, «une honetan behi esnea so-bran zegok, ardi esnea ere bai. Estudio batzuk egiten bazituagu ikusiko diagu hemengoa galtzen doala». Hain zuzen ere haragiaren estudio bat egina dute, zeinaren bidez azkeneko sei-zortzi urte-tan hiltzen zen ganadutik erdia hiltzen dela gaur egun frogatu duten. Beste er-dia kanpotik dator. Esnari dagokionez, antzeko zerbaite gertatzen da: «zentra-lak, dagoen konpetentziarekin, ia dirua galtzen ari dituk. Prezioak izoztuta zeudek. Baserritarrek lehen bezala eta zentralak dirua galtzen».

Hau honela, Europatik saltzen ari di-ren nekazaritza industrialaren imagina-ren aurrean (kalitatezkoa eta merkea) politika zehatz bat planteatu behar dela erakutsi digu Albertok, politika hori eli-kagaien komertzialketa baserritarren eskuetan egotetik pasatzen delarik. «Kalitateari dagokionez gezurretan ari dituk ze munduko enpresa haundienak eta hoberenak baino gazta hobea egin bait dezake artzaiak, ezbairik gabe gai-nera! Merkeagoa den neurrian hura erosteko eskubide osoa zeukak eros-leak. Baina dudarik ez egin, hemengo haragia hemengo bezala erosi nahi duenarentzat haragiaren politika bat egin behar dugula, eta horretara goa-zek. Sindikatuak hori zainduko dik». Hemen eta gaur nahastu samar dauka-te guzti hau baserritarrek. Informazio falta nabaria somatzen da antza denez baserritarren artean. «Gure nekazaritza motak iraungo du gu indartzen garen neurrian, ze kanpoko multinazionalak (soberakinez topera kargatuta), ez zeto-zek hemengo esne eta nekazaritzaren bila. Hor zegok Friesland-ek Copeletxe erosteko egin duen aukera adibidez. Politika horri guk aurka egingo zioagu ze gu hemen estrukturatzen ari garen lan guztia ankar gora botatzen bait zi-guk, honen bidez, portzentai haundi batean, gure baserriak istera behartuz».

“Nekazaritza industrializatuak aurretik garamatza”

Hemengo baserritarra zanpatzen duen Europako nekazaritzaren atzean interes haundiak mugitzen omen dira, makinaria eta kimika industria tzarrek kontrolatzen dutelarik hein haundi ba-tean. «Jaunak nora goazek! Interes guz-ti horiek atzetik ditugula —jarraitu da Alberto—, nekazal zentzua eta nolabait ere gure osasunaren eta izatearen pisua zalantzan zegok gaur egun. Nekazari-tzan enpresa batzuek interesak sor-tzen dizkitek bitarteko, telebista eta bes-teren laguntzaz, eta guk horri ez zioa-gu bueltarik eman».

Ez du ez erraz hemengo baserrita-

Makina bat sofritzen ari da European sartuta hemengo baserritarra: ezarritako kuota murriztzak direla, esnearen eta haragiaren soberakinak... Nekazaritza industrialaren eraso gainean dute.

rrak nekazaritza industrializatu honi buelta emateko. Lehen 8 edo 10 behire-kin baserritarra gaizki bizi bazen, orain berriz, 30ekin ondo bizitzeko itxarope-na bai, baina lehenago baino okerrago bizi denik ezin ukatu. «Gure aitonak pertsona bezala gehiago ziren gaur ga-renak baino. Makina bat bihurtzen ari gaituk eta horrek bere ondorenak da-kartza. Nekazaritza industrializatu ho-nek ba garamatza aurretik. Nekazari-tza jator batekin hasita sanitate eta ka-litateari begirako alternatibak lantzea baino ez zaiguk geratzen». European ere hasiak omen daude tankera honetako nekazaritzaz biziki arduratzen. «Gu European izan gaituk, eta han zeudek sindikatua nolabait alternatiboki joka-tzen hasita daudenak, ideia garbi ba-tzurekin, bai Holandan, Italian, Fran-tzian eta beste zenbait lekutan ere. Ne-kazaritza xeheago batetik eta komer-tzialketa ahalik eta xuxenen eginez menpekotasun gutxiagorekin ari dituk».

Baserritarrek salduta European

EHNEk, sindikatu bezala, Europari buruzko egin dituen analisiak nahiko eskasak izan direla aipatu du beste ba-tean Alberto Aldasorok. Probintzia ba-koitza bere lan puntualetan galdu da bere ustetan. «Dena dela, European asko izanda gaituk. Gu nekazari bezala, na-hiko informaziorik gabe, eta salduta aurkitzen gintuan halabeharrez sartu gintuztenean. Hala ere borroka egin ge-nian, eta esan ere bai aurrez ze ondorio ekarriko zizkigun honek». Baserritarrek salduta eta hemengo sozialistak 'noba-toak' harrapatu zituen Europak antza. «Egia esan, negoziatzen aritu hituen es-painolek ez zekiten esne litroa eta kiloa ezberdintzen. Beste zerbaiten atzetik joan dituk, europarrak izan nahi di-tek... Guk borrokan egin genian, baina hain gaituk tradizionalistak, beti lan eta lan, horrek salbatuko gaituela-

koan... Hemengo politikariek frakaso haundia eman zigutek!.

«Euskō Jaurilaritza ez dago esaterik gaizki jokatu dutenik», dio, «Planteamentuetan gogor jokatu ditek, esan ere bai asko, baina beti ere menpeko bezala. Europarako Euskadi Espainia duk, imagin hori saldu duk... Arzallusek bere garaian esan zuen: Hori guretzako arropa ez baldin bada gu hortik aterako gara. Hori ez da horrela! Guri laguntza haundiak ere eman dizkigu baino... Hemendik lau urtera eskubide oso osoarekin izango gaituk Europan eta ordurako gauzak ez baditiagu argitzen, zihur egon jango gaituztela».

Lana, nekazarien estandartea

Betidanik, baserritarrek lana eraman du estandarte bezala. Baserritar gazteak berriz, arazoak gertuagotik ikusten dituelako, edo gehaigo mugitzen delako bere mendiko zokotik kanpo, bestala ulertzen du baserriko lanaren kontua. Hau honela gazte asko ari da egun inbertsio haundiak egiten (kultibu

Alberto Aldasoro, Gipuzkoako
EHNEko presidentea:

«Europatik burua engainatu nahi zigutek»

Idiazabalgo 28 urtetako gazte honek denbora dezente darama EHNE lan egiten, orain presidente gisa. Lan honetan konfederazioa gero eta erakundetuago egon dadin saiatzea du asmo, konfederazio indartsu baten bidez, Europatik datorren erasoari aurre egin ahal izateko.

«Nekazaritza industrializatu honetan sartu nahi badiagu gehiegi gaituk. Europako kate horretan sartuz gero, gaur egun, egunean 50 litro esne zentralera ateratzen ari dena eta 100 litro ateratzen ari dena sobran zeudek. Hemen behar dik 500 litro ateratzen dituen. Bata bestea jaten ari gaituk honela. Guk sindikatu bezala ez diagu guzti honen alde egingo noski. Hemengo baserria eutsi behar diagu. Nola? Orain arte baino begirune gehiago izanda sektore honi. Hemen haragia, barazkiak edo esnea egitea baino nortasun eta sakontasun gehiagoko kontua zegok: Herri bat gaituk. Honen mantentzeke lan alternatiboak bilatu behar dituk eta bokazioz egiten diren lanei eutsi.

«Europatik burua engainatu nahi zigutek, baina guk garbi ikusten diagu hemengo basakeriak (pinu

insignisa dela, anarkikoki egindako txaletak...) zuzenduz gero identitate bat izango dugula. Europa mailan arazo asko dizkitek nekazaritza industrialia dela eta. Hain da intentsiboa egin den nekazaritza! Guk hori, oraindik, urruti samar ikusten diagu. Hain elikagai sanoak etortzen direla esaten duten leku horietan arazo larriak zizuk! eta diru mordoa gastatzen ari dituk hori konpontzeko.

«Orain arte bigarren mailan utzi den nekazaritza berreskuratu behar diagu. Udaletxetan eta beste zenbait erakundetan plangintzak eginez gero, bai lurrarena, bai kultibuen, guk ditugun lan tresnena hain zuzen, horrek bere emaitzak eman dezazke.

intentsiboak direla eta), agian norabidea galduta ze nolako nekazaritza egin nahi den edo argi ikusten ez dela. «Argi utzi behar diagu hori. Euskal Herri menditsu honetan (Arabakoak Castillako nekazaritzaren antza gehiago badu ere, eta Nafarroan Iruñeatik behera beste hainbeste) ez zeukeagu lur egokirik nekazaritza industrializatu bat egiteko, eta honetan pauso faltsurik ez zegok ematerik. Jendea etsipenean zegok, kezkatu ere bai eta eguneko panorama ez duk hona. Batzuk farre egiten diote

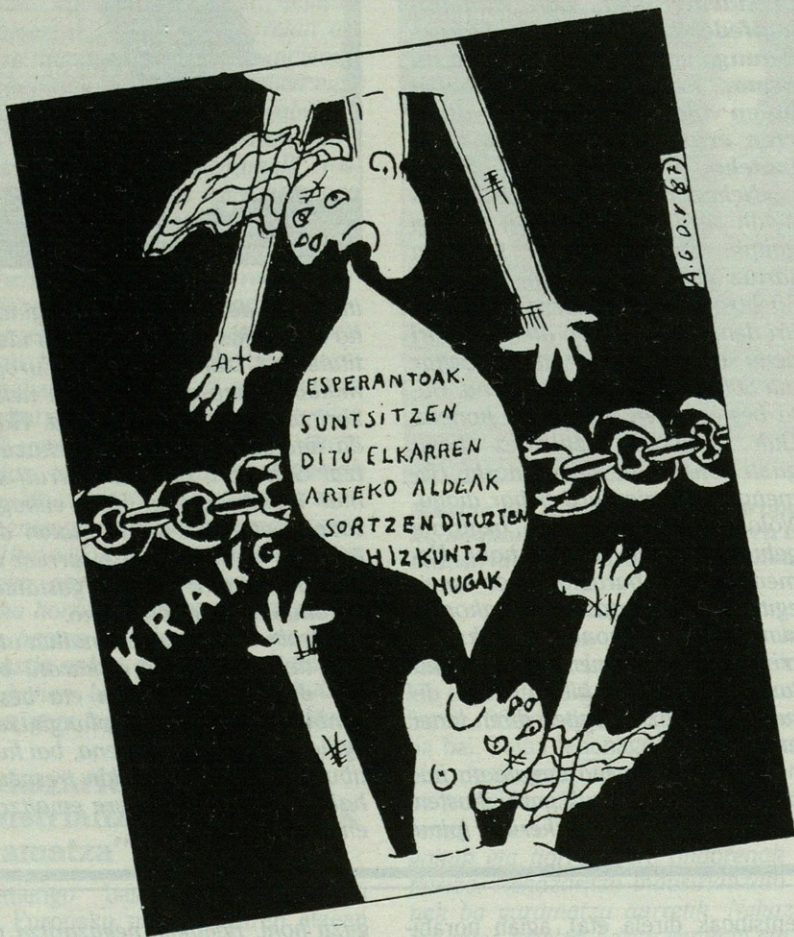
guzti honi. Badakik, nekazaritza munda oso desberdina duk lekuz-leku».

Kuotaren asuntoa dela eta istilua frango izan dute aurtan, esne prezioaren gorabeherekin ere, esne zentralen fusioa eta guzti honen ondorioak direla, hiltegien arazoa, lurraren antolaketa, hemengo baserritarrentzat berria den mendiko nekazaritza, sagarrarekin dituzten buru hausteak... baserritarrek badute bai zertan lan egin elkarrekin bat.

LOREN ARISTI

Baliagarria izateaz gain,
elkarrenganako anaitasuna lekarkiguke

Esperantoaren ametsa errealitate bihur ote liteke?

Herri guztietan zehar ipurdantzari eta giza-topaketen etengabeko isuritze dugun «esperanto» hizkuntzak, adierazgarri berri bat izanen du Euskal Herrian legeztatu berri den Gasteizko «Alava Esperanto Asocio» deituriko elkargoaren eskuz.

Duela ehun urte, L.L. Zamenhov atxeterrak sortu zuen mintzaerak, mendeetan hizkuntzen gainean eraikitako muga eta

hesiak apurtuz, mundu osoko andre-gizonen buru-bihotzak gertutu eta aurrez aurre ziren praktikotasuna eta erromanti-

ARGIAk antolatu erreportai lehiaketan parte harturiko beste lan bat argitaratzen dugu aste honetakoan. Ikus dezakezuenetz, eta eritziak eritzi, autoreak esperantoaren defentsa sutua egiten digu. Martin Irazgoiti gure kolaboratzailearen liburu aipamen bategaz osatzen dugu gaia.

zismoa batu ditu dagoeneko.

Franko izan dira ehun urteotan, bestelakoaren faltan, esperantoari esker elkar ulertu dutenak. Badirudi beraz, gaur egun ere, ametsak errealitate bihur daitezkeela.

Hizkuntza ez ezik, elkarbidea be

Seguru denok izan ditugula, behin baino gehiagotan, geure mendien artetik irretetako nahi edota premia, baita irten ere. Orduantxe oharu gara komunikazioaren garrantziaz eta gaurko sistema linguistikoaren gutxiegitasunaz.

Hori dela eta, zinetan eta benetan baieztaz dezakegu egun, Zamenov-en garaian bezalaxe, hamaika oztupo direla medio (gudak, interes ekonomikoak, politikoak...) gero eta zailago bihurtzen ari direla giza harremanak.

Hizkuntzei dagokienez, zeharkako bidez bada ere —komunikabideetan ikus daitekeenez— handi mandiek beren mintzaerak inposatzen dizkigute tai gabe. Honez gero, handiak handiago eta ttipiak akabo;

Zamenov-en aburuz, bereizkeria horri aurrea emateko, klase eta herrien arteko aldeak ezabatu beharko genituzke: «...nazioarteko hizkuntza mamitu eta gorpuztu duen ezinbesteko ideia sakratua, herri guztien arteko anaitasun eta zuzentasunarena baino ez da». Esandakoaren arabera, ezin ukatu ikuspegi praktikoaz gain bestelako alderdi ideologikoa azaltzen zaigula.

Esperantoa: mintzaera bizia

Sarri ditugun arren, esperantoa hizkuntza hiltzat hartzen duten iritzi miritziak, badirudi guztiz bestelakoa dela benetako egoera. Horra hor frogak! Hizkuntza bizitzat hartzeak eskatzen badu edozein idatzi nahiz hitz eginiko mintzaeraren arabera jokatzeari, dextente izango genituzke esperantoaren bizitasunaren aldeko argudioak. Are gehiago. Gainontzeko eleak ez dituzten alderdi onuragarriak ere azalduko litzaizkiguke nazioarteko hizkuntza laguntzailean.

Bestetik, bizirik dagoen mintzaera batek berezko literatura izan behar duela baieztatzen badugu, erakusgarri aparta dugu 30.000 alek osaturiko liburutegi britainiarra.

Horretatik aparte, esperantoz izkiriatzen duen idazleak badaki bere lanak zuzen zuzenean irakurriko dituztela nazio guztietako lagunek, honek ekartzen duen begibistako mesedeaz.

Baina besteak beste eta guztien gainean, zubi gisako hizkuntza dugu esperantoa. Zubi kulturala da, haurrena, lan sonatuen hedadura areagotzen duelako eta hurrena, gutxiengo hizkuntzen zena bait obra, bere eremu kulturean isolatuta zeudenak, gehiengo baten belarrietara ailegatzea gerta erazi duelako. Besteak beste eta ospetsuenak aipatzeagatik hona hemen: Dante-ren «Jainkozko komedia», Shakespeare-ren «Hamlet»a, Baudelaire-ren «Gaitzaren loreak», eta abar luze bat.

UNESCOK emandako datuen arabera, aldi epe batean itzulitako obren %70a ingelesez, frantsesez, errusieraz eta alemanieraz burutzen dira. Epe berean aitzitik, esperantistek 344 itzulpen gertatu ohi du-

Martinet-en azken lanaz

Indoeuroparren aitzinako hizkuntzaren bila

André Martinet-ek liburu berri bat argitaratu du, «Des steppes aux océans; l'indo-européen et les Indo-Européens». Batetik, eta batez ere, hizkuntzari dagokion liburu da. Bilaketa lana egiten du Martinetek, balantze lana ere bai. Irakurtzeko gogortxo omen da liburu, baina patxadaz hartuz gero txit interesgarria ere bai.

Sanskritoa, grekera, latinera eta gai-nontzeko hizkuntzen aldean, arront sistema fonetiko desberdinarekin egiten dugu topo; sistema honetan, bi bokal baidarik ez dugu antzematen —bat bakarra beharbada—, baina konsonantismoa hiru doinuaz aberasten da: konbentzionalki H₁, H₂ eta H₃ sinboloek adierazten direnak, eta alemanierazko *ch*-tik (*nach*) edota espainierazko *ju*-tik (*Juan*) hurbil dabilzanak.

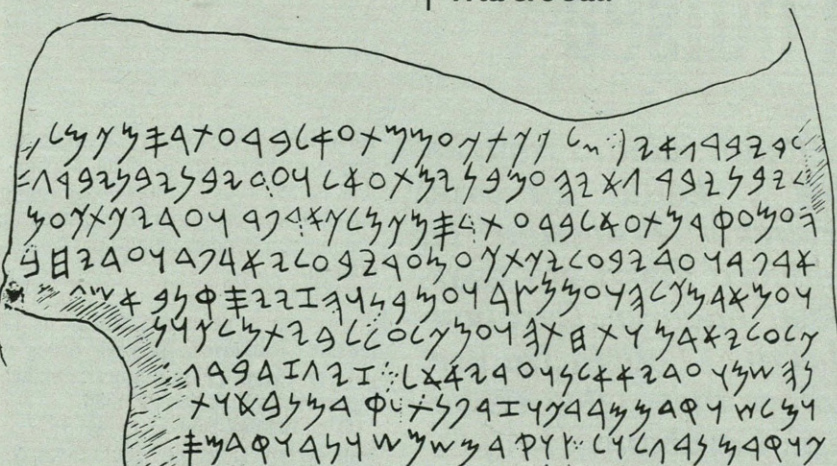
Nola iritsi da Martinet horraino? Salbuespen eta anomalien azterketa bidez. Linguista ezagun honek laringe-kontsonanteei buruzko teoriaren azterketaren egungo egoera azaltzen du garbiro.

Besteak beste eta jakingarri gisa, desagun *es-m-i* indoeuroparraren (sanskritoz *asmī*) etimologia egiten duela autoreak: hitz horretan izen bat aurkitzen dugu, *es*, 'esistentzia', atzizki posesibo bat, *m*, 'nire' eta *i* diktiko bat, esan nahi baita, behatzaz seinatlatzearen funtzioa egiten duena; berez, beraz, berba harek 'nire' esistentzia, hona hemen' edo esan nahi luke.

Hiru orrialde eskaintzen dio autoreak beste zera hau demostratzeari: grekerazko *glōta* alde batera, 'hizkuntza'ri emaniko izenak oro: latinerazko *lingua*, alemanierazko *Zunge*, errusierazko *iazik* eta gaineratikoak, hitz menturaz konposatu batetik heldu direla, eta horrelaxe izkiribatu behar dela: *dng_hweH₂*.

Hizkuntzari buruzko parte horren aurretik beste bat dator, laburragoa, indo-europarren sorlekuaz, beren kopuruaz, beren migraketaz. Zenbait mapaz lagundurik dator. Liburu hiztegi arraro batek osatzen du.

M.I.

Sfire-ko inskripzio armeniarren kopia.

te, zeinak 28 mintzaera desberdinetatik bait datoz.

Dena dela, nahiz esperantoak idatzi edota mintzatzeko balio duen, baditu gai-nontzeko manifestapenak ere, esate baterako, ikusmira munduan edota lehiaketa literarioen bidez.

...Baina horretarako badugu inglesa

Egia esateko, aitortu beharra dago nazioarteko erakunde bat ere ez dela ausartu bere eginbehar ugarietan Britainia Handian sorturiko hizkuntzaz bakarrik baliatzen.

Ez da itxura erraitea inglesa nazio guztietako baliapidea denik, batez ere, sartzen bagara kontuan Hego Ameriketako, Ertamerikako, Afrika frankofonoan, Erdi eta Ekialdeko Europan edota Japonen, ingelesez burutzen diren hartu emanak erabat murriztuak eta oso harreman zehatzetara mugatuak direla (hegazkinetan, hotelan, gida paperetan...)

Bestaldetik, inglesa nazioarteko hizkuntzat hartzea, herri eta kultura bati merezigabeko lehentasuna ematea, besterik ez da. Lekuan lekuko nori berea da

Doinuei dagokien atala da nagusi liburuan: hizkuntza bat bestearekin konparatuz, antzekotasun eta ezberdintasunak arakatzu. Alabaina, liburuaren jakingarriak kurrusoa ez da hori, hainbat aldiz egin baita da alabena arteko gisa horretako gonbaraketarik, baizik eta ama-hizkuntzaren egiten duen rekonstrukzioa, eta historian zehar ezagutzen duen bilakaera.

zuzenbidea, ez dirudi oso arrazoizkoa ordea, denon arteko elkartruketan gutxiengo linguistiko bat, zergati ekonomiko eta politikoak direla medio, nagusi bihurtzea.

Inglesaren erabiltzea berebiziko abantaila gertatzen da amerikar nahiz britainiarrentzat, inor gutxi azaldu bait dezake bere burua atzerriko mintzaera batez ama hizkuntzaz egingo lukeen legez. Hori dela eta, nazioarteko foroetan parte hartzen duten txostenemaiak amore ematen diote sarri eztabaidatzeari, jakitun bait daude ezpain arrotzez mintzatzeak argudio serioenak hutsal bilakatu daitezkeela.

Irtenbide bakarra: nazioarteko hizkuntza

Salbuespenik gabeko 16 erregelek osaturiko esperantoak ehun urte bete ditu aurtun. Zertan datza ehun urte hauetan lorturiko arrakasta? Dударik gabe hiru arrazoi ditugu nagusi: ikasterreztasuna, logikotasuna eta neutraltasuna.

Esan ohi denez, beregan biltzen ditu italieraren edertasuna, frantsesaren zehaztasuna eta gaztelaniaren argitasuna. Askotxo ematen du, bai horixe!, halere, irtenbide bakarra izanik ongi etorria ematea baino ez zaigu falta.

YOSEBA URKIA

Espainia eta Frantziatik ihes egin ondoren Espainiara estraditatu du Finlandiak

Mario Ines Torres, lur jotako anarkistaren odisea

Mario Ines Torres. Bartzelonan jaioa, Frantziako eta Espainiako poliziek xerkatua. 34 urte. G.A.R.I.ko militante 20 urterekin, Frantzian. La Santé-n espetxeratua. Elizondora etorri eta goardia zibilen koartelilotik pasa ondoren Carabanchel-en egona. Frantzian berriro. Polizia frantsek bahitu ondoren Finlandiara ihes egitea erabaki. Gaur egun gartzelan dago, Carabanchel-en, Espainiak eskatutako estradizioa onartu duelarik Finlandiako gobernuak. Osasunez eta moralez zisko eginda dago gizona.

Frantzia eta Espainiako estatuen errepre-sio aparatoak ezagunak izan arren euskal-dunontzat, gogorrako eman dezakete per-sona bakar, eta defentsabako, baten gai-nean ikusiz gero. Hauxe da Mario Ines To-rres-en kasua.

Bartzelonatik Frantziara hiru urterekin

Nahiz eta Bartzelonan jaio, 1954. urtean, hiru urte zituela joan zen bere gurasoekin Frantziara bizitzera. Aitona, aitaren alde-koa, Frantzian errefuxiatu zegoen 1939 urteaz geroztik; amaren aldekoa Mathau-sengo konzentrazio zelaian hil zuten, depor-tatu politikotik zela ezagutu zuelarik Frantziar Gudari Ohien Ministeritzak.

1969ko Abenduan 'naturalizazio' eskaera egin zuen Mariorentzat Ines Torres familiak, baina ukatu egin zioten 68ko Maiatzeko ger-takizunetan parte hartu zuela esanaz. 14 ur-te zeuzkan orduan.

Bere familiaren traiektoria jarraituz, eta urte horietan Espainian jazotako gertakizu-nek bultzatuta, Grupo de Acción Revolucionaria Internacionalista (G.A.R.I.) taldean mi-

litatez erabaki zuen. Talde honen objetiboa Frantzian leudeken interes espainolen aurka eraso egitea zen. Interes materialen aurka-ko erasoak. Ez pertsonen aurkakoak.

Toulouse inguruan, Caraman-en atxilotu zuten 1974ko Irailaren 14an Michel Camille-ri-rekin batera. Sei egunez atxilotuta egon ondoren, 'ley de excepción'-aren arauera Pa-riseko La Santé gartzelan sartu zuen Epaite-gi Bereziak. Tratu txarrak salatu zituen abo-gatuaren bitartez. Kargoen artean armak eta lehegailuak eduki eta garraiatzea lepo-ratuko zioten.

32 hilabete eta 3 gose greba gartzelan

32 hilabete pasako zituen gartzelan tarte horretan hiru gose-greba eraman zituelarik aurrera. Mario Ines Torres, gartzela ba-rruan, isil isilik geratuko da bere baitan sar-tuta eta komunikazio arazo larriak jasango dituelarik. Abogatuekin ere ez du hitzegin-go. Hau kontutan hartzeko datua da Mario-ren ondorengo prozesua ulertzeko.

1977.eko Maiatzean, Poniatowski minis-troak dimititu ondoren, kaleratuko dituzte

gartzelan geratzen diren G.A.R.I.ko hiru mi-litanteak: Jean-Marc Rouillan, Michel Cami-lleri eta Mario Ines Torres. Askatasun probi-sionalez kaleratu zituzten, astero astero Toulouseko gendarmeriatik pasatzeko agin-dupean.

Zaldi hazkuntzan hasteko asmoa du eta granja batean sartu zen St-Jean de l'Herm herrian. Toulouseko poliziak ordea ez du pakean utziko. Behin eta berriz egingo diz-kiote erregistroak bere granjan.

Dena dela ez zuen esperoko 1977ko Irail-ean gertatu zitzaiona. Toulouseko gendar-meriatik atera ondoren kafe bat hartzera eseri ziren terraza batean Michel, Jean-Marc eta Mario. Bapatean, poliziaren auto bat agertu eta beraien aurrean geratuko da. Po-liziek armak atera eta tiro egingo dute hiru lagunena kontra. Jende guztia lurrera bota zen terrazan. Fogeozko kartutxoak ziren.

Gartzelan pasatako urteen eraginez egu-nak eta egunak pasako ditu Mariok bat ere hitzik egin gabe. Keinuak eginez adierazten ditu gauzak. Garai horretan, horrela zegoe-larik, ezagutuko du bere neska-laguna: Francine Giovanacci. Francine itsua dela eta hasiko da piskana piskana berriz ere hitzegi-ten, nahiz eta urtebete iragango duen hori lortu aurretik.

Frantzian lasaitasunik ez eta Bartzelonara

1979. urteak ordea, ez zion utziko bere egoera pertsonala lasaitzerik: errefuxiatu politikoen estatutua ezabatuko zaie egoe-ra horretan Frantzian bizi diren 'espainol'ei. Mario ere beldur da erresidentzia paperekin baino geratuko ez den. Lagun batzuren etxera joan eta ez da ausartuko ez eta mug-itza ere. Kezkagarria da bere jazoera, edo-zein zarata dela eta aztoratzen da. Psikiatra batek bisitatuko du etxean eta inguruko la-gunei lasai dezaten eskatuko die. Tarte ho-rretan ez du kunplutuko asteroko kontrola-

La Guardia Civil se atribuye la desarticulación de un comando de los CAA vinculado con los GARI

SAN SEBASTIAN (EGIN-Agencias).— El grupo de las siete personas procedentes de las provincias vascas de Navarra, Alava y Guipúzcoa así como de Cataluña pasó ante la Audiencia Nacional el pasado martes, según el gabinete de prensa del Gobierno Civil de Alava. Por otra parte, otras tres personas detenidas días atrás en Zarauz e incluidas en la misma nota realizada por la Guardia Civil y difundida en la madrugada de ayer por diversas agencias de prensa, como si pertenecieran al mismo grupo de detenidos, deberán pasar ante la autoridad judicial hoy o si no ser puestos en libertad sin más, ya que hoy finaliza el plazo de próroga de la detención facilitado por el Juzgado número 4 de la Audiencia Nacional de Madrid.

El abogado defensor de una de las siete personas detenidas manifestó a EGIN que desconocía las circunstancias concretas en que fuera detenido su cliente, así como el trato recibido durante su detención. Afirmó igualmente que durante los siete días transcurridos desde la detención de su cliente, ningún abogado de oficio había atendido en Vitoria a detenido alguno de las características de este grupo. Este dato contrastaba sin embargo con la observación de que, según la normativa legal actual, ningún detenido puede prestar declaración si no es en presencia de un abogado de oficio y, sin embargo, a juzgar por la nota de la Guardia Civil difundida ayer, los detenidos habían prestado ya declaración. Hasta la hora de redactarse estas líneas, por otra parte, ningún familiar ni allegado de los detenidos había logrado contactar con ellos. La oficina de prensa del Gobierno Civil de Alava, por su parte, manifestó a EGIN que desconocía a qué grupo político pertenecen los detenidos, si bien puntualizó que, «a pesar de tratarse de un grupo armado no parece que tiene nada

Parte del material que, según la Guardia Civil, ha ocupado a los presuntos miembros de los CAA. (Telefoto Efe)

pasado día 15. Tanto Leza como Del Olmo están acusados por la Guardia Civil, de participar en diversos atracos.

Proyectaban un secuestro, según la Guardia Civil

La nota oficial dice que, de los interrogatorios, los investigadores de la Guardia Civil supieron que las armas utilizadas en los atracos fueron proporcionadas por Juan José Garmendia Garmendia, natural de Andoain, de 26 años.

Según la Guardia Civil, Jesús Simón Leza implicó igualmente en sus manifestaciones a Jose María Isasi Aranzabal, de 28 años, natural de la localidad alavesa de Zalduendo, como informador de la situación y forma de proceder en diversas sucursales bancarias, que conocía perfectamente. A este último le fue intervenida, según la Guardia Civil, una pistola del calibre 6,35.

Los investigadores de la Guardia Civil descubrieron seguidamente—según sus notas oficiales—la vinculación de todas estas personas con «una banda armada de carácter anarquista», formada por tres individuos naturales de Andoain en la actualidad huidos, y

talistas» actualmente en paradero desconocido. Está acusado de ser el proveedor en origen de las armas y quien facilitaba la propaganda relacionada con ETA. También les instruyó sobre la construcción de «zulos», secuestros, robo de vehículos a punta de pistola y medidas y sistemas de seguridad.

Bomba a Fraga

Por otro lado, fuerzas de la Comandancia de la Guardia Civil de Guipúzcoa que investigan el origen de la explosión que ocurrió el 14 de febrero de este año cuando el dirigente aliancista Manuel Fraga Iribarne presidió un mitin en un Instituto de Enseñanza Media de Zarauz detuvieron a José Ignacio Lizaso Aguilande, de 25 años, natural y vecino de Zarauz y José Ignacio Txakartegi Aramendi, quienes en los interrogatorios «implicaron en sus actividades» a favor de los Comandos Autónomos Anticapitalistas a Guadalupe Paredes Manot, natural de Zalamea de la Serena, en la provincia de Badajoz, de 25 años, domiciliada en Zarauz, y a Miguel Ángel Usabiaga Larrañaga, natural de esta

tzutan parte hartzea eta armak izatea leporatuz.

Torturak salatu zituen, interrogatu zutenek GALEn izenean mehatxatu zutela deklaratu. Horiexek beraiek esan zioten ez zela berearekin aterako eta hautatu egin behar-ko zuela: kolaboratu edota berari edota bere familiari gerta zekionaz arduratzea.

Audientzia Nacional-etik pasa eta Carabanchelgo gartzelara. «Apirilaren hasieran, bisita egitera joan gintzaionean, bi presok ekarri zuten Mario lokutoriora: handi-handi dardak dauzka zangoak, pijama baten gaitzak baino ezin zituen jantziz» diote bere lagun batzuk. Gurasoek ere bere baitan itxia-ko aurkituko dute. Lur jota.

Bigarren bisitan muletak erabiliz dabil. Zazpi hilabete iragango ditu ordea bere isiltasunean. Ekainean informe bat egin zuten Marioren egoerari buruz Amnesty International-ek.

Frantziara askatasun probisionalarekin

Urrian askatasun probisionalaren emango diote. Bartzelonara doa aurrena bere karreta berriztera. Ez da berriro sekula bueltatuko Elizondora. Seguritatekin ezean Frantziara aldegitara erabakiko du urte bukaeran, Frantziara ere askatasun probisionalaren lortu zuelarik G.A.R.I. en afera artxibatu bitartean.

Muret (Haute-Garonne) herrian familiako batekin ari da lanean. 1985. Maiatza. Zenbait egun dira Mercedes Benz bat segika dabilkeela. Bi tipo doaz barruan. Carabanchel-go 'preso común' bat ezagutuko du Mariok.

Zenbait egun beranduago armadun batzuk segiko dute ostatu batean sartzen den bitartean. Lagun batzuri abisatu eta hauek konturatzen dira tipo horiek GALEkoak direla. Poliziarekin hitzegi eta antibalas batekin ibiliko da hilabete batzutan bere autoa hartu behar duen bakoitzean petardorik ba ote daukan begiratu.

Uztailan Espainian orden de búsqueda y captura luzatu diotela jakingo du. Ezin du karnet probisional berriztu. Frantziara, karnetik gabe, ezin paperik egin. Errefuxiatu politikoaren estatutoa eskatuko du. O.F.P.R.A.k ezezkoa. Errekurtsoa egin eta hiru hilabeteko berriztekoa emango diote.

«Poliziarekin kolaboratu ala Espainiara»

Laister amaituko zaio orduan hasitako nekazal bizia. 1987ko Otsailean, nekazal eskolatik ateratzen ari dela, auto batean sartu eta bahitu zuten hiru tiporen artean. Bere lagun batek matrikularen zenbakia hartu eta Gendarmerian aurkeztuko du. Bazter batean aurkitu zuten matrikula faltua zeukan automobila. Beharrezko jesticioak egin eta hiru tipok Informazio Komisariakoak zirela ohartuko dira gendarmek (Renseignements Généraux). Mario askatzeko aginduko diote.

Abogatuarekin hitzegi ondoren denuntzia bat jarriko du: hiru komisarioek aktibismo politikoan berriro hastea proposatu zio-

1984ean guardia zibilararen arabera CAARI atxemandako materialek. Mario Ines tartean harrapatuko zuten.

rekin eta poliziak 'busca y captura'ko ordena aterako du bere kontra.

Abogatuak psikiatraren informea erakutsi eta ordenu hori kentzea eskatuko dute. Epaitegiak ezezkoa emango du. Mariok erabaki beharra dauka: Frantziara klandestinitatean bizi (ez du nahi) ala atzerrira aldegitan. Toulousen daukan osabak, Jaime Amoros-ek Espainiara aldegitako aholkatuko dio. Badira lau urte Franco hil zela eta amnistia emana zegoen antifrankistentzat. Bazurdiaren egoera normalizatu zela Pirinotatik behara.

Urte horretan bertan, uztailan, Bartzelonan jarriko da bizitzen amaren lehengusu baten etxean, bere lehenengo D.N.I.a eskatuko duelarik. Urtebete pasa ondoren, 1980ko Uztailan, Nafarroara joko du, Elizondon baserri bat hartuko duelarik eta inguruko baserritarrentzat morroi arituko delarik lanean. Urrian ezkonduko da Francinerekin, bere andregai itsuarekin.

Frantziara, bitartean, aurrera darrai legearen makinariak. G.A.R.I. taldekoen epaiketa

ospatuko da 1981ko Maiatzean eta aske geratuko dira hara agertutako guztiak. Mario ez zen agertu ordea. Luzaz ezbaian egon ondoren ez joateko erabaki zuen. Beldurra ematen dio muga pasatzeak. Beldurra ematen dio Frantziara joateak. Polizia frantsesak zenbait kasutan inplikatu nahi izan zuen. Bestalde, Mario Ines-en izena prentsan aterako da Acción Directa-ri buruzko erreportaietan ('Minute', 'Le Meilleur', 'V.S.D.'...).

Elizondotik Goardia Zibilen eskuetara

Bere baserrian urte batzuk pasa ondoren, 1984ko Martxoaren 19an bere etxera joango da Goardia Zibila. Gasteiza eramán zuten aurrena eta Madrilera gero. Lege Antiterroristak baimendutako hamar egunetan eduki zuten interrogarioetan, lorik egiten utzi gabe eta horrelakoetan erabiltzen diren neuriak erabiliz. Balinezko karabina bat aurkitu zioten baserrian, baina bere izena CAAtako batzurekin nahastu zuten, atrako ba-

ten; horrela, laister jakingo zuen hori Acción Directa-ko J.M. Rouillan-ek. Kontaktoa egiterakoan Mariok polizia abisatu eta hura harrapatuko lukete hauek. Polizia espainolaren eskutan jarriko zutela bestela.

Komunikabideek kasu hau haizeratu zuten bitartean zenbait mehatxu jaso zituen Mariok. Barne Ministrariaren ordezkariak, Laturnerie jaunak, 10 urtetarako pribilegiozko erresidentzia karneta eskainiko dio baldin eta denuntzia atzera botatzen badu. Mariok ordea ez du denuntzia kenduko. Frantses batekin ezkontdua egoteagatik Frantzian geratzeko eskubidearekin sentitzen da.

Dena dela, eta Frantziatik Espainiara ematen ari ziren espultsioak kontutan hartuz, Frantziatik aldegingo du Uztailaren 16an bere dokumentuak berritu ondoren. EEEtik kanpora joan beharra dauka, baina nola karnetik ez daukan ezin du Europatik aldegin.

«Finlandian, agian, lasai biziko naiz»

Abuztuaren 22an heldu zen Mario Ines Torres Finlandiara Sueziatik. Haparande-ko mugatik hain zuzen ere. Amnesty International-en bidez lkasleen Batasuna ezagutuko du eta pisu bat utziko diote. Poliziarengana jo eta errefuxiatu politiko eskaera egingo du.

Hamar egunez, egunero agertzeko eskatuko diote "curriculum vitae" bat egiteko. Informea prestatu eta hiru astetan erantzun-got diotela dio poliziak. Bitartean libre dela nahi duen tokian ibiltzeko. Azaroaren 7an ordea atxilotu eta Helsinkin inkomunikatuko dute gartzelan. Espainian 10 egunez torturatu zuteneko garaiak galdetzen diote gehien bat. «Leher eginda nago, jaiotze-trauma berbizi arazi balidate bezala» esango dio lagun bati bisita egiterakoan.

Poliziak dioenez kontraesanak agertzen dira bere deklarazio eta Frantzia eta Espainiako polizien informeen artean. Azken bi hauek ere ez datoz bat nonbait. Gartzelan mantenduko dute. Bitartean, Gurutze Gorria, Amnesty International eta Mario-ren abogatuak lanean arituko dira asilo politikoaren alde.

Espainiara estraditatu

Osasunez gero eta okerrago dago. Abenduan gartzelatik hospitalera eraman nahi dute lagunek. Agintariak berriz ez dute uzten. Infezio larri bat dauka. Lur jota dago fisikoki eta badirudi ez dela bere egoeraz ohartzen. Ez du bere inguruko ezer ezagutzen. Hizkuntz aldetik ere arazo larriak dauzka bere abogatuarekin ere hitzegiteko.

Espainiako poliziak estradizioa eskatu eta Martxoaren 28an eraman zuten Mario Madrila abioi militar batean. Audientzia Nacional-ean ez zuen deklaraziorik egin bere abogatu ez zegoela eta. Carabanchel-go espetxean sartu zuten. Juizioaren zain dago gaur egun.

JOXE MOLLARRI

HAR EZAZU ASTERO ZURE ETXEAN BETE TXARTELA LEHENBAIT LEHEN

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

ARGIA. Ametzagaña, 19—20012 DONOSTIA

ARCIA

"TTARTALO" ren laguntzaz

K O M I K I A

101. zenbakia

BOKAZA

MAKIN ta MORAU

KORREA BAT EROSI
BEHARKO DIAT, HORRE-
LA EZ DUK ALDE EGINO

MARLOU, SENTITZEN
DIAT BAINA ETXERA
IRTSI ARTE HORRE-
LA JOANGO HAIZ!

OPTIKA
KASI MIRO

HEMENDIK
ERE ZERBAT
BEHARDIAT!

BETAURREKOAK ILUNEGIAK
DIRA EZ DIAT EZER IKUSTEN
BAINA ZE ARRAIO! HOBE
HORRELA BOXEADORE
ITXURA BAINO!

ESKERRAK EDERKI
EZAGUTZEN DUDAN ETXE-
KO BIDEA! EZ NAIZ
EZ GALDUKO!!

AMATKO
MAITIA!

DISEINU BAT

IRIZARREN DRAGOI modeloa

GOI MAILAKO

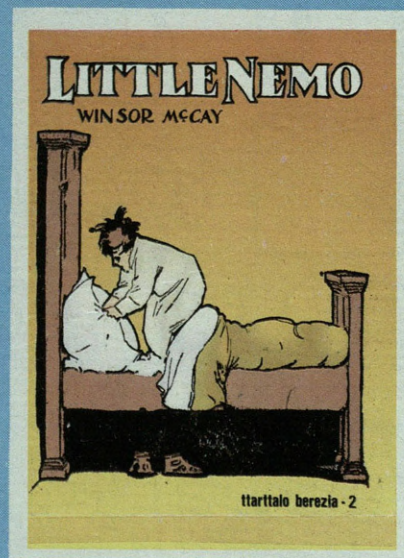
© Lauki

Capazitatea,
konforta eta diseinua,
IRIZAR
kalitatearen zigiluarekin.

IRIZAR

Barrio San Andrés, s/n. ORMAIZTEGI Gipuzkoa Tel. (943) 881900 - Telex 36670 IRKA E

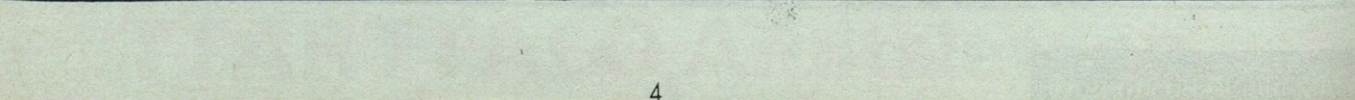
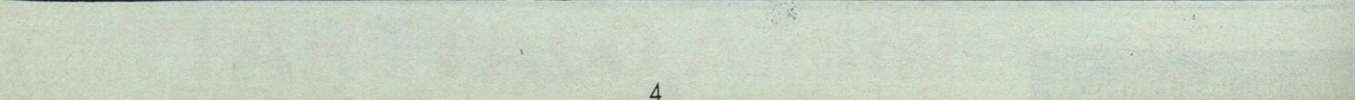
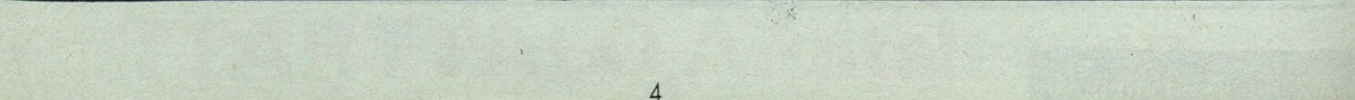
EZ UTZI IRAKURRI GABE

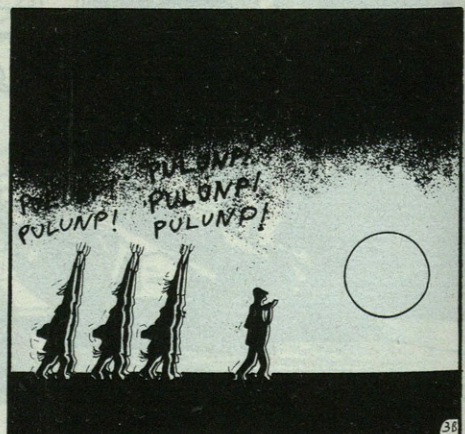
NEMO TXIKIaren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irritar
eta goza araziko dizu

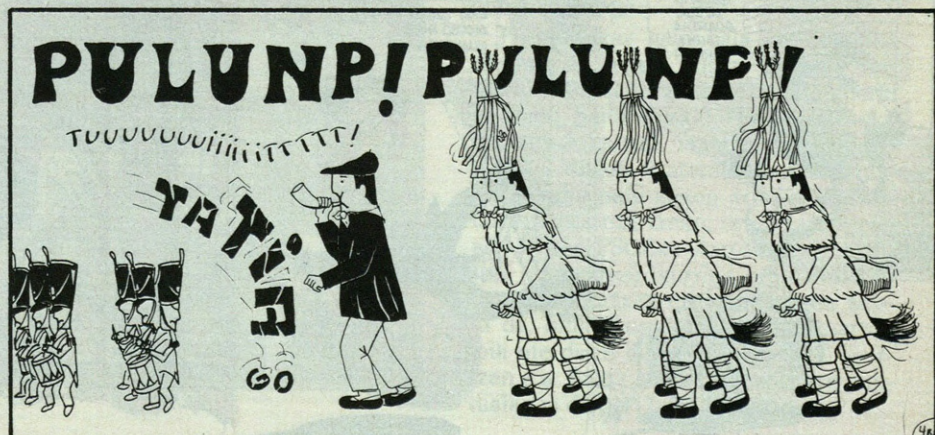
TTARTTALO Argitaletxea

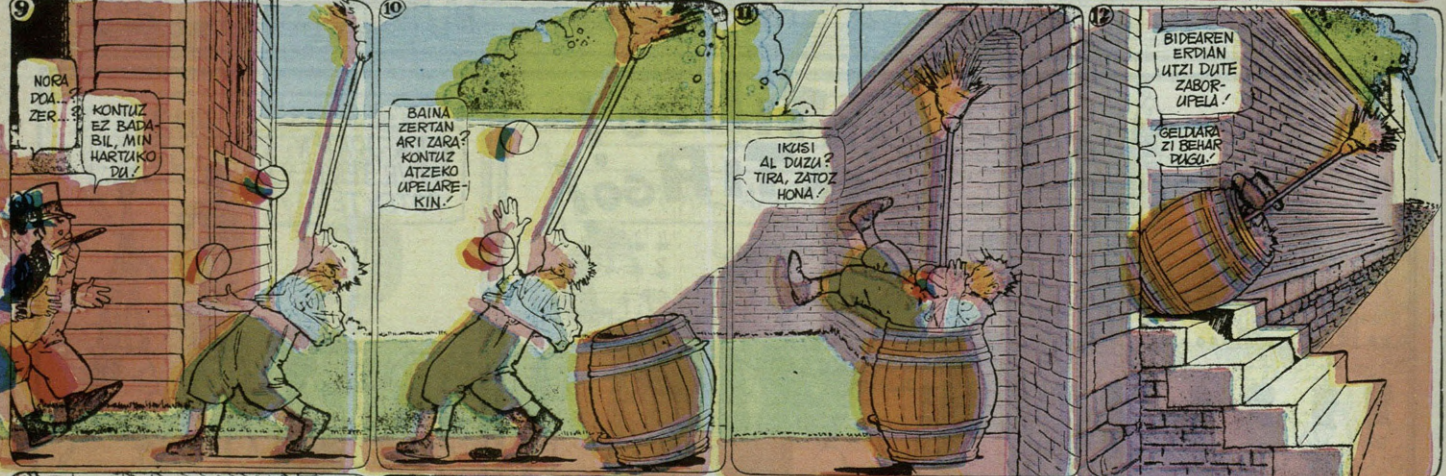

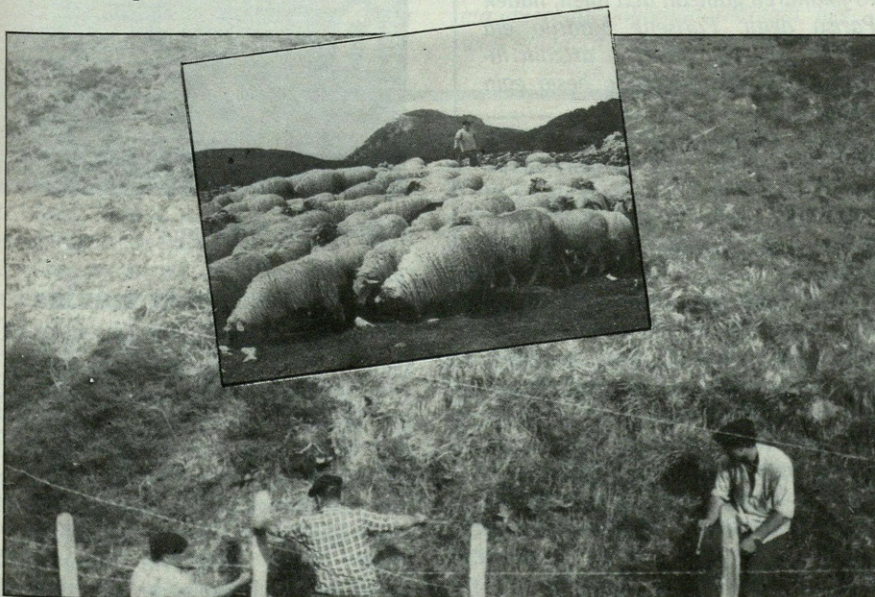
Little Nemo in Slumberland

Fazerietako pentzeak berriz ere samurbide gertatu dira muga inguruan

Luzaide ta Baigorriko artzainak mokoka bazka dela kaso

Ostiralak 15 Luzaideko artzainak fazeria zangoz goiti utziko zuen alanbrezko hesia jartzen has-tearekin. Igandean mugaz bi aldeetako nafarrak Baigorriin bildu anaitasunezko asmotan. Artzai-nek, hala ere, lanean segi astelehenetik aurrera, eta afera gero eta lardaskatzenago. Ez da gainera arazo puntuala, Iratiko fazeria, munta handikoa, hausteko zantzuak hasiak baitira. Anitz urte, anitz historia giblean, baina gaur berdintasunik ez da tratuetan, eta etena baiñezpadakotzat jotzen dute «espainolek».

Artzain luzaidetarrak hesia ezartzen.

Polemika gaitza sortu du Pirinio inguruan luzaidetarrek baigorritarrek in-
ten fazeria (muga inguruko bien bazkak biendako) hausten duen alanbrezko he-
sia ezarriak. Aferan gainera Frantzia eta Espainiako estatuen arteko harre-
manak nahasten dira, nola Euskal Her-
ria barnekoak.

Mendeetan barrera bazkatu dira mu-
ga politikoaz bi aldeetako aziendak
aizokoaren lurretan komenioa medio.
Arazoak beti izan dira, Sarak, Baigo-
rrik, Bortziriko udalek eta abar luze ba-
tek beti eduki dituzte gora-beherak.
Mementu honetan Baxenafarroa, La-
purdi eta Zuberoan azienda gehiago da-
go lur saileko Nafarroa batean baino.
Fazerietan hori nabarmen gertatu da,
eta mugaz ezkererratekoak ohartu dira
ez zaiela komeni tratua. Honi loturik
gainera mugaz eskuineko ordeketan
azienda edukitzeagatik nafar artzainei
galdegiten zaizkien sariak anitzetan so-
bera handi izatea. Azken finean merka-
tal alorreko afera genuke, pragmatika
hutsa.

Pragmatikaz gain hala ere, politika
da tartean, egun Euskal Herriak bizi
duen dekulurizatze instituzionala ederki
saiatzen baita Euskal Herria barneko
batasun lokarriak laxatzen. Luzaideko
goardia zibilek, esaterako, beren lagun-
tza eskaini nahi zieten artzain luzaide-
tarrei hesia ezartzeko, orain Luzaideko
alkate den PSOEko Arrosagarai bolan-
teei (dantzari) ikurriña eramatekotan
español bortsaz eraman-erazten saia-
tu da, militar españolak inguru hartan
ibili ote diren duela gutxi mugak neur-
tzen e.a. Baina arazoa askoz ere pun-
tualagoa da hori baino.

Albert Chabagno, Baigorriko artzainen sindikatuko buru:

«Gu prest ginen auzia konpontzeko»

Chabagno jauna behin baino gehiagotan entsegatu da auzia bide onera eramaten, baina luzaidetarrek nahi ez. Bera jabetzen da baigorritar ardiak anitzez gehiago direla fazerian luzaidetarrek baino.

«Garbi utzi nahi dut hau ez dela frantses-espainol arteko burruka, auzoak diren Baigorri eta Luzaideren artekoa baizik, bakar bakarrik, tarteko muga internazionala ere badela. Ez da estatu biren arteko auzia, bi auzoren artekoa baino.

«Lehendabizi ikusi behar da nola dagoen Baigorri, iparretik ezik, mugaz inguratutik gaude, Baztan, Erro, Luzaide. Guk auzo guzti horiekin fazeria kontratuak dauzkagu bazkatarako. Teorian mugatik 500 metroetara ino da fazeria Luzaiderekin, 1856etik dugu komenioa, 5 urtetarik berritzen dena. Baztanekin iaz berritu zen. Luzaiderekin 86ean bukatu zen, ez bait zuten komenioa berritu nahi izan. Eta orain alandrezko hesia paratu dute. Egia da Luzaideko artzainak kexu direla baigorritar kabalak beren lurretan gehiegi sartzen direlako, baina gisa berean gertatzen da Baigorriin beren kabalekin. Ardiak eta behiak ez du muga non den ezagutzen, eta batzutan gehiegi sartu dira baigorritarrek Luzaideko pentzeetan.

«Afera makurtzen hasten da kabalaren oreka galtzearekin, izan ere baigorritar saldoak luzaidetarrenak baino anitzez handiagoak baitira, eta horregatik, duela 10-12 urte hasi ginen Luzaideko herriko etxeari 20.000 pta. pagatzen desorekaren aringarri. 1981.ean 30.000ra igan zuten zifra. Artzain luzaidetarrek jakina, ez zuten diru horretarik deus ikusten, aldiz baigorritar artzainek segitzen zuten beren lurretan, eta hori da berek nahi ez zutena.

«Honi lotu zitzaion ehizaren arazoa, ingurune berean luzaidetarren eta baigorritarren postuak baitaude hurbilegi, eta aferak sortzen dira. Iaz

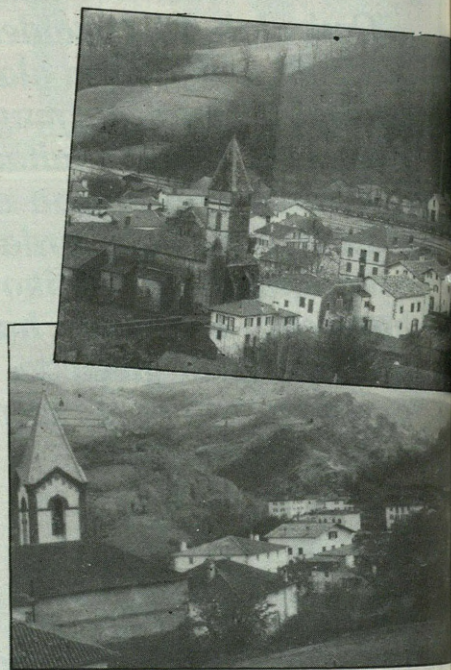
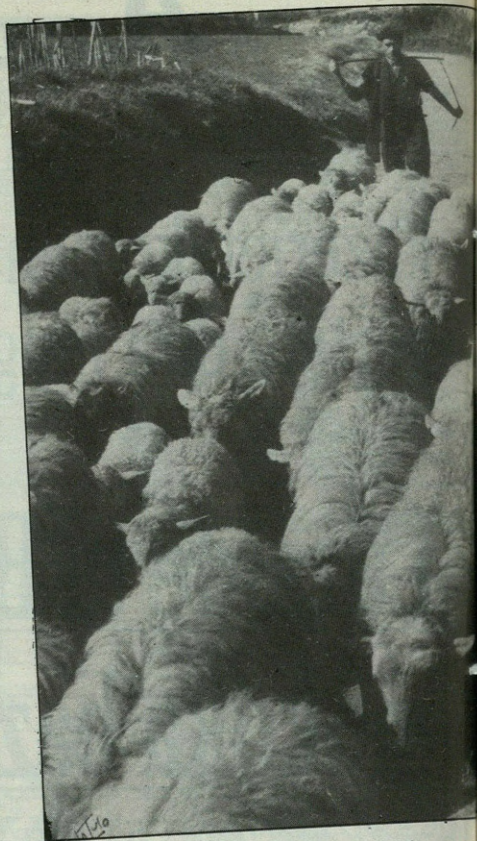

saiatu nintzen ehizerako konponbide bat eta lur banaketa bat egiten, baina Luzaidek ez zuen nahi izan.

«Penagarria da Europa egin behar dela diogun unean alandrezko hesiak paratzen hastea, nik uste hori sikologikoki makur den arras. Bere ez digute deus galdegin, ea gehiago pagatzeko prest geunden edo ja, berek alandrea paratu dute besterik gabe. Hori ezin da egin. Gainera ostiralak 15 hasi ziren jakinik gu ezingo ginela mugitzen hasi astelehena arte. Larunbatean enteratu nintzen eta igandean suprefetura jakinaren gainean utzi nuen, hauek Parisa deitu, Parisetik Madrila eta handik Iruñera, bitartean artzain luzaidetarrek kilometrotako hesia egin dute.

«Egia da luzaidetarrek kalteturik gertatzen direla, ardi baigorritarrek luzaidetarrek baino anitzez gehiago diren neurrian bai. Azken urteetan ardi anitz dago Baigorriin, ugaltu dira arront.

«Orain konponbiderik ez da ikusten bat ere, berek bai jarri konponbidea hesiarekin, orain ez dute kenduko, nork behartuko ditu kentzera? Nik badakit luzaidetarren artean badirela PSOEko bertako alkateak hesia paratzera behartutakoak, bestela 5.000 pta.tako isuna. Artzain luzaidetar batzuentzat kaltegarri da fazeria haustea gainera.

Luzaide eta Baigorri.

1.856etik zuten komenioa

1.856etik heldu zen mugaz bi aldeetako artzainendako komenioa, 1.981.ean azken aldiz sinatu zena. Mugaz honat eta harat 500 metroetara sar daitezke bakoitzaren kabalak. 1.986an Luzaidek ez zuen berritu nahi izan, berentzat kaltegarri baita fazeria egun. Bi urte berantago, aurtengo apirilaren 15ean, Baigorriin Nafarroaren Eguna ospatu baino ordu batzu lehenago, luzaidetarrek hesia ezartzen hasi di-

Pedro Alzon, Luzaideko nekazaritza arduraduna herriko etxean, EAko zinegotzi:

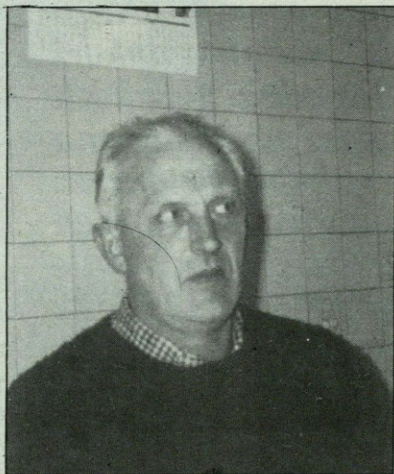
«Konponbiderik onena, hemengo artzainak hemen eta hangoak han»

Pedro Alzon luzaidetarrak ongi ikusten du fazeria elkarrekin egitea, baina ez luzaidetarren bizkar, baigorritarrek mendia jan dietela dio.

«Baigorriko ta Luzaideko artzainak egon ginen duela bizpahiru urte mintzatzen, baina ez dabilta ongi zerengatik Luzaideko artzainak kexu dira sobera sartzen direlako hango artzainak hemen. Hona etorri zen baigorritar taldeak hobena edo kulpamaten zuen beren arteko batzurendako, horrengatik ez ginen konpondu, kulpak besteei emanez ez da konpontzen gauza.

«Hona etorri zirenek zioten etxean gelditutako batzu zirela sartzen zirenak, baina hondarrean denak dira sartzen, kabalak ez bait daki frontera non den, eta gose delarik jatekoa den lekura doa.

«Deitu genien muga alandrezko hesi herstekoa akordioa heltzeko bildu behar genuela ta ez ziren etorri, mugaz muga xuxen markatu genituen baina han frantsesik ez zen agertu. Ez dugu deusik kendu, erreka inguruan gainera lur puxka pollita utzi diegu frantsesei.

«Guk alandrea ezarri dugu, frantsesak ari bait ziren beren azientekin sobera sartzen Luzaideko alderat, egia errateko, hemengo kabaladuna ere ezin bizian ezarri zuten. Luzaidek nahi du bere lekua defendatu.

«Azken berria da alandrea nahi dutela gibelatu, ez dakit garbi nola den, behar litzateke mintzatu laborariekin eta entsegatu gobernadorearekin, hesteko mugaz muga, hori da xuxenena,

nehork ez luke galduko deusik. Ez haiek ez guk.

«Ongi da joatea elkarren artean luzaidetar ta baigorritarrak, baina Luzaideko kabaladunen bizkar ez da egiten ahal beti, zerengatik luzaidetarrak baitira gehien makurtzen direnak, beren mendiak besteei jabez dabilta baigorritarrak, ta ez du balio hala ibiltzeko nehongo fazeriak. Hobe dugu fazeriak ez egitea ta mendia zerratu, 5 metra galduta ere.

«Ikusiz gauzak konponbiderik onena behar litzateke hemengo kabaladunak hemen ta hangoak han, lekua erespetatuz. Hori da ikusten dudana xuxenena.

«Frantsesak ari izanak dira Pariseko ministeriora deika ta arrazoirik gabe, ahal duten protezioa guztia ezarri, ta guk ez dugu.

«Orain ez dakit aferak nola diren Madrilekin, baina lehen herstekoa permisioa ez zen aise edukitzen handik, eta hondarrean Delegado del Gobierno horrek eman zigun permisioa urriaren 23an, egun hauetan jakinen da aise gauzak nola itzulikatzen diren.

ra, ostiralek, pentsatuz astelehena arte beste aldekoak ezin izanen direla mugitzen hasi. Hauek, Albert Chabagno beren sindikatuko buruaren bitarte Baionako suprefeturari kexatzen dira eta pixkana aferra txartzten doa. Gendarimak mugara joan, hesia Frantziako estatuen parte batzutan sartzen dela eta puska batzu altxatuko zituztela, hesia ezartzeko Pirinioetako Nazio Arteko Batzordearen baimena behar zela eta ez zutela halakorik...Luzaidetarrek Madriletik eskuratua dute baimena iazko urritik eta deitu zituzten baigorritarrak hesia bien artean jartzeko, baina hauek jarri nahi ez. Lasa, Banka eta Aldudeko ardiak dira gehien bat.

Gu Lasako batzurekin izan ginen, eta kexu ziren, aipatu, hesia jarri baino, askoz hobe zela gehiago kobratzea Luzaidek Baigorriari erabaki hori baino. Aipatzen zuten bestalde nola ikusiak zituzten luzaidetarren kabalak 500 metroetatik harantzago.

Luzaideko artzainak berriz, debruka. Lasako lauzpabost artzain zirela errudun eta izenak ere eman zizkiguten, eskatuz aldizkarian ateratzeko. Madaria edo Lehertza pentzeetan barneraino sartzen zirela: «ezin bizia eman dute eta orain txintxilikatzen ari gaituzte, berendako bezala hartzen ari dute, berek badute etxaldea gure hirur bezain handia».

Auzi honetan bertan sarturik dabilzanek aitatu dute nola Luzaideko muga Auritzeraingo hesitu nahi duten. Eta ez da zantzu bakarra. Aspaldian, Sarak, Berak eta, sekulako iskanbilak zeuzkatzen mugaz bestaldeko auzo herriei azienda medio, baina konpontzen ziren, eta anitzetan euskaraz egindako dekretu bidez. Egun konponbidea gero ta zailago ikusten da. Iratiko fazeria historikoa ere arrisku bizian sartua da, aetzak prest daude komenioa ez beritzeko. Historia handia haustear harremana inoiz baino beharrezkoago delarik. Honetan bederen, makur goaz.

INAKI CAMINO

Orain hamaika urte egunkariak ez zuten langileen egoera ekonomikoa azaltzen, ezta greba baten berri ematen ere. EGINen sorrerarekin, langileek kalean eta lantegian bizi izaten zutena, paperean ere ikusten hasi ziren; bertsiio "ofizialen" aurrean, medio batek, eta azkenik, guztiok genekiena azaleratzeko dema jaso zuen. Gaur egun, EGINeko "ekonomia" sailak egunkari batek eduki dezakeen sinesgarritasun maila altuena lortu du, eta gainera, beldurrez irakurtzen da enpresarioen artean. Lorpen hauen ekile garrantzitsuena Daniel Udalaiztzu dugu.

Daniel Udalaiztzu:

«Diruak

ez du kolorerik

ezta aberririk ere»

GALDERA: Egunez egun eta hiru urtez, "Euskalduna" koen borroka segitu izan duzu. Zeintzu izan dira borroka luze honen fase garrantzitsuenak?

ERANTZUNA: "Euskalduna" koen borroka orain hiru urte hasi zen, PSOEren birmoldaketa basatiarekin batera, eta Gasteizko gobernaren laguntzaz, jakina. Europako Elkarte Ekonomikoaren esijentziei erantzunez, untzigintzaren produkzio ahalmena gutxitzea inposatu zuten, eta honen ondorioa zera izan zen, milaka batzu langile FPEn (Fondo de Promoción de Empleo) geratzea; horien artean "Euskalduna"ko 2.500 langile, eta "Naval"eko apur batzu. "Euskalduna"ren arazoa ez da koiunturala, pasakorra; nik uste dut gobernaren asmoetan bazegoela, eta oraindik dagoela, astilleroak isteko erabakia. Baina orain hiru urte ekarriko zituen ondorio sozial eta politikoagatik, esan ezin zutenez, FPEren formula topatu zuten, hau da, langabezirako boltsa, edo baita "kaleratze atzeratua" deitu dena.

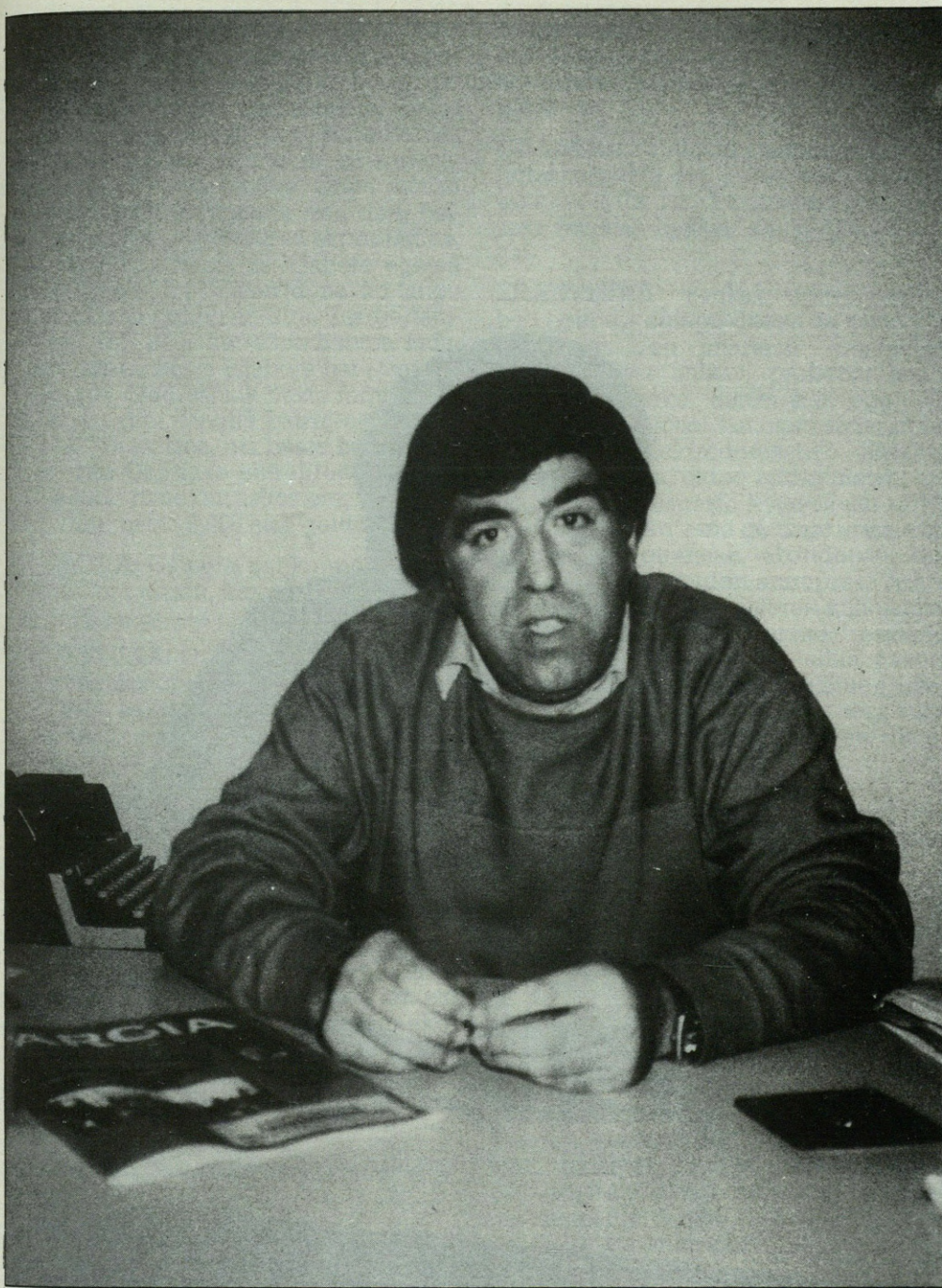
GALDERA: Zer suposatzen du FPEn egoteak?

ERANTZUNA: Fondo hauetan langileek hiru urtez egon behar zuten, eta epe hau pasatuta, beste nonbait lanik topatu izan ez bazuten, berehala astillerora bueltatuko zirela zin egin zitzairen. Baina heurrek bazekiten ziria sartuko zirela, "Euskalduna" ez zela berriez zabalduko, laster frogatuko denez.

Borroka batzu irabazi ala galdu egiten dira eta orduan langileek galdu zuten, irentsi erazi bait zieten FPEn sartzea. Hiru urte hauetan zehar ez da ia ia ezer egon, baina epea bete (1987eko abenduaren 3lean) baino zazpi hilabete lehenago, eta ikusten zuten berberak zirela, 2.500ak, oraindik langabezian zeudenak, inor berkolokatu gabe, orduan bigarren mobilizapenak hasi ziren. Aurreko mobilizapenetan manifestapen ugari egon zen, entzierroak, zaurituak, eta hildako bat, poliziaren ekintzaren ondorioz hila.

GALDERA: Zergatik gertatu da hau "Euskalduna"n eta ez beste enpresa batetan?

ERANTZUNA: Garrantzitsua da esatea Bizkaiko "Labe Garaietan" antzeko gaur gerta daitekeela. "Euskalduna" bere garaian, errentagarria izan zen. 1974-1975ean, gaur egun hiltzorian dauden "Euskalduna"ko astilleroak, Europako untzigintzaren ranking-eant, Japoni eta Korearen ostean. Jendeak hau ez da-

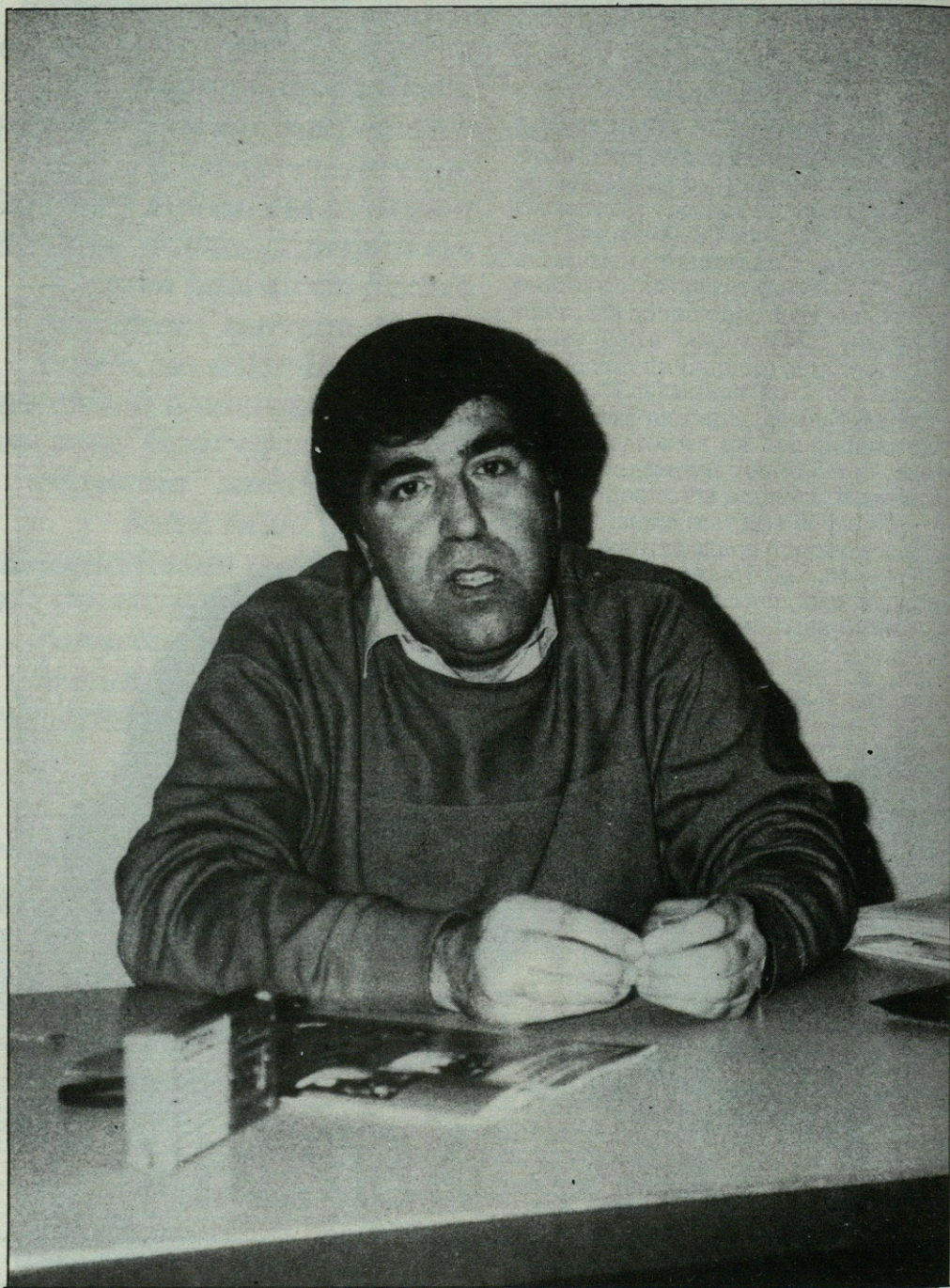
**'Euskalduna'ko
astilleroak,
Europako
untzigintzaren
ranking-ean
lehen lekuan
zeuden, eta
hirugarren
lekuan mundu
osoko
ranking-ean»**

ki, eta esan behar da. Baina baita ere esan behar da, orain dela hiru urte birmoldaketa egin zenean, AESAren astilleroetatik, (hemen "Euskalduna" eta Sestaoko "La Naval"; Galizian, Sevillan eta Cadiz-en) errentagarriena, bere kalitate, absentismo ezagatik eta produktibitateagatik, "Euskalduna" zela, eta hala ere, bera bermoldatu zuten, interes politikogatik. PSOEek badaki Andaluzian eta Galizian UGTko afiliatu gehiago daukala, hemen baino; eta hemen ere, gehiago dagoela "Naval"en "Euskalduna"n baino.

GALDERA: Orduan, zuk uste duzu gauza bat gerta daitekeela "Labe Garaietan"?

ERANTZUNA: 1980-84 oraindik bidegarria zen "Euskalduna", baina behin itxi ondoren, orain txatarra hutsa da. Nahi izanda ere, gaur egun jada ezin da martxan jarri. Eta Labe Garaiekin gauza bera gertatuko da. Azken urte hauetan 60.000 milioi pezeta inbertitu dute teknologia berrian, dena automatizaturik dago, eta egun errentagarria da, baina orain geldierazten badute, bost urte ba-

«PSOEk badaki Andaluzian eta Galizian UGTko afiliatu gehiago daukala, hemen baino; eta hemen ere gehiago dagoela "Naval"en "Euskalduna"n baino. Beraz bat ezabatzekotan, hobe "Euskalduna"»

rru ez da bideragarria izango, berriztapen faltaz. Prozesu itogarri hauen ondorioz, egun errentagarri den zerbait bihar etzi ez da izango.

GALDERA: Zuk uste duzu PSOEk kontutan hartu zuela langileen erantzuna horrelakoa izango zela, edo bigunagoa?

ERANTZUNA: Nik uste, PSOEk bazekien erresistentzia aurkituko zuela, baina bazekien bestalde erresistentzia hori apurka-apurka agortuko zela. Hasieran

kolpe gogorak egongo ziren, baina gero jendea gutxitzen joango zela kalkulatzaren zuen: batzuk diruaren truke hartutako bajaz, agian 500 batek, gero beste 500ek alde edo, eta azkenean bakar batzu gelditu, baina ez besteak berkolokatu direlako, agortu direlako baizik.

GALDERA: Zein da, beraz, "Euskalduna"koek uneon duten egoera?

ERANTZUNA: Apirilaren azken harnabostaldi honetan, lan-agintariek kontra-

tuak ezeztatzen dituzten ala ez erabaki behar dute, AESAk ezeztatzeko espedienteak aurkeztuta daukalako honez gero. Ordutik aurrera, langileek erabakia hartzeko epea dute: edo espedienteak errefusatu, orain arte egin ez dutena, edo espedienteak onartu. Orain arteko espedienteak tenporalak izan dira, baina hau da lehen ezeztapen espedienteak, hau da, FPEn beste 18 hilabete egotea nahi ez dutenen "Euskalduna"ko langileak, kalena gelditzen dira. Zer gertatuko da? Nik uste dut espedienteak indarrean jartzea beste hilabete bat atzeratuko dutela. Sindikatuak beste formula bilatzen ari dira, langile batzu, esaterako, "Naval"en sartzea, eta beste batzu Astano-n, edo Galiziako enpresa berrian. Baina bide honekin, askoz ere, 200 pasatuko dira; baina 2.000 luze gelditzen da.

GALDERA: Gainera, zer konpontzen da "Naval"era joaten, ekainetik aurrera berri heltzen bazaio problema?

ERANTZUNA: Orain arte zati bat enplegu erregulaziopean dago, eta beste zati bat FPEn. Baina hemendik aurrera, ekainean edo, espediente bat heltzen duen plantilla osoa enplegu erregulaziopean egongo da. Hau da, Sestaoko perspektibak "Euskalduna"koak bezain txarrak dira, ia ia. "Euskalduna" da egoera orokor baten gorengo puntua, baina munduan dauden produkzio ahalmenak murrizten ari dira, arlo guztietan: siderurgia integrala, altzairugintza arrunta, berezia, untzigintza... Bizkaian tradizionalak diren arloak. Egongo den lan eskas eta murrizta banatzeko politika ekonomiko berria eratu beharko da; Baina horretarako lan planifikazioa behar da, eta PSOE ez dainteresatu egin ere. Nork egingo du?

GALDERA: Zuk zeuk erantzun galderari.

ERANTZUNA: Horretarako pentsatu beharko genuke noiz izango garen subiranoak, eta izanda ere, ea gai garen populazio gehiengoarentzako (langilegoa eta beheko klaseak) benetako zerbitzu politika eratzen dugun.

Nik batzutan galdetzen diot nere buari ea horretarako prestakuntza egiten ari garen. Heldu daiteke, bestelako gizarte motaren alde borrokatzen dugunok, egunen batean gauzak planifikatu beharra. Eta ez dakit Euskadin gizarte aldaketaren alde borrokatzen dugunok ikusten dugun zenolako dema daukagun, kritikatzin dugun Madril eta Gasteizko politika ekonomikoaren aurrean, beste politika bat sortzeko unean, sozia-

lista, langileena, eta arlo garrantzitsuenak sozializatuko dituen. Teorian esate erraza da, baina nola eraman praktika?

GALDERA: Aldaketa ekonomiko hori lortzeko puntu bat, banka eskuratzea litzateke. Zein da "Euskalduna"ren prozesu honetan bankan eduki duen eragina?

ERANTZUNA: Bankak egiten duena beti egin eta egingo duena da nazionalizatzen ez den bitartean: enpresa errentagarriez baliatu, probetxu haundiena ateratzeko. Banka beti egon da sektore tradizional hauetan: siderurgia, untzigintza, elektrodomestiko, altzairugintza berezian, ekipo ondasunetan, eta gainera administrazio kontseiluan sartuta. Baina behiari esne gehiago atera ezin zaiola ikusi duenean, abandonatu du. Orain hizorian dauden enpresa hauek probetxatzen da, interes milioianitz denez itotzen. "Labe Garaiek" esaterako, egunero egunero 40 milioi pezetan ordaintzen die bankuei kredituen interesegatik. Urtean 12.000 miloi dira kontzeptu honetan soilik ordaintzen dituenak.

GALDERA: Euskal Herriko banka honen zer kolore du? Nazionala, estatala, nazioartekoa da?

ERANTZUNA: Diruak ez du izenik ezta aberririk ere. Dirua dirua da. Hemen batez ere, hemengo bankak hartu du parte, Banco de Bilbao-k, Banco de Vizcaya-k eta beste batzuk neurri txikiago batetan. Etekin ederrak atera izan dituzte eta orain ez dute ezer jakin nahi. Orain, bestelako sektoretan inbertitzen dute, punta puntakoenetan: Concord-en, edo gasaren sektorean, "Gaviota" proiektuan, indartsu dauden inmoiliaretan, elikaduraren arloan, horiek dirua ematen dietelako. Banku bakoitzak, gutxienez, bere elektrika dauka.

GALDERA: Eta hala ere, bankak bere barneko errekonbertsioa egin du, pezetak bat ere ez galtzeko, ezta?

ERANTZUNA: Bai, horrela da. Azken hamar urte hauetan, errekonbertsio isila burutzen ari da, erregulapen espedienterik gabe, baina lanpostuak ezabatuz. Azken zazpi-zortzi urtetan 22.000 lanpostu galdu dira estatu osoan. Eta lanpostu horiek ez dira errekupeztatzen. "Bilbao" eta "Vizcaya"k batuketa burutzen dute nerako, bien artean, eta lau urtetako epean 9.000 lanpostu ezabatuko dute.

LAURA MINTEGI

"Heurek bazekiten ziria sartuko zietela, "Euskalduna" ez zela berriz zabalduko, laster frogatuko denez"

Lehio, lehias, lehiat...

Ez nuen literatur lehiaketoi buruzko betiko eztabaida antzuan betiko leloak errepikatuz parte hartzeko asmorik, baina, nire izena zuzenean aipatua eta zeharka aludituia izan denez gero, ez daukat beste erremediorik. Hona hemen, bada, telegrafikoki —oraingoan bai, alafede!—, gogoan dauzkadan gogapen batzu gogotik, nahiz eta ez oso gogoz, gogoratuak:

-Aipatzen eta aluditzen zaituztenean, tira, hor nonbait. Okerrena, aluditu beharrean, eluditzen edo eliditzen zaituztenean da. Eta horixe gertatu da, tamalez, Laura Mintegik, «Eta kontzientzia kolektiboa zer?» delako bere zutabea, duela ia hiru urte «Susa»n argitaratu zidaten artikulu hartako punturik beharbada folklorikoena besterik aipatzen ez duenean. Ez noa han esanak berresatera; inork jakinmin bereririk badu, irakur dezake «Susa»ren 16. alea (1985eko azarokoa). Bakarrik esan nahi nuke, harrijasotzaile, korrikalari, belar-epaile eta gainerakoe-kiko nire gonbarazio hura erabat bidenabarrezkoa zela; inola ere ez, literatur lehiaketan «aldeko» (?) nire jarreraren funtsezko argudio.

-Izan ere, ni ez bait nago literatur lehiaketan alde. Ezta kontra ere. Ez: ez da erantzun tipikoki postmodernoa. Badakit ez dagoela busti gabe igeri giterik. Eta busti egingo naiz, hara: nire ustez, denbora alferrik galtzen ari gara, modu negargarrian, lehiaketak gora eta lehiaketak behera, hainbeste neurona, paper, tinta eta bit gastatuz. Besterik bait da arazoa, nire ustez.

Ni neu dozena bat aldiz aurkeztu izan naiz literatur lehiaketetara. Beste lau bider Gasteizko beka-deialdietara. Bina sari eta beka SUERTATU zaizkit («suertatu» diot, ezen ez «irabazi»). Suertatu zaidanean, ez naiz gainerako lehiakideak baino gailenago sentitu, eta suertatu ez zaidanean, haiek baino eskasago ere ez. Idaztea ez bait da errenta, jokoa baizik. Eta joko bezala onartu behar da, ala ukatu.

-Soldatepeko lan bat izatearen mahuka dugunok egunero joan ohi gara lantokira, gure

lan-indarra batez ere INOREN mesedetan saltzen ari garela jakin arren. Plusbaliak deitzen zitzaien kontzeptu horri orain dela urte batzuek... orain apenas entzuten den bazterretan hitz hori, beharbada plusbaliatuak izateko aukerarik ere uzten ez zaien hainbat langabaturekiko lotsaz-edo. Nor ausartuko litza-teke, dena dela, langile plusbaliatu batek edo langabetu plusbaliatu-ezin batek bonolotora jotaketen badu, hori jokabide etikoki badaezpada edo sozialki insolidarioa dela esatera?

-Hor bait datza koska: liburu bat idazten ehundaka edo milaka ordu sartzen dituen idazleak ba al du edo ez du bere lan-indarra saltzeko edo saltzen saiatzeko eskubiderik?

-Badakigu, kiniela, loto, loteria eta PSOEn gobernupean perretxikoen gisa ugaltu diren txiripa-suerte guztietatik etekin eskandalosoki handiena Estatuak berak ateratzen duen bezalaxe, literatur lehiaketetatik ere Erakunde Antolatzaileak izaten direla aprobetxategi nagusiak, publizitate modura edo inbertsio politiko modura. Ondorio artxi-ezagun horretara «iristeko» hainbeste buelta eta komedia, adiskideok? Mediterraneoan aspalditxo deskubritua dago, ba...

-Idazlearen kontzientzia kolektiboa aipatzen duzu, Laura. «Idazle kolektibo bezala jotatzu gero aspaldidanik erabakiko genuen patronalaren aurkako neurriren bat hartzea» —diozu. Agian. Baina nola? Zein erabaki? Greba orokorrerako deia egingo zenuke? Lehiaketa guztiei erabateko boikota? Betikoa: ondo planteatuz gero, alternatibak bilatuz gero, literatur produkzioari eutsiz eta erantsiz gero, bale, ni neu konforme. Baina beldur naiz horrelako iraultza batetik oraingo oso urrun ez ote gauden, ez ote garen erreformismo makarroso xixtrinekin konformatu beharko, oraingoan ere eta alor honetan ere.

-Bat ere iraultzailea ez dela jakinda ere, hona hemen nire proposamena, ordea (eta haxe zen, Laura, artikulu hartako funtsa, oroit zaitez, arren): botere politiko eta finantzaria detentatzen duen burgesia vasco-españolari ahal den guztia zurrupatu behar zaio (lehenago berak zurrupatua bait du, bait digu guztioi, noski baino noskiago). Hots: hamar beka

ematen baldin baditu, ehun edo berrehun eman ditzan esijitu, adibidez. Euskararen, euskal kultura eta euskal literaturaren alde kokotzeko hezurerraino inplikatu dadila. Presing-politika bat, alegia: ez «plante», mutur-, kasketa- edo laineza-politika bat. Daukan dirua gastarazi... daukanari.

-Baina horretarako gure aldetik ere zerbait jarri beharra dago, jakina. Hutsaren gainean inork ez digu ezer emango (bestela ere nahiko lan). Horregatik, etsi-etsian «saria» baino «beka» formula askoz ere ego-kiagoa dela konbentzita naugoen arren, gaur gaurkoz ekin-ezina dela iruditzen zait dirua maneiatzen dutenengana jokoan arriskatzu hurbiltzea, asmoak ezezik errealitate batzu ere aurkeztea: lehiaketetan, adibidez. Esan gabe doalarik, noski, joko horretan sartu nahi ez duenak eskubide osoa duela hala jokatzeko edo ez-jokatzeko.

-Eta erreformismoaren ildotik jarraituz, bistan da aspaldi honetan zenbaitek aipatu dituen hainbat aldaketa txiki egin ezinik ez dagoela. Epaimahaikoak nortzu izango diren alde aurretik adieraztea, esate baterako; edo Epaimahaiaren akta arrazoitu eta sakon samar bat publiko egitea (nahiz eta azken honek ez lukeen inola ere esan nahiko lehiaketak burua lehengo lepotik ez duenik: akta kritiko horrek han bildutako bizpahiru edo bospasei pertsonaren eritzia- ren islada izaten jarraituko luke... inor ez dadila engaina).

-Pare bat hitz ere esan beharra dut «GK-ren hutsa» omen delakoari buruz. Lasai: ez dut «neure» enpresari pelota egiten hasteko inongo asmorik. Besteak beste, guztik alferrikakoa izango litzaidakeelako: nire jefebatzurentzat euskara sanskritoa bezain ulertezina da, eta besteak ere, euskaraz tamainan hitzegiten dakitenak, ez dut uste ARGIAren fans direnik; beraz, kontakatiluren batek salatzen ez banau behintzat, enteratu ere ez dira egingo nik hemen esandakoaz, ez onerako ez txarrerako. Baina gauzak diren bezala: Jon Arano niri telefonatu; nik Public Relations sailekoekin hitz egin beharko zuela esan; hango jefea, Jon bertaratutako hiru aldi- dian, okupatua izaki, idazkariak ezer askorik ezin esan

(«para hablar de dinero, con el maestro armero»... denok egingo genukeena bestalde); elkar- ritzketarik ez, beraz; eta nik ezer jakin ez, harik eta gerta- tuaren berri ARGIA irakurri arte. Hori da historia osoa. Me- rezi al zuen «Nahaspila», «Okul- tismoa» eta gisa horretako hitz apokaliptikorik, Josu?

-Anekdotak anekdota, Patxi Perurenak esandakoa edo ida- rokitakoa bai iruditu zaidala grabea. Epaimahaietan parte hartu ohi dugun idazleoi pla- gioaren erdi-salakuntza egin bait digu, gure ofizioko behar- bada gauzarik sakratuena mo- du axaleko eta iraingarritz iku- tuz. Eta, nola asko ere ez ga- ren ditzosozko epaimahaietan kolaboratzen dugun kolega ko- laborazionistok, aludituia senti- tu behar derrigorrez. Beraz, Patxi, arren eskatuko nizuke salakuntza maltzur hori erreti- ra dezazula edo, bestela, ho- rren frogak aporta ditzazula. Besterik ez.

-Eta bukatzeko (bai, betikoa gertatu zait, badakit: hau bal- din bada artikulu «telegrafi- koa», nolakoak ote besteak? Zin egiten dizuet ez dela hau izaten nire asmoa, baina...), bu- katzeko, diot, oso gauza per- tsonal bat: nik neuk inoiz ja- rraitzen badut epaimahaikide izaten, beti saiaturko naiz sa- ri-botoa norbaiti ematen, obra hura zenbaitetan aski merezi- menduz hornitua iruditu ez arren. Baina... izan ere, hain bait da tristea sari bat desertu deklaratu behar izatea... Orain- goan bai zin dagizuedala: ezin- go nuke inola ere jasan nik parte hartutako epaimahai ba- tean saririk eman ez eta alda- menekoan, espainolezkoan (eta are, beharbada, euskaraz- koan ere), Bermejo bezalako ma(i)monides bat saridun ger- tatzea. Demasa, txo/ño, dema- sa...

Aski eta sobera delakoan, gaurkoz, agur... LEHIAMUS, LEHIATIS, LEHIANT.

JOXE AUSTIN ARRIETA

Galarrotsak 88 Piarres Lartzabal omenduz

Heletako Gaztetxean burutuko dira asteburu honetan aurtengo Galarrotsak beren bostgarren edizioan Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrak eta Hazparneko Eihartzea Kultur Elkartearen antolakuntzapean. Apirileko azken egun hauek Iparraldeko egungo antzerkiaren eskaparat nagusia bihurtuko dira, Piarres Lartzabal zenaren omenezko ekitaldi bereziekin batera bere obra baten eszenaratzea ere gauzatu dela.

Galarrotsetako egitarauaren barnean segidako antzezpenak ikusi ahal izango dira: Hazparne eta Usartitzeko haurren taularaketak, Piarres Lartzabalek izkiriaturako «Suedako neskata» Oztibarreko Antzerkia Taldearen eskutik, «Harri batez bi Xori» Koldo Ameztioiek kontatua, Francis Basterot-en «Bidean, hitz bat edo bi» Bordaxuri taldearen saioan, eta Hiruak Bat taldeak prestaturiko «Poluzione Pullozione».

IRAGAN DEN OSTIRALEAN SINATU ZEN AEK ETA EAJ-REN ARTEKO AKORDIOA

Euskalduntze lana arautzeko baldintzak bideratzen hasiko

Hilabeteak dira AEK eta EAJko ordezkariak bileretan zihardutela euskalduntze eta alfabetatzearen arautze bide normalizatzailea posible bilakatu dadin oinarritzko abiapuntuak zehaztu asmoz. Akordioaren sinadurarekin herri erakundeek eta Administrazioak plangintza bateratu bati ekingo diote.

Preaautonomia sasoian Gortzon Olaterekin eta ondotik Ramon Labayenekin, AEKk bi alditan izenpetu zuen akordiorik Administrazioarekin, aurrerantzean onurazko etekin eta baliagarritasunik ekarriko ez zutenak. Oraingoan EAJrekin sinatutakoa hirugarrena da jadanik, ahalik eta eperik laburrenean Administrazioarekin behin behineko ituna izenpetu ahal izateko bideak errazteko helburuz gauzatu dena.

Akordio honen arauera urte guzti hauetako AEKren lanaren errekonozimendua onartu da, etorkizunari begira berreuskalduntzearen alorra legedi aldetik norma-

lizazio bidean ipintzeko giro nahiz baldintza aproposak ziurtatzearekin batera. Hemendik aurrera egungo egoera arautu gabearen arazoei konponbide egokiak aurkitzeko elkar lanean ari tuko dira bi erakundeak, irakasle goaren homologazioa, egoera ekonomiko eta fiskala eta beste zenbait alderdi mamituz.

Plangintza bateratu batek posible egingo du sare publiko bakarraren bideratze prozesua, hauxe izan litekeelarik horretarako lehen urratsa bai Administrazioak euskararekiko ukan dituen akatsen konpontzeko bai AEKren instituzionalizatzea-ri ekiteko.

Arteleku, artisten topagune saiakera

Donostiako Arteleku arte zentroak hainbat tailer zabalduko ditu aste honetako litografia eta serigrafia buruzkoaren segidan. Hauen helburua artistentzat nola hasberrientzat eskulan, arte plastiko eta kreatiboen jorratzeko topagune bihurtzekoa da, ez tekniken irakaskuntzari bakarrik helduz, bai eta artista desberdinen esperientzien elkar trukaketa saiakera moduan ere.

Datozen hilabeteotan eta abuztua bitartean pintura, ehungintza-eskultura eta eskultura kontemporenea gaitzat hartuta martxan hasiko dira makina bat artezale eta irakasle espezializatu, oinarritzko materiale eta tekniken aztertze eta lantzeaz gain orientabide baliagarrien ezagubideak eskeiniz. Halaber, maiztzean Artelekuko bideo-tekaren zabaltzea ia pronto dago, aurtan bakarrik 117 ekoizpen burutzeko.

Aste honetan

«Bateginik» kanpaina
(44. orrialdea)

Oteizaren erakusketa antologikoa
(46. orrialdea)

«Gabai» komiki historikoa gozatuz
(48. orrialdea)

Komunikabideei buruzko ekitaldiak Leioan
(50. orrialdea)

Kulturaren Aste Borrastea
(53. orrialdea)

Munduaren zabaletik kultura
(54. orrialdea)

«BATEGINIK» KANPAINAREKIN MAIATZAREN 10-EAN
EUSKADI-TOTTENHAM SAN MAMES FUTBOL ZELAIAN

Euskadiko Futbol Selekzioa, euskararen gol bat gehiago

***Ez da, ez, jokoz kanpoko jokaldia
izango euskara eta ikastolen
aldeko Euskadiko Selekzioak eta
Tottenham taldearen arteko matxa.
1979. urtean «Bai Euskarari»
kanpainaren alde egin bezala,
oraingoan «Bateginik»ek berriro
ere badaezpadako taldea osatzea
lortuko du gol berri bat sartzeko.***

Laster bederatzi urte bete-ko dira Gerra ondoren bigarren aldiz Euskadiko Futbol Selekzioa osatu zela. Irlandaren aurkako partidu hura 1979. go. udan jokatu zen Bilboko San Mames futbol zelaian, azkenengo matxa zirela 50 urte burutu ondoren, segidan Bulgaria eta Hungriako selekzioaren kontrakorik ezagutuko genuelarik Atotxa eta Mendizorrotzako zelaietan. Ordudanik ez da besterik antolatu, «Bateginik» kanpainari esker datorren maiatzaren 10ean laugarren bat jokatu den arte: Euskadi-Tottenham, San Mamesen.

Pro-Aviación Euzkadi partiduetatik abiatuta

Gerrate Zibila hasi zenean Bilbon Euzkadiko Abiazioaren aldeko futbol partiduak atondu ziren PNV eta ANV alderdietako jokalarien artean: Euzko Gudarostea alde batetik eta Euzko Ekintza bestalde. Ostein, Euskadiko

lehen futbol selekzioa moldatzeko ideia mamitzen da, eta 1937. urteko apirilaren

25ean Parisen jokatu du aurrengo partidua Racing Parisen aurka.

Ordukoak dira Blasco eta Eguzkitza atezainak; Aedo, Barcos eta Areso defentsak; Zilaurren, Mugertza, Roberto, Zubietta eta Pedro Regueiro erdilariak; Gorostiza, Iraragorri, Langara, Luis Regueiro eta Larrinaga aurrelariak; eta ondotik bai eta Sabino Agirre, Alegria, Rezola, Agirrezabala, Alonso, Bolfo, Zarruaga, Lejendika eta Urkiola ere. Entrenatzaile: Periko Vallana; eta masajista eta

botilero: Biritxinaga.

Marsellako Olimpique, Txekoslovakiaiko selekzioa, Poloniakoa, Finlandiakoa, Noruegakoa, Dinamarkakoa, Lokomotiv eta Dynamo eta Spartak talde sobietikoak izan ziren Europako lagun arteko kontrarioak. Ameriketan berriz, hamazazpi jokatu zituen Mexikon, bost Kuban, bat Argentinan... eta 1938-39 denboraldian Mexikoko ligako subkanpeoiak suertatuz.

Euskadiko Selekzioa Mexikon (1937ko azaroaren 7an) America taldearen aurka jokatu aurretik.

Aurtengo selekzioaren Zubietako entrenamenduan izandako hainbat jokalaririk.

«Bai Euskarari» ondotik «Bateginik» aurretik

Euskadiko Selektzioaren bigarren sasoiari 1979an ekin zitzaion «Bai Euskarari»-ren alde (Irlanda eta Bulgariare-

kin), eta 1980 segi gero (Hungariarekin).

Aurtengo maiatzekoan, «Bateginik» kanpainaren es- kutik, Osasuna, Athletic eta Errealeko jokalaririk izango

dira San Mameseko zelaian Joxeangel Iribar eta Xabier Expositoren gidaritzapean. Honez gero 19 dira futbolari hautatuak, eta apirilaren 20ean burutu zuten estraine-ko entrenamendua Zubietan: Goikoetxea, Ripodas, Lopez Rekarte, Joxemari Bakero, Begiristain, Larrañaga, Gor- rriz, Arkonada, Gajate, Za- mora, Loren, Biurrun, Andri- nua, Patxi Salinas, Uralde, Ferreira, Urtubi, Alkorta eta Mendiguren, oraindik Julio Salinas eta Zubizarreta izan- go ote diren ziurtatu gabe daudela.

Hurrengo entrenamendua Lezaman gauzatuko da maia- tzaren 4ean, aipatu jokalaririk guztietarik azken 16ak auke- ratuko direla maiatzaren 10erako.

Tottenham ezaguna Europako txapelketetan

Prestigiosko taldea ailega- tuko da Bilbora Euskadiko Selektzioari aurre egiteko, Britainia Handian eta Europa mailan garaipen sonatuak er- dietsi dituen historikoetarikoa bat. Terry Venables miste- rrak entrenatzen duen tal- dean ez dira futbolari inter- nazionalak falta, Ardiles, Cle- mence, Steven, Waddle, Allen, Walsh, Hodge, Fen- wick, Mabbutt eta Metgod-ek beren herrialdeetako elasti- koak jantzi bait dituzte da- goeneko.

PERU UNTZUETA

Inazio Kortabarria: «Jokalariek ere konprometzua daukate euskara eta Euskadirekin»

ARGIA.— Euskadiko Selektzioaren partidua antolatzeko lan nagusie- tan zabilta. Noiz sortu zen ideia eta nolaz hartu zenuen zeuk koordina- tze konprometzua?

I. KORTABA- RRIA.— Orain dela ia ha- mar urte «Bai Euskarari» kanpainan egin zen modu berean, «Bateginik» kanpai- naren antolatzaileek Euska- diko Selektzioa berriro ere biltzeko asmoa aurkeztu zi- daten. Orain arte era hone- tako iniziatibak izan dira gure futboleko selektzioa moldatzeko aitzakia edo, eta egia esan, giroa apro- po- sa gertatzen da.

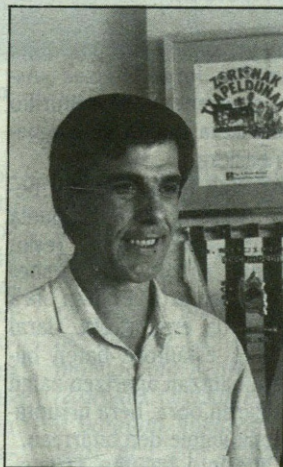
Futboleko kontuetan es- perientzia pixka bat baneu- kala, baita kontaktu batzuk ere, eta horrela, laguntza eske etorri zitzaizkidan. Euskadiko Futbol Selektzioa- ren partidua antolatzen laguntzeak beti merezi due- la iruditu zitzaidan. Tenta- tuta, lanean hasi nintzen orain dela hilabete pare bat.

Kendall-ekin hitz egin ge- nuen, gero Toshack-ekin,

eta henen ezagun batek egin du azkenean interme- diario bezala. Nazioarte mailan selektzio fuerte bat nahi genuen, partidua serio bat, Euskadiko Selektzioa- ren historiari jarraipen bat emango ziona. Lehendabi- ziko asmoa Ingalaterra zen, edo beharbada Alemania Federala edo Dinamarka. Ezinezkoa gertatu zen, or- durako selektzio guzti hauek beren programazioa presta- tuta bait zeukaten. Man- chester United ekipoarekin ere hitz egin genuen, nahiz eta azkenean Tottenham etorriko den.

A.— Ze inpresio sor- tzen dizu egundainoko Euskadiko Selektzioaren historia laburrak.

I.K.— Gogoratuko duzue- nez, lehendabiziko selek- zioa eta ondorengoak hel- buru beretsutik sortutako proiektuak izan dira. Gerra- te garaian moldatutako hu- ra gure herriaren enbajado- re moduan ibili zen Europa eta Amerikan zehar, aber- tzaleen alderako diru iturri- rik jasotzeko gehien bat. Berrogeita hamar urte on-

doren berriz, «Bai Euskara- ri» kanpainaren faboretan ekingo zitzaion.

Akaso urte guzti hauetan zera gertatu da, garai ba- tean selektzioaren inguruan zebiltzan batzuk gaur egun postu ofizialetan daudela eta ahaztu egin direla selek- zio batek suposatzen due- naz. Hilabete hauetan mar- txan ipini den «Bateginik» kanpainak berriro ere piztu egin du kirolari eta kirolza- le guztiok daukagun nola- baiteko ilusioa, eta denon partaidetzaz posible egingo

da, ez bakarrik gogoratze- ko modukoa izango den os- pakizun baten antzera, bai eta kirol akontezimendu se- rio eta beharrezko bat be- zala ere.

A.— Nolako boronda- tea erakutsi du partidua honetan zuzenki parte hartuko duen jende guz- tiak?

I.K.— Nabari dudana da bai joklariengan bai beste pertsona batzuren ingur- ten dela badaukatela kon- prometzua euskararekin eta Euskadirekin. Oinarri ho- rretatik abiatuta, futbole- an eta edozein kirolean gabi- ltzanok konprometzu hori presente daukagula, uste dut Euskadiko Selektzioari proiektio egoki bat ziurtatu beharko geniokeela. Kontu hauek ez dira errazak izate- n, baina Athletic, Osasuna eta Errealak klub bezala eta joklariak pertsonalki apor- tatuko dutena kontutan hartzeko da kirolaren munduarekin zerikusi dau- kan jende guztientzat.

Gero, euskaltzale eta fut- bolzale guztien erantzuki- zunak oraindik gehiago az- pimarratuko du esan dudan, eta horren arauera bali- teke halako beste batzuta- rako aukera berriak sor- tzea, oso inportantea etor- kizunerako.

HUTSAREKIN TOPO EGIN ZUEN ESKULTOREAREN «ASMO ESPERIMENTALA»

Jorge Oteizaren lehen erakusketa antologikoa Bilbon etxeratua dugu maiatzaren 20ra arte

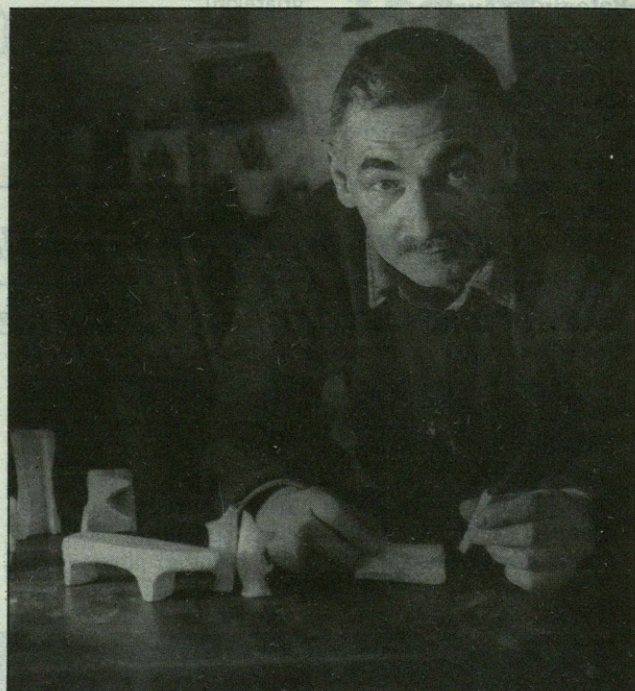
Aurten, urriaren 21ean, larogei urte beteko dituen artista honen lehen erakusketa antologikoa Madrilén zabaldu zen otsailaren 5ean eta Bilboko Arte Ederretako Museoan inauguratu zen joan den 12an bere ausentzian. Maiatzaren 20ra arte iraungo du Bilbon eta gero bartzelonara abiatuko da ekainean eta uztailan ikusgai izateko.

«Deseo justificar la pobreza aparente de mi escultura, me ha tocado servir al arte contemporáneo en una fase, que debía resultar experimentalmente minimal y conclusiva, mi importancia podría residir en el rigor y humildad de mi sometimiento a esta tarea experimental para la que tuve que auxiliarme con una Ecuación Molecular del ser estático y una ley para el proceso de los cambios, ocupación-desocupación de la expresión, mi conclusión en 1958 fue con un espacio vacío puramente receptivo, que me dejó sin escultura en las manos, unos años después esto sucedía visiblemente a muchos artistas, el Arte Contemporáneo experimentalmente concluía». Jorge Oteizaren hitz hauek zabalitzen dute bere erakusketa Bilboko Arte Ederretako Museoan, bertora Oteizaren antologikoa ikustera sartzen den ikusleari eskaintzen zaizkie hitz hauek, erakusketa baren barrutian, cromlech eskultoriko horretan barneratu aurretik. Konjuro bat baili-

ran, htz hauek ere jarri nahi izan ditu Jorge Oteizak «Asmo experimental» deituriko erakusketa honen katalogoaren hasieran.

Artistak berak dioskun bezala, 1958an, hau da, duela hogeita hamar urte, «esku tartean eskulturarik gabe» gelditu zen artista baten obra biltzen da erakusketa. Garai hartako eskultore baten bilduma balitzan agertzen zaigu Oteizaren obra, bera urruntasunetik jagole den bitartean.

Laberinto batetan sartzearen sentsazioa bera etor daiteke barrutiko sarrera gurutzatzean. Ez lanak desordenaturik egon daitezkeelako. Bai, ordea, eskultura multzoak banatzeko eraiki diren espazioek sentsazio hori iradokitzen dutelako. Lehen inpresio batetan, Oteizaren lanak (neurri txikikoak izan arren) eskaini zaien espazioa ez da egokiena modu eroso batez (400-500 pertsona egunezko pasatzen direla kontutan hartuz) ikusi eta kontentatu ahal izateko, zenbait pasabideak estuegiak izanik. Argien ezarrera eta lurretik

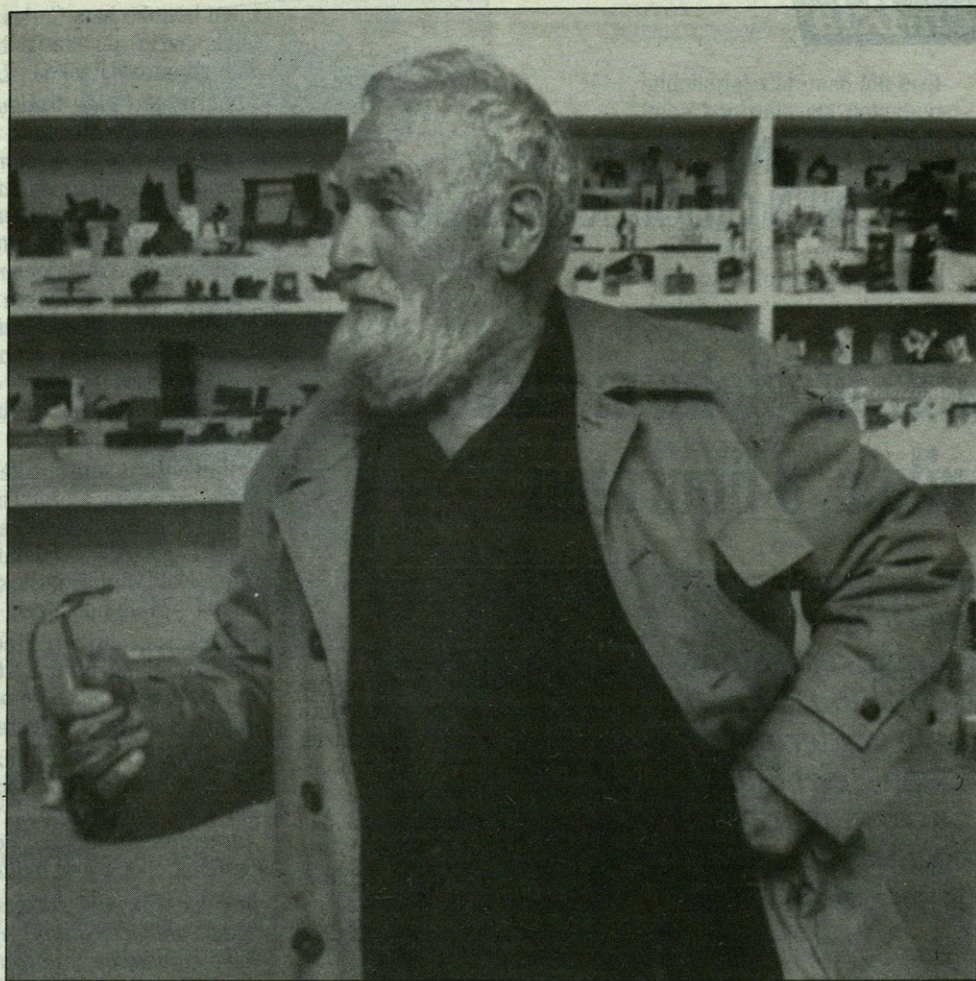

Artistak berak diosku 1958an, hau da, duela hogeita hamar urte, «esku tartean eskulturarik gabe» gelditu zela.

altxatzeko eraiki diren egurrezko «zutoiak» ondo kausituak dira kasu gehienetan. Izan ere, ikusgarritasuna kontutan harturik, antologiko hau madrilén ikusi zutenek hura eta Bilbon ikusi ahal duguna ez direla gauza bera deritzote.

Erizpide kronologikoa ahaztu gabe, eskulturarik tematikoki ordenaturik eskaintzen zaizkigu, Orion jaiotako artistaren «asmo experimental» eta serie experimentalak izan direnaren arabera. Eta erizpide tematiko honek bere arrazoa: Oteizak, edozein bilakaera artistiko konbentzionletatik kanpo, arazo zehatz batzutan planteatu ditu, be-

hin hasitako esperimentuei geroago ekingo zion, katalogoaren ohar batetan Txomin Badiolak —erakusketa baren komisari— zehazten duenez. Honela, 1958-59an, ondorio esperimentaletan lan egiten ari zela, aurreko epe bati zegozkion masarekin egindako zenbait lan burutuko zituen; edo 1969an, bere prozesu artistikoa zegoeneko bukatuta, lan figuratiboa hartuko zuen berriro Arantzazuko Basilika amaitzeko; edota 1972 eta 1975 artean, klarionazko laboratorioraren serie batzutan osatuko zituen eta aurreko lan batzuren maketak behin-behineko materialaz landuko zituen.

«Nire bizitza inizatibetan konta nezake, batzu oso zakarrak; inizatibak eta frakasoak, jakina».

Hutsaren huts

Erakusketa honek isladatzen duenez (bati-pat, ederki ikus daiteke bilakaera maketa txikien bitri-nan), hiru epetan banan daiteke Jorge Oteizaren obra: esperimentazio asmoa finkatzeko gai liratekeen tresna kontzeptualen bilaketa (1930-1950), asmo esperimental (1950-1957) eta esperimentazioaren konklusioak (1957-59).

Lehendabiziko epealdian, tresna kontzeptualak hiru modutan arakatuko ditu bere lan eskulturikoa saikera idaz-lanez osatuz: primitibo-arkai-ko-aurrehistorikoa, erlijiosoa eta estetiko zientifikoa. Figurazioaren arloan ibilia, «Adan eta Eva» eta «Bainularia. Cezanne-ri omenaldia» aipa daitezke etapa honen adierazle gisa. Indarrez eta espresibitatez beteriko lanak. Izaki Estetikoaren aroa da Jorge Otei-

zaren bigarren epealdia, bigarren sasoia. Arte eta munduaren kontzeptzio orokor bat eskaintzen du, Ekuazio Estetiko Molekularra abiapuntutzat harturik. Hutsaren eskurapena hasten da, txikitatik Orioko kanteran are-haitz haiek zizel batez zulatzen zituen bezalaxe orain forma geometrikoak zulatzen, husten hasten da. «Desokupazioa, poliedro hutsen maklazko linea», «Herri bakezalea zen Gernikarentzako hilarria», «Paul Klee-ri omenaldia», «Hutsak arnasa hartzen» edo «Esferaren hustuketa» deituriko lanak bigarren aro honetako erakusle izan daitezke.

Esperimentazioa amaituta, eskultura utzi

Hirugarren epealdian, bilakaeraren ondorioek eskultura uztera bultzatuko dute. «Oteizak —diosku Txomin

Badiolak aipatu katalogoan— *Aldaketen Legea eraikitzen du, artearen Historiaren prozesuak ziklo zehatz batzuren bitartez isladatzeko baliogarri zaiona: komunikarritasuna hazi (1. aroan), aldatu. moteldu eta zatitu egiten da (2. aroan). Oteizak bere burua 0 puntuan kokatzen du, arteari utzi eta bizitzari helduz*. Urte haietan kuboaren desokupazioa agertzen da nagukisi bere lanetan («Kutxa hutsak» edo «kutxa metafisikoak»).

Eskultura uzteko erabaki drastiko hark (Brasilgo bienalaren saria eskuratu berria zuenean) bere maisutza segitzen zuten eskultore gazte askoren iharduera kulunkan jarri zuen. Erabaki hura, hone-lazaltzen zuen Oteizak 1976an Varsoviako «Polityka» aldizkariari eskainitako elkarrizketan: «Ni gizarte kapitalista batetan bizi naiz, baina sozialista naiz, nire lankide asko bezala. Baina

nire lankideek ez bezala, nik nire obraren zati txiki bat eman dut salmentarako. Izan ere, 1960an, eskulturan nire esperimentazio pertsonala amaitu nuenean, utzi nion eskultura egiteari. Ordutik, nire estudioaren alokairutik bizi izan naiz. Zergatik hartu nuen erabaki hau? Gaurko artistaren bere herriarekiko benetako zerbitzua laburbiltzen niotuen bi helburuak lortzeko burrukari emateko hartu nuen: a) arte garaikideak landutako sentsibiltate espazial berriaren traspasoa eta b) herri arte berri baten sormena, herri tradizioaren espresioaren formek eta espazio artistikoaren izaera berriak (non mintzaira guztiak, muga tradizionalik gabe, azaltzen baitira) osatuko luketen ikuskizunaren gisa».

Iniziatibetan kontatzeko moduko bizitza

1929ko urriaren 21an, ho-geitabat urte betetzen zuenean, Jorge Oteiza Madrileko Marques de Cubas kaletik Medizina fakultatera zihoan. Linotipia batetan lan egitetik nekatuta, medizinarekin nekatuta, «Heraldo de Madrid» egunkariaren ondotik iragan zen eta ordu horretan kalera irten zen ale bat erosi zuen, eta horoskopoiari begiratu zion, bere eguna zela eta. «Egun honetan jaiotakoek inizatiba faltaz izango dira errudun», zioen horoskopoiak. Pauso batzu aurrerago Arte eta Ofizio eskola zegoen. Farre egin zien horoskopoiari eta bertara sartu eta matrikulatu zen. Ikasturtea hasita zegonez irakasle batekin hitz egin behar izan zuen. Igeltsuzko esku bat eskaini zion modelotzat eta modelatzen hasi zen. Ez zen berriro sekula bueltatu medizina fakultatera. Urte askotan, gainera, 21 zenbakia ezkutatzan zuen sinadura batekin izenpetu zuen horoskopoiak ez ahaztuteko. «Nire bizitza —dio Oteizak— inizatibetan konta nezake, batzu oso zakarrak; inizatibak eta frakasoak, jakina».

PELLO URZELAI

HOGEITALAU ISTORIO KONTATZEN DIRA RAFAEL CASTELLANOREN GIDOIAK BALIATUZ

«Gabai», gozatuz ikasteko moduko komiki historikoa, 8 liburutan

Gabai, komiki bilduma honetako protagonista, Bilboko OHOk ikasle umezurtz dibertitua dugu, 'estudiante txar' baina irudimen bizikoa. Udako azterketetan historiako galdera bat medio 'kateatzen' duena, telebista eta komikietan ez bait zuen kausitu halakorik. Bere inguruko jendeekin Euskal Herriko Historia irudikatzen saiatuko da.

Aurren-aurreneko sujerentziak iazko udaran egin zitzaizkien «Stesó!» kolektiboko partaideei. Abuztialdera hasi zen mamitzen asuntua: frogak paperean, gidoilarietako zuzenketa batzu, berehala lanean ziren. Telebistarako animaziozko kontu batzutan ari ziren bitartean, Carlos Varela lehen pertsonaien bozetoak egiten ari zen. Euskal Herriaren historia bezain luze den istorio honen lehen pertsonaia, istorio beraren hari gidatzaile izango direnena: Gabai, Kurtis, Azti, Jaun, Txirul e.a.

Stesó!: «Hau naiz ni»

Hastapenen ondotik, irailan etorri zen irudiak orrialdeetan tajutzearena. Probak bertan behera utzi ziren... Lan erraldoi hau ez bait da autore bakarraren lana, taldekoa baizik. Aspaldixetik gaitua den taldea, «Ipurbeltz», ARGIA, «Egin», «Kalabaza Tripontzia» eta beste hainbatetan bere produkto eta abildadeak erakutsi dituen. «Stesó» —beraien artean

erabiltzen duten broma bat zio— izenpean biltzen dira. Errotulazioa kontatu gabe, hiru zatitan banatu dute errealizazio grafikoa, bi ekipa eratu dituzte, denetara sei-zazpi lagun lanean.

«Gabai»ri kolorea ematen diotenak, Gastón Majarenas

eta Anjel Turrillas; tinta-partea berriz, Pedro Sestelo eta Juan Luis Landa; lapitzarena Anjel Lopetegi eta Carlos Varela. Tindatzaile berri bat tomo bakoitzak dituen bi albumetarako, euskara eta gaztelazkoa pertsona baten ardurapean geratzen dira. Gidoilariak, «prolearen» aita den Rafael Castellano, eta errotulatzaila (Txistu) kapitulu aparte dira. Denetara 24 tomo, zortzi album izango dira, bolumen bakoitzak hirurogei eta piku orrialde izango dituelarik. Azalak, pegatak, telebistarako spota (700 irudi), afitxak... Lanak.

Gidoiak exijitutakoak

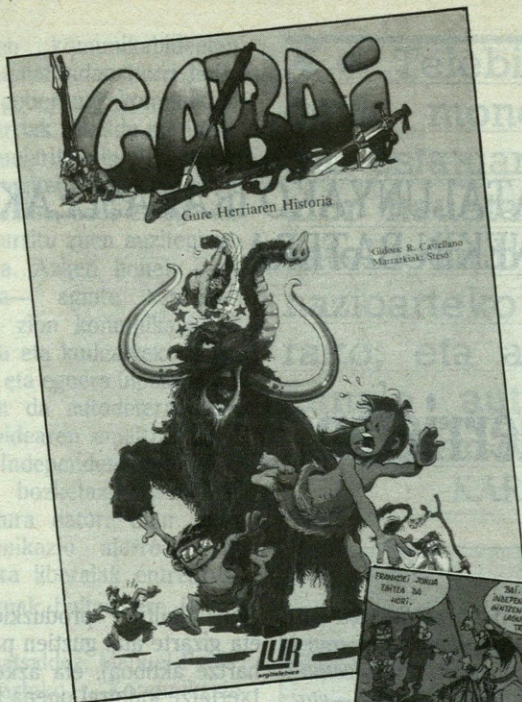
Guzti honetaz ez ezik, euskal komikiaz hitzegiteko talde aditu eta aproposa iruditu

zaigu honoko hau. Carlos Varela hartu du kasik bere gain gu informatzekoa. «Luze samarrerako lana iruditu zitzaigun, beldurtu egin gintuen hasiera batean. Izan ere konpromezu latza da, dedikazio ikaragarria eskatzen bait du. Gidoiak eta istorio berak ahalik eta gutxiena kopiatzea eskatzen du, eta datu, informazio guztia ohizko formatuan (44-46 orrialde) kondentsatzea nekeza da». Egunero, bakoitzak orrialde bat egin behar du.

Influentziak eta erreferentziak mahaiera ateratzen direlarik, marrazkilari bakoitzaren gustoa azaleratzen dira. Nor berak gustokoen duena erreibindikatzen du. Horrek izan du bere tradizioa komikian bertan. «Orohar komiki irudi franko-belga dugu eredutzat. Erreferentzi ugari dugu, baina ez prezisoki eskola bitartekoak, baizik eta egin dugun komiki irakurketarenak», deritzo Pedro Sestelok. «Eragin aglutinamendua. Hori bai, etengabeki egiten ditugu keinuak. Askotan gidoilariak marratuta-koak. Nabari da Castellano asko irakurri eta ezagumen aparta duela komikiaz, ezein komikien antzo, jesukristoren errekreazio lanetan sartuta dabil. Pertsonaiei dagozkien sinbologia ematen die, gure herriaren historiarekiko eta gaurko prolematikarekiko

Orain arte batik bat irudi animatuen munduan aritutako marrazkilari-talde hauxe da «Gabai»ren istorioak iruditzen jarri dituztenak.

ko erreferentzia piloa egiten ditu».

Komikigilearen lana

Aipatu keinuetariko asko gidoiak behartutakoak izaki, ez dira hala beste guztiak. Marrazkilariak ere bere kabuzkoak egiten ditu. «Beste kasu askotan ohartzen gara, edozein komikizale legez, gauza beretsuak irakurri ditugula. Eta komiki liburu hauetan keinu pilo bat azaltzen dira, pertsonai, eragin eta estiloekiko, ez gara moztan. Gudan eduki duten eragina aitortzeko beste era bat da. Gure iturriak bistan gertatzen dira irakurlearentzat», diosku Varela.

Nahita eginik, pertsonaien izaera-janzkerak ateporal kutsuz horniturik datoz, hortik dabilkie intentzioa. Honetan bai, askotan moztan omen dira, batipat kontutan hartu behar bait da zein irakurlegoari zuzendurik egiten den istorioa, gaztetxoenei xehetasun gutxienak eskapatzearen. «Biñetetan-eta era subliminal batean doaz keinu horiek. Gustoko duenak birrirakurketa bat egiten badiu detaile gehiagorekin aurkituko da. Frenua jartzen diegu nolabait». Zeharka, «Asterix», Hergé, e.a.-ekiko alusioak, graziaz sartzen dituzte nola hala.

Gidoilariaren garrantzia

Castellanotaz hizketan, bereakin lan egitea gozada bat dela diote ahobatez. «Gehiegizko indikazioak ematen dizkigu, bai irudi bakoitzeakoak zein orrialde osoetakoak. Aukeratzeko proportzioa ematen digu, plano bakoitza, deskribapenak, balizko ideia eta keinuak eman ondoren, nahi duguna egin dezagun bidea libre uzten digu». Askotan orriak arindu beharrean aurkitzen dira: trinkotasuna sobra ere. Beste batzuetan aldaketak egin beharrik ere ez, hain justua, ondrosua izaki gidoilariaren lana.

Intentzionalitatea bistan da, beraz. Harrigarria omen,

gidoilariak daraman lan erritmoa kontsulta eta dokumentazio biletetan. Aipatu dugunez marrazkilariak ere ez dute mugarik: «Tamalez, presa-ka aritu behar dugu sarritan, ezin ditzakegu egin honelako tipoko 'inkurtsio' gehiegirik. Halabaina, epeak betetzen doaz. Karikatura gehiago gustora egingo genituzke. Arriskua, gaur aktualitatea dena, bihar ez dela hala izango nahitaez».

«Gabai»ren lehenengo hiru kondakizunak dagoeneko liburu honetan bilduta eta argitaratuta daude; lana burutzerako, aitzitik, urtebete baino gehiago itxoin behar.

Denboraren makina

«Gabai»ren dokumentazio lanetaz ari ginelarik, istorioa geroz eta gehiago aurrertzen doan heinean gauzak zailtzen doazela diosku Joxean Muñoz koordinatzaileak. Aurre-historian ez bide da behar monumentu edota erainkuntza zehatzei hainbeste atxekitzea. Albumak aurreratzen doazen heinean zailtasunak oztopo bihurtzen dira, «Geroz eta gehiago gorapilatzen dira orriak. Dokumentazio faltaz aise errazago geratzen zaigu orri bukatu gabea marrazki mahaian. Ezin duzu lanik egin jada gauzak asmatuz. Uniforme eta banderak hasten direnean... Orain, ibili egin behar gara batetik bestera, argaz-

kiekin lan egin, lekuak bisitatu, deskribapenak postalen bidez ezin bait dira egin, gaur egungo hirietako perspektibak hartu behar dira derrigorrez. Eta istorioko lekuak Euskal Herrian garrantzen diren bitartean... hor nonbait!».

Herri bakoitzak bere fisonomia du. Ahalik eta errespetu handienarekin, fidelak izaten saitzen dira.

Komikiaren bilakaera

Estiloari dagokionez lehen bolumenak erabakikorrak izan dira hurrengoak nola-koak izango diren, irudiek zer eboluzio eramango duten zehazteko. «Hori zaila da. Baina guztiz asumiturik daukagu, bi urteetan, eta daragan martxan hau aurrera ateratzeko». Hobeagora joko duten esperantzatan. Agian, diferentziaren bat izango da, baina eboluzioak berak erakutsiko du. Prolemak, apika, gaur egungora, mende honen inguruetara hurbiltzean izango dituzte, azkenean alegia.

Zinez lan erraldoia hurrengo aste eta hilabeteetan «Lur» argitaletxearen eskutik kale-ratuko dena, euskaraz lehenik primizian eta geroz gaztelaraz. Gernikako suntsiketa gertakizunetan bukatuko dena. Tartean, zehatz mehatz kontatuko zaizkigu Euskal Herriko historiaren nondik norakoak. Hiru hilabetero hiru bolumeneko album bat aterako da, euskaraz nahiz gaztelaraz. Lehendabizikoa distribuziorako prest dago honezgero, hurrengoarekin ari dira. Horrela 8 album —24 istorio— egin. arte. Lanari 90ko udaberrialdera emango zaio lakoa amaiera.

Zalantzarik gabe, «Gabai», furi-furian dagoen komikizale-letasuna indartzerat dator, egundoko bultzadaz. Umeen aitzakiarekin okasio aparta izango dute helduek komikia eta historia uztarturik istorioa, abentura, intriga... zaporeatzeko. Komikiak ez bait du adinik.

JON ARANO
GORKA ARRESE

QUEBEC, BRETANIA, FRANTZIA ETA CATALUNYAKO IRAKASLEAK IZAN DIRA EKITALDIOTAN EUSKALDUNEKIN BATERA

Komunikazioa estatu gabeko herrietan aztertu da hiru egunez Leioan

19an hasita, eta hiru egunez izan ditugu Leioako unibertsitatean "komunikazioa estatu gabeko herrietan" izeneko ihardunaldiak. Euskal unibertsitateko zenbait irakaslek; eta Quebec, Bretania, Frantzia eta Catalunyatik etorritakoak txosten interesgarriak aurkeztu zituzten, herri horietan eginiko ikerketak aurkeztuz.

Ihardunaldien jatorrizko mamia izan ez arren, hizlari gehienak teknologia berrien eraginaz aritu izan ziren, beste atal batzu —joera politiko zentralistak etab— gutti ikutu zirelarik.

Miquel Moragas semiologo katalana zen ihardunaldiak zabaltzeko ardura zeukana hartuta, "Europar hedapen txikiaren duten hizkuntzen liburu zuria" izeneko hitzaldiaz, baina ez zen iritsi, eta ikaslegoan —gazteenean batez ere— halako dezepzio kutsua geratu zen, lehendik ere espektatiba handiak sortuta bait zituen.

Hutsune hau Josep Gifreu, Bartzelonako Unibertsitate Autonomoko irakasleak bete zuen, entzulez gainezka zegoez gela (berriz gertatuko ez zen bezela). Ordu bete luzeko hitzaldian komunikazio politikei buruzko metodologia azaldu zuen. Jario handiko mintzaldian Convergencia i Unióren sentsibilitate falta salatu zuen, komunikazio politikei zegokionan, behintzat.

Komunikazio zerbitzuen historia laburra egin ondoren berak eginiko lau ikerketa azaldu zituen, gaur egunerako abisu batzu ere luzatuz: «Catalunyak hizkuntza eta

kulturaren normalkuntza ez da gertatuko katalanez mintzatzen diren herrialdeetan gune kultural batua —eta agian politikoa— eraikitzen ez bada».

Gifreuk argi utzi zuen, edonondik abiatuta ere normal-kuntzarako hiru proposamen hartu behar zirela kontutan: nortasuna gorde (katalana erabili nagusiki, lehentasuna eman ekoizpen kultural propioari inportazioaren aurrean, praktika kolektiboak kontsumo indibiduala baino hobe, eta gune kultural katalanaren promozioa), demokratizazio kulturala (pluraltasun kulturala bermatu, ahalik eta disponibilitate han-

diena kultura produzkitiaz, eta gizarte atal guztien parte hartze aktiboa), eta azkenik txertatze kultural onena bilatzea (herri kulturaren hedatzea, masa kultura propioaren indartzea, eta demokratikoki kontrolatutako eliteen sorrera).

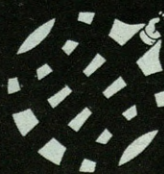
G. Tremblay: «Canadian ikusten den %70a USAko telebista da»

Montrealgo irakasle honek Quebecoko egoera aztertu zuen, inguruko kulturekin gonbarapena eginez. Tremblayren hitzetan, Quebecok 6 milioitako irla frankofonoa da 293 milioi anglofono inguratuta (canadiarrak eta yankeeak), eta honek ematen dio nortasunaren ezaugarri dependientea. Frankofonoez (%80a Quebecen) heren batek besterik ez daki ingelese, baina hala ere herri horretan har daitezkeen 35 telebista kanaletatik 6 besterik ez dira frantsesez.

Tremblayk lau sasoi azpimarratu zituen Quebec eta Canadako aginte zentralaren arteko harremanetan: Kontzientzia hartzearena (1966-69), Quebecoko gaitasunaren finkatzea (1970-77), Impasa eta itzarotea (1978-80), kontzertazioa estatu-entrepresa (ordudanik). Lehen sasoiaren Quebecoko gobernuak massmediak komunikabide eta kultura zirela defendatzen zuen, 1908ko konstituzioan oinarrituta. Bigarrenean Quebec-ek agintzen zuen bere lurraldean

Hiru egunez ihardun dute Leioan «Komunikazioa estatu gabeko herrietan» gaiari buruz, hitzaldika nahiz mahai-ingurura.

**KOMUNIKAZIOA
ESTADURIK
GABEKO
HERRIETAN**

**ORMAZIO-ZIENTZIEN FAKULTATEA
1988.eko APIRILAK 19-21an.**

zeuden komunikabideetan, 70. hamarkadan herri hone-tako gobernuak komunikabi-de berriak zabaltu eta indar-tu zituelarik aginte zentralari lehia egiteko. Estatu zentra-lak, jakina, ados ez egotean errekurritu zuen auzitegi go-renera. Azken honek —ohi bezala— aginte zentralari eman zion komunikabideak arautu eta kudeatzeko gaita-suna, eta egoera inpasean ge-ratzen da autodeterminazio eskubidearen emaitzak ikusi arte. Independentziaren kon-trako bozketaz, berriz ere etendura dator. Gaur egun komunikazio alorrean ere politika liberalak entrepresa pribatuak bultzatzen jotzen du.

Arratsaldean, Manuel Parés, Nazioarteko Komunikazio Biltzarreko antolzaileetarik bat aritu zen nazioa, nazio kontzientzia, kontzientzia kulturala, eta abar definitu nahian. Beste ikerle eta idazleren aipamen mordoa egin ondoren gehiago barik bukatu zuen hitzaldia, ia ezer esan gabe.

Asteazkenean, 20an, Ber-nard Miegek urratu zuen goi-za "komunikabide berriak eta komunikazio politiketaz" mintzo. Gaia interesgarria gertatu zen, batez ere tekno-logia berriaren eraginaz in-formazio ugari eman zuela-ko, Frantziako zenbait espe-rientzia ere kontatu zituela-rik.

C. Garitaonandia:

«Administrazio zentraletik sekula ez da ETB lagundu»

Carmelo Garitaonandiak, Informazio Zientzietako ira-kasle talde batek eginiko ikerketa aurkeztu zuen. Eus-kal Komunitate Autonomoko egoera sozioekonomikoa az-tertu ondoren telebista, irrati, zinema, egunkari, aldizkari eta liburugintzaz mintzatu zen.

Telebistari dagokionan, Garitaonandia kexu ageri zen hiru kanaleen legeak ez duelako deszentralizazioa bultzatzen. «Lege honek erre-serbak sortzen ditu ITB zen-tralarentzat. Monopolioa gor-detzen bait dio estatuari gu-

“ Telebista pribatuen le-geak monopolioa gordetzen dio estatuari guttienez honako alor hauetan: sarean, hari eta sateliteen bidezko telebistatan, nazioarteko erretransmisioeta-rako; eta aldi berean legeak kanale autonomikoen fusioa gaitzezten du ”

KARMELO GARITONAINDIA

Gaetan Tremblay Quebec-eko irakaslea, bertako telebista-ren arazoez mintzatu zen.

ttienez honako alor hauetan: sarean, hari eta sateliteen bi-dezko telebistatan, nazioarte-ko erretransmisioetarako. Eta aldi berean legeak kana-le autonomikoen fusioa gai-tzezten du». Eta ekiten dio «telebista pribatuen legeak areagotu egiten ditu joera hauek, ez bait ditu onartzen telebista autonomikoak».

Irakasle honen esanetan, Euskal Herria dependentzia

teknologiko handian dago, hemen ez bait dira errotati-bak, telebistak, ez bideoak ekoizten; baina hala eta guz-ti, hemen (baskongadetan) kultur produktuen kontsu-moa estatuan baino handia-go da. Menpekotasun hau nabarmenago egiten da publizitate alorrean, kanpaina handi guztiak estatu mailan eratu eta kanpotik eratzen bait dira. Gehien entzuten di-ren irratiak estatu mailako

kateenak dira, euskarazko programaziorik ia ez dute-nak.

ETBren arazoetaz ere luze mintzatu zen hizlaria, entzu-legoaren aldetik ere inter-bentzio ugari egin zelarik ge-ro gai honetaz. «ETB-2 sortu zenetik euskarazko kateak ikusleak galdu ditu, besteak beste bigarrenak publizitatea eta sosak jan eta konpeten-tzia egiten diolako». Euskal Herrian ikus daitezkeen eta ikusiko diren kateetatik (gaur egun bost —gehi frantzes guztiak kostaldean—, eta pri-batuak sartzen direnean bes-te hiru gehiago), bakarrik bat izango da euskaraz, bestee-tan euskararen presentzia testimonial hutsa izango de-larik.

Eusko Jaurlaritzako kultur sailaren iharduera ere ikutu zuen aurrekontuen ikuspegi-tik. «%70a zerbitzu oroko-rrek (EITB), eta HABE pro-gramak eramaten dute. 1987an gobernuak higitzen zituen EITBn 5.381 miloi, HABEn 1.751, eta Euskadiko Orkestra Sinfonikoan 475. Hauek dira kultur saileko partida handienak».

Arratsaldean Pedro Barea, Jose Luis Ibañez, Flora Mar-tin, R. Zorrilla, eta Carmen Peñafiel, Leioako kazetaritza fakultateko irakasleek, lau komunikazio aurkeztu zuten irrati autonomikoetaz, ETB-1en programazioaz, ko-munikazio egiturak, eta irra-tien deszentralizazioaz.

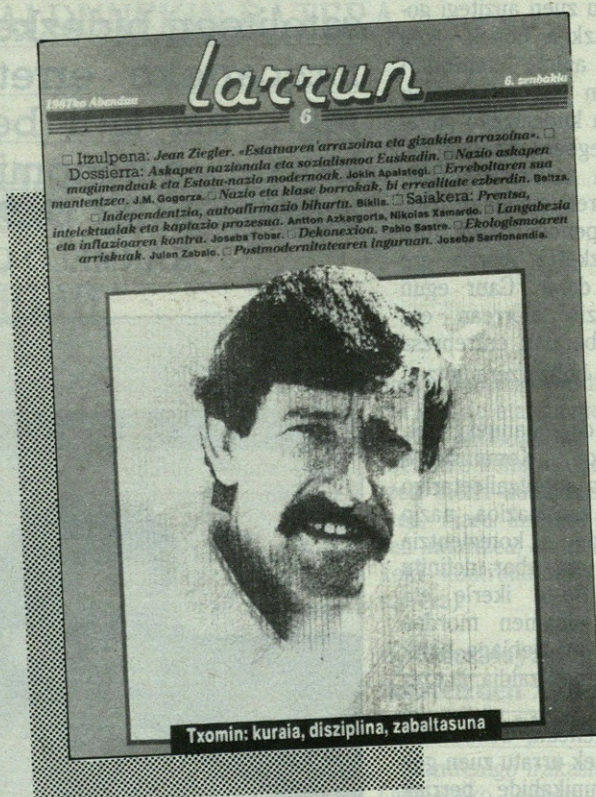
Azken egunean Alberto Diaz Mancisidorrek herri multilinguetako irrati ere-duen bilduma aurkeztu zuen; eta Michael Palmer ingelesak (Mattelard-en laguntzailea da hau) Britainiako egitura ko-munikatiboak azaldu zituen, batez ere fibra optikoz egini-ko hari telebistaren esperien-tziara mugatu zelarik.

Orokorrean interesgarri gertatu ziren arren, ihardu-naldi hauek dispersioaren sentazioa utzi dute, zenbait gai ikutzearakoan ikuspegi politikoago eta ez horren «akademikista» aseptikoa es-kertuko genukeelarik bertan egondako askok.

INAKI GOITOLTZA

Seigarren LARRUN, jadanik salgai

Txomin Iturbe,
bere belaunaldia,
bere herria *
Askapen nazionala
eta sozialismoa
Euskadin * Jean
Ziegler * Jokin
Apalategi *
J.M. Gogorza * Beltza *
Bikila * Antton
Azkargorta eta Nikolas
Xamardo * Joseba
Tobar-Arbulu * Pablo
Sastre * Julen
Zabalo * Joseba
Sarrionandia * Baleren
Bakaikoa * Anjel
Rekalde.

**Euskal nazio proiektu bati buruz,
zu ere LARRUNen harpidedun.**

IZEN-DEITURAK.....

HELBIDEA.....

HERRIA..... HERRIALDEA.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....

SUKURTSALA..... KONTUAREN ZENBAKIA.....

LARRUN

Ametzagaña 19 behea. 20012 DONOSTIA. Tlf.: (943) 293 613

Paperetan idatziak

BATEGINIK

«Bateginik»en gauza onerako ari dira lanean eta nik laguntzea ez da bat ere harritzekoa. Ez dakit nahi duten guztia kontsegituko duten, baina hoge eskatu eta bost lortzen badituzte ere, ez dago gaizki.

Joxe Miel Barandiaran, («Hemen», 88-IV-22).

LITERATURGINTZA

Arestian aipaturiko datu orokorra da hemen ere azpimarragarria: literatur produkzioa jaitsi egin dela. Azken lau urteotan aurtengo kopurua da txikiena. Horretaz landa, ez dago aldaketa nabarmenagirik barne-joeretan, bi salbu: bata, narratibaren lehentasuna iazkoa baino handiagoa da (%60). Eta batez ere, olerkigintzaren jaitea, iazkoaren erdira etorri bait da zenbaki absolututan. Iaz aipatzen nuen olerkiaren errekuperazioari ez zaio segidarik eman, zoritxarrez.

Joan Mari Torrealdai, («Jakin», 46. zkia.).

KLAUSTROA, GAUR

Esan bezala: komediante moduan. Klaustrokide batzuk ez dakit nik zer eskatzen ziotela Errektoreari eta honek ezetz, ongi aski esan zuen bezala: «Zer uste duzue, bada, klaustroak harakiria egiteko eskatzen badit nik harakiria egin behar dudala, hemen, zuen aurrean?» Eta gu konforme, gure bistan ezetz, mesedez. Eta horrela daude gauzak. Errektoregotik Estatutuak erakutsi bai baino bete nekez; Politeknikoaren zai daudenak beren politikarekin aurrera *letretako kakazu hauek, zer uste dute ba?*, eta bitartean garai bateko «sektore kritikokoak» kritikatzeko bere gaitasuna galdurik eta behinere kritiko izan ez omen garen mailaraino supitoki eroriak.

Pello Salaburu, («El Correo Español-El Pueblo Vasco», 88-IV-21).

BATEGINIK

Garai hauei ez dagokie geure filia eta fobiak gehitzea. (...) Geuk ez genukeen eratuko kanpainarik honelako slogana edukiko lukeenik ez eta erabiliko marketing bera. Baina orientabide politiko jakin batetik eta izaera definitu batekin eratuko balitz, ezingo luke eduki gure herriko sektore zabalenen integrazio anbizioak ere. Ikuspegi horretatik eta dagoen horretan, «Bateginik»ek gure bultzada osoa eta militantea du.

Tasio Erkizia, («Egin», 88-IV-24).

EUSKARAREN BORROKA

Jende asko dago kontzientziatua euskararen borroka honetan, nolabait ere beste gauza guztiak alde batera utziaz, siglarik gabe, baizik eta euskara aurrera eraman, geurea delako, kultura delako. Baina badaude batzuk euskara aurrera eramateko ezer egiten ez dutenak ere, edo askotan kontra egiten dutenak.

Iñaki Perurena, («Navarra Hoy», 88-IV-19).

Karmelo Landak puntua jarrita

Jose Vicente Idoiagari

— Aurkezitu berria duzue «Komunikabide egitura eta politika Komunitate Autonomoan» tituluko talde lana. Lan akademiko neutro horietakoa da edo aldiz, egiten da komunikabide politikari buruzko kritikarik?

Lan horretan azaltzen diren ondorioak nahiko kritikoak dira benetan. Adibidez, Kultur Kontseilartzaren presuposituaren ia %75a EITBra eta HABEra zuzendua da. Zehazki, EITBri emandako dirutza izugarria, gero eta nabarmenago, gaztelaren alde jokatzeko duen proiektu bati emandako laguntza da. Are gehiago, programazio barruan, albistegiak eta kultur programak gero eta urriagoak dira (Euskadi Irratia-1 ez da, adibidez, irrati komertzialetatik bereizten, eta ETB-2, urteko mila milioitik gora eskuratzen duena, ildo beretik doa).

Beste datu bat, K-2000 enpresarena da: nahiz eta presupositu publikoetatik diru ugari eman zaion, orain hemen itxi eta Madrilera daramatela, alegia.

Bestalde, ez da komunikazio politika eta hezkuntza arlokoa elkar lotzeko inolako asmorik agertu.

Laburbilduz, zera esan daiteke: telebista propioa sortu zen, eta hori ondo dago, baina ondorengo erizpide bakarrak kontrol politikoa ziurtatzea eta komertzialtasuna izan direla.

Ez da izan, eta ez eta orain ere, komunikabide politika zuzenik. Hau, estatutik gabeko nazio baten kasuan, eta are okerrago, Euskadiren dimensioa duen herrialdean, orainari begiak itxi eta etorkizuna zalantzan jartzea besterik ez da.

Puntako argitalpenak

Gasteizko «Axular» liburudendak emandako datuak

Literatur liburuak:

- 1.— «Tobacco Days», Anjel Lertxundi. Erein.
- 2.— «Irene», Pako Aristi. Erein.
- 3.— «Akaso», Juan Gartzia. Erein.
- 4.— «Indiano Jonesen zamarra», Asun Balzola. Erein.
- 5.— «Munduko haurrik xarmagarrienak», Jina Ruck. Elkar.

Orotarikoak:

- 1.— «Arabako bidai ekologikoak», Eusko Jaurlaritza.
- 2.— «Hiztegia aberasten»; Elgoibarko Euskara Mintegia. Elkar.
- 3.— «Euskal Gramatika. Lehen Urratsak. I eta II», Euskaltzaindia.
- 4.— «Bertsolariya» (Birrargitalpena), Wilsen argitaletxea.
- 5.— «Euskal esku gramatika», Pello Salaburu. Mensajero.

Kusturica, zingaroei buruzko film baten errodaian

1985. urtean Cannes-en eman zen ezagutara Emir Kusturica zuzendari yugoslaviar gaztea «Papá está en viaje de negocios» filmarekin. Donostiako Zinemaldian aurkeztu zuen bere hurrengo produzioan agertzen zen ijito familia bat. Egun hauetan, «Urkatetxea» ijito zingaroei buruzko filma ari da errodatzen eszenario naturalak erabiliz.

Lau hilabete daramatza Emir Kusturica-k «Urkatetxea»ren errodaian Skopje hiriko inguruetan. 50.000 ijito bizi diren txabolaz jositako auzo batean dauka kuartel generala.

«Urkatetxea» izenburua benetazko erreformatorio batek ekarri dio gogora. Justu erreformatorio horretan aurkitu zuen Kusturicak film honetako heroea. Gidoia berriz egunkarian agertutako berri batetik ateratu du. Bere hitzetan: «Doa majikoak dituen, hau da, labanak lapurtzen dituen, eta bere amonak hezi duen ijito baten istorioa da. Ijitoak labanak lapurtzen ditu, gero saldu eta Italiara joan ahal izateko lan egitera. Italian ordean lapurretan arituko da berrito eta lapurren buru bilakatu da. Yugoslabiara itzultzerakoan oharituko da bere arreatxoa ere bahitu eta saldu egin dutela berarekin garai batean egin zuten modu berean: amonaren baimenarekin. Mendekatzea erabakiko du».

Zingaroen Nazioarteko Elkarteko lehendakariak begi onez dakusa filma. «Fidela da errealtatearekiko. Nahiz eta amets moduan emana egon amets hauek ez dira asmatutakoak. Miseria honetan amets egin gabe bizitzea errotza da». 15-18 milioi ijito egongo da Europan barrena. Legez kanpo, gizartetik kanpo. Eki Europan, hemen bezala, ez da batere erraza ijito hauen egoera.

Yugoslavia ez Hollywood

Cannes-en irabazi zuen sariari esker ikusi ahal izan dugu Mendebal honetan «Papá está en viaje de negocios». «Hiru egun besterik ez nituen pasa Cannes-en. Nahikoa konturatzeko ni ez nintzela mundu horretakoa. Saria eman zidatenean aldegina nengoen ordurako eta ez nuen itzuli nahi izan. Aitzeki bat asmatu nuen. Ez du gehiegi

Turnaia ekipoa atsedenaldira batean; furgonetatik irtetzerakoan doan dugu Kusturica.

inporta. Yugoslabian egonezina zegoen nire filma zela eta. Historia politiko zaharrak birmugitzen zituen eta ez zeuden denak gustora. Cannes-en ondoren nire onera etorri nahi izan nuen. Britania Handitik eta Estatu Batuetatik egindako hamar bat eskaintzari uko egin nion. Yugoslabiar probintziano baten beldurra edota mundu tzarrarekiko beldurra. Cannon etxekoekin saiatu nintzen, Salzman eta Putnam-ekin; baina ez nuen egin nahi egiteko arrazoirik ez zeukan pelikularik.

Zine zuzendari askok ez du apenas hitzeginen bizitzarekiko duen esperientzia, nahiz eta indartsuak eta ahalduak izan. Egia da, film mendealdarrak ezarritako legea da: asko hitzegitea, irratinobelak izan daitezkeen dramak asmatzea. Posibilitate artistikoak eskaintzen dizkidan herri batean bizitzeko zoria daukat: metafisika bat, mirakuluak, bestelako gai mordoa... hemendik kanpoko asko eta asko baino interesgarriagoak gainera, seguru naingo».

J.M. HERITZ

Zipriztinak

«Nouvelle Vague», Godard-en hurrengo

18 urte pasa dira Jean-Luc Godard zuzendari frantsesak *A bout de souffle* filma estreinatu zenetik. «Nouvelle Vague» zelakoa definitu zuen Godard-en film honen birlanzamendu bat egin dute orain Parisen. Justu orain, errodatu behar duen hurrengo pelikula «Nouvelle Vague» izena daramanean. Orduko gaztedi berria, gaurko gaztedi berria... zein ikutuko duen gero ikusi beharko!

Tchicaya poeta hil da Congo-n

1931. urtean jaio zen Gérard-Félix Tchicaya, nahiz eta gero Tchicaya U Tam izena jarri berak bere buruari (Osto txiki hizlariak). *Odol txarra*, bere lehen poema bilduma 1955. urtean argitaratu zuen. Congon independentzia lortu zutenean Congo egunkariaren zuzendari jarri zen Kinshasa-n. Lumumbaren lagun mina izandakoak ahozko tradizioa erabiltzen zuen frantzez idatzi arren. Bere nobelagintza da ezagunena, antzerkiak ere idatzi dituen arren.

SESBetik ihes egindako pianista gaztea HIESak hil

Birtuoso hauskor fama zeukan 33 urtetako Youri Egorov pianojoleak. Kazan-en jaioa Italiara jo zuen 1976. urtean. Homosexual deklaratu zen eta ez zuen nahi bezalako askatasunik SESBen. HIESa zela eta ez zuen izan lehengo udan eman beharreko bira eskaintzerik. Amsterdam-en hil da Apirilaren erdialdera.

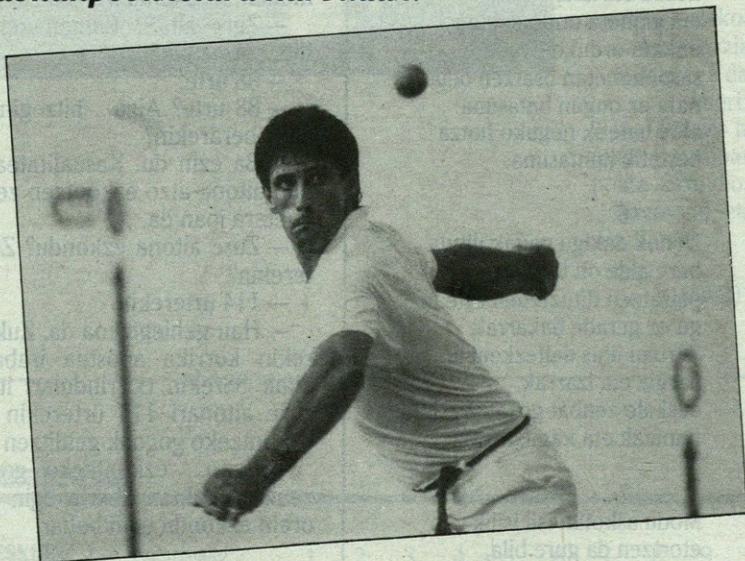
Pariseko liburu azoka maldan behera

Joan den astean itxi zituen ateak Pariseko Liburu Azokak (Salon du livre de Paris). Kontuak egiten hasi eta 200.000 ikusle izan dituzte. (aurrekoan 250.000), liburu erosketa ere %20 batean jeitsi delarik. Batzuren ustez tokiaren alaketak ekarri du jende kopurua jeistea. Jendeak toki berrira joaten ikasi behar duela uste dute. Beste batzuk berriz Champs Elysées-etara eramanez nahi dute berrito erakusketa.

**Miami Bitx,
Miami Vice**

80. hamarkadako jaun eta jabea 'bere' hamargarren txapela bila

Retegi II.ak zeharo atzean utzi ditu banakako esku pilotako historikoen marka guztiak, beren garaietan Azkaratek eta Retegi I.ak irabazitako sei txapelak gutxitxo bait ditudite Julianek iragan den igandean eskuratutako bederatzigarrenaren aldamenean. Galartza III.ak bestalde, bere laugarren aukera galdu zuen, Gartzia Ariño IV.aren bost subkanpeoitzetara hurbilduz.

BAKAR-BAKARRIK eta bata bestearen segidan, bederatzita txapela jantzi ditu dagoeneko 80. hamarkadako pilotaririk onena dela sobrare erakutsi duen Julian Retegik. Donostiako Anoeta frontoiko jaun eta jabe egin da erasundarra 80. hamarkadaren hasieratik, urte horretan lehendabizikoz finalera iritsi eta ordudanik batere partidurik galdu ez duela aurrean jarri zaizkion Maiz II (1980), Gartzia Ariño IV (1980 eta 81), Galartza III (1983, 84, 85 eta 88) eta Tolosaren (1986 eta 87) aurka.

Adinak bakarrik irabaziko ote dio?

Julianek 34 urte beteko ditu aurrean, eta jadanik beteranotzat jo baldin badaiteke ere, finalak indarrez eta eskuz justu samar amaitzen hasia den arren, oraingoz ez du ezein pilotarik erakutsi Retegiri txapela burutik kentzeko derrigorrezkoa dirudien heldutasun tamaina. «Badira pilotariak alor batzu bereziki landu dituztenak, baina gaur egun ez dago ni bezain konpleturik... nahiz eta horrekin ez esan kontrariorik ez

daukadanik», adierazi zuen bederatzigarren txapela buruan zuela.

Gisa honetan jarraituz gerotan, bere osaba Juan Inazio Retegiri gertatu bezala, adinak bakarrik irabaziko dio finaleko partidurik, erretiratzeko asmotan bait dago indarrak derrepente ahitzen ari zaizkiola somatu ahala. Bienbitartean ordea tinko jarraituko omen du, aurtengo binakako txapela eta bakarkakoarekin bi garaipen gorenak lortzeak ematen duen adorez.

Galartza, betiko bigarren gisan motelduta

Oraindik gogoan daukagu Gartzia Ariño IV.a bost alditan ailegatu zela bakarkako eskupilota txapelketa finalera (1977, 78, 79, 81 eta 82), orotan galduz garaipenerako aukerak. Ladis Galartza bide beretik abiatu da kasik pareko, lau aukeretan (1983, 84, 85 eta 88) garaile izateko plaza-gizontasuna aldageletan ahaztuta, kanporaketetan nahikoa gaitasunik erakutsi baldin badu ere.

G.A.

ZESTALARIAK greban dau-
de USAn, entepresek zeharo guttiesten dituzten pilotarien baldintzak hobetzeko presio moduan. Ez da lehendabiziko aldia pilotarien erreibindikazioz istiluak suertatzen direla, 68 eta 76 urtetakoak kasu, baina apirilean hasitako grebak honez gero frontoiak itxi arazi ditu, entepresek pilotari gazte eta berriak, amateurrak eta amerikar eskasak kontratatzen hasiak direlarik. Hamalau frontoi daude gaur egun zestalarien jokuari esker eta apostuen bitartez aberasten ari direnak, 10 Florida-n, 3 Connecticut-en eta beste bat Rhode Island-en. Zestalaria 580 orotara, horietatik 400 bat izaki euskaldunak hala Hegoaldetik nola Iparraldetik joanak.

DOLARRAK dira Ifarrameriketara zesta punta hain arrakastatsu izateko arrazoia, Las Vegas-en jokoetxeak, eta beste hainbat tokitan galgoak, zaldiak edota boxeolariren antzera. Entepresek kontrolatzen dute goitik behera pilotaren inguruan mugitzen den espektro eta zirko guztia (Euskal Herria Sizilia balitz bezala eta Miami Chicago), betiere zestalarien kontura biziz eta bankuetsaketako kontu korronteak gizenduz.

AMERIKAKO Estatu Batuetako legeak zestalarien elkarre bat osatzea zilegi egiten baldin badu ere, entepresak beldur dira sortzeaz dagoen «International Jai-Alai Players Association» (IJAPA) elkarrearen aurrean, duen 480 bat pilotarik osatuko duen honek direktiboen botere ahalguztiduna kolokan jar bait lezake, negozioaren galaran! Enpresariak tribunaletan dira IJAPari ahal bezainbat eragozpen eta gehiago tratatzeko, zestalariek mehatxuak jaso dituzte —visa kentzea, despidoa...—, eta kirolari berriak, amateurrak eta gazteak kontratatuta dituzte grebalariren ordezkoko eskirol gisan. Zer arraio egingo lukete Cricket eta bere kolegak egun hauetako batetan entepresen aginduz grebalariren bat egurtu edo garbiturik agertuko balitz?

GORKA ARRESE

Gaua

Doinua: Salvatoreko ermitia.

1

Bertso berriak jarri behar ditut
hala bait dio arauak,
egia esan bertso batzuek
merezi bait ditu gauak.
Aurrerantzean horra doazte
nere hitz apal eta lauak,
al duen eran juzga ditzala
juzga behar dun jurauak.

2

Gauak baditu bere barnean
majina bat ezaugarri,
eta bertsoa bihurtu nahi det
horien erakusgarri.
Norbaitek zer den ez badaki're
emango det bere berri:
lheslarien laguna eta
itsuen kontsolagarri.

3

Egun guztia lanean eta
nekez badaramakigu,
nola derrior eguzkia den
gure ekintzen testigu.
Ikusi duna ilargiari
esateakin aski du,
ta honek gauan deskantsatzeko
aukera ematen digu.

4

Udako egun baten erdia
dagoenean egina,
bururatzen da aldaketa bat
benetan eder ta fina:
Eguzkiaren menpeko zeru
argia eta urdina,
ilargipean bilakatzen da
izar guztien jardina.

5

Negua berriz izaten dugu
hezea eta lizuna,
eta gainera ondo dakigu
bukatu orduko eguna;
sasoi honetan osatzen dela
nahi ez dugun batasuna:
alde batetik neguko hotza
bestetik iluntasuna.

6

Denok dakigu gauak ditula
bere alde on ta txarrak,
pairatzen dituztenen artean
gu ez gerade bakarrak.
Zeruan ikus daitezkenen
ilargia eta izarrak,
auskalo zenbat gozatzen duten
hontzak eta xaguxarrak.

7

Modu askotan isil isilik
etortzen da gure bila,
baina hala ere kasu honetan
ez dago horren isila.
Gure herria gau luze baten
aurkitzen da erdi hila,
hau besterik ez dut eskatzen
aguro senda dadila.

8

Esan bezala herria dago
iluntasunez beteta,
horregatikan gazteak gaude
bihotzeraino erreta.
Zeru beltzera begiratuaz
guztiok jarri arreta,
askatasunaren eguzkia
laister ertengo da eta.

JON MAIA SORIA

Txisteak

A ZE FAMILIA

Euskadi Irratia emititzen hasi berria zen artean. Goierrin korrika apustua zegoen: 65 urteko gizona 24 urteko bi gazteren aurka. Ba, jata 65 urtekoak irabazi zuen.

Irabazi orduko hantxe doa Euskadi Irratiko lokutorea elkarrizketa egitera:

— Izugarria izan da gaurkoa, izugarria! Nolatan liteke horrelako marka egitea zure adinarekin?

— Beno... ez duk horrenbesterako... Gure familian gainera beti izan ohi duk kirola egiteko ohitura eta ni ere saiatzen nauk. Esate baterako iazko txirrindulari itzulia, hemen Goierr mailan, nire aitak irabazi zuen.

— Zure aitak? Bainan zenbat urte ditu zure aitak?

— 88 urte.

— 88 urte? Aizu... hitzegin al genezake berarekin?

— Ba ezin du. Kasualitatea da, bainan aitona atzo ezkontzen zen eta ezteietara joan da.

— Zure aitona ezkondu? Zenbat urterekin?

— 114 urterekin.

— Hau gehiegizkoa da. Zuk 65 urterekin korrika apostua irabazi; zure aitak 88rekin txirrindulari itzulia eta zure aitona 114 urterekin oraindik ezkontzeko gogoak gelditzen zaizkio!

— Beno... ezkontzeko gogorik ez zeukan, bainan aberia egin zuen eta orain ezkondu egin behar.

NOLA JAIO ZEN PATXI TXIKI?

Etxean aspertuta zegoen arratsalde batetan, honako galdera hau egin zion Patxi Txikik bere amari:

— Ama! Nolatan jaio nintzen ni!

— Beno seme... ba... zikoina batek saskitxo batetan ekarri zituen Parisetik, nik hala eskatuta.

— Ama!... Eta zu nolatan jaio zinen?

— Beno... Zure amonak eskatu zion zikoina bati, Parisetik saskitxo batetan ekar nindezan.

— Eta amona? Hura ere Parisetik etorri zen?

— Bai noski?

Eta Patxi Txikik:

— Hau gauza harrigarria! Gure familian ez da larrutan egin azken hiru belaunalditan!

a ze flasha!

Egin ezak Barre.—
«Uooo, gorri!» zioen gure Barrek Euskadiko lurretara heldu zelarik. Uste bide zuen Giscard enperadore hark lortutako arrakasta eskuratuko zuela. Arrakastarekin baino arrastaka behar izan du atera euskal lurretatik bezala Hexagono guztiko mahaletatik. «Oh, qu'ils sont sympas les Basques» pentsatu zuen, behi honi kopetea maitte-maitte egiten zionean, Sepereko laboraria bere behia bezain mantsoa zelakoan. Goserik eta langabezian den behi zaharra ez da espabilatu abertzaleengana hurbiltzeko haina, baina Barre gizarajoari adarkada polita sartu dio. Tori ezak, Raymond, eta egin ezak orain Barre!

MARTIN ARANA

osasunaren arduraz

Ikaskuntz prozesua: azken orduko berriak

ETXEA da, gezurra dirudien arren, lekurik oinarritzko eta garrantzitsuena eskolan arrakasta lortu ahal izateko, Amerikako Estatu Batuetako Irakaskuntz sailak argitaratu berria duen azken txostenak dionaren arabera. Txosten honetan haurrak nola hezi argitzen saiatzen dira, eta urte luzetako ikerketen ondoren, gurasoek etxean umeekin lan egiteko ahalmenak eragin zuzena duela eskolan beren irakasleekin ondorioztatzen da. Txostenaren tituluak, «Nola irakatsi eta nola ikasi» Azken ikerketak argi eta garbi azaltzen du lanaren nondik norakoa.

3 zatitan banaturiko txosten honek (etxea, ikasgela eta eskola) 41 aholku praktikiko ematen ditu irakaskuntzarik hoberena nola lortu eskaini asmoz eta beti ezin dela eskolan lortu maila gorena hori ikus daiteke. Laburbilduz, aholku horietan esaten denez, «gurasoak dira lehen irakasleak eta eragin gehien dutenak», edozein gairen ikaskuntza ahalik eta lasterren hastea proposatzen da, etxekolanen alde agertzen da eta memorizazioa positibo bezala jotzen da.

Txostenak dionez umeez azkarrago ikasten dute beren gurasoek etxekolanak egiten laguntzen dietenean: batezbeste, aita iparramerikar batek bere umearekin egunero 15 minutu besterik ematen ez dituen bitartean, amak ordubetetik gora egiten du. Ea, bada, gure irakurleek ere aholku horiek gogotan hartzen dituzten, haurrekin erdi-lanean erdi-jolasean emandako minutu horiek lagungarri izateaz gain gustagarri ere bait dira beti.

(Jarraitzeko)

XABIER AGIRRE

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.— Nafarroako herria. Banaka. 2.— Lurralde. Merkatuak. 3.— Musika nota. Kuia. Berrogeitamaika. 4.— Noka, du. Metal preziatu. Du, niri. 5.— Nirea. Tenk egin. 6.— Bokala. Igeltso. Daukagu. 7.— Batekoa. Kolore militar. Bokala. 8.— Gipuzkoako herria. Laga. 9.— Aldrebes. Suaren poderioz, biziki gorri. Interjekzioa. 10.— Alde! Sendagai. Rutenioaren sinbolo kimikoa. 11.— Iparraldean, ohitura. Arbola mota. 12.— Iparraldean, aurki. Zazpi eguneko denbora tarteak.

GOITIK BEHERA: 1.— Adurra. Egunaren parte ilunak. 2.— Hazia barreiatu. Iluna. 3.— Selenioaren sinbolo kimikoa. Akitu, aunatu. Listu, txistu. 4.— Guraso. Guraso. Autobus. 5.— Txori bat. Bero sapa, handi. 6.— Bokala. Likido bihurtu. Letra grekoa. 7.— Uharrearen kolore. Atzizkia. Bokala. 8.— Ganadua. Ikusi aditzaren infinitiboa. 9.— Gorputz oharatasunaren etenaldia. Lehengo txori bera. Argi, hitz konposatueta. 10.— Ergatibo pluralaren marka. Egiten dute. Suari dario. 11.— Iparraldean, hil, garbitu. Elurraren kolorekoa. 12.— Erabat nekatu. Aipamenak.

(soluzioak 11. orrialdean).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1							●					
2						●						
3			●							●		
4				●					●			
5					●							
6		●					●					●
7	●					●					●	
8								●				
9				●					●			
10			●							●		
11							●					
12						●						

Maiatzak 1

URTEROKO maiatzaren leian begi guztiak langileengana itzultzen dira. "Langilegoaren zerbitzuan dauden" erakundeen traizioaren arren; nahiz eta erlijiotik egun hau irensteko egin diren saioak; ospakizuna instituzionalizatu duten arren; nahiz eta munduko langilego mogimendua ez dagoen bere unerik samurrenean. Hala eta guztiz, langilegoarena da jasaten dugun mundu dispartatu honi irtenbide bakarra eman diezaiokeen kolektibo bakarra.

Hurrengo lerrootan ez ditugu gogoratuko Chicagoko gertakizunak, mahaiaztaren lehenari jatorria eman ziotenak; ez eta ere, ez dugu deitoratuko gure langileriaren kontzientzia eta organizazio txirotasun egoera. Gaurko langile mogimenduari buruzko erreflexio batzu egin-go ditugu, sinpleki.

PISKATERAKO gaude: robotizazioa badela, produkzio-egituraren egokitzea ez dela, krisisa dela... Piskaterako langabezia dugu aurrean. Esan ere, esaten da langabezia iraunkor gisan gera daitekeela; estrukturala, alegia.

Duela urte batzu pentsatzen genuen langabetuen kopurua asko igoz gero —bi milioi, esaten genuen—, sistemak berak ezingo zukeela agoantatu. Nonbaitetik lehertuko litzatekeela jendea. Ez da horrela izan; aldiz, langabeziaren igoerak protesta gutxitzea ekarri du; izua areagotu du.

LANGABEZIAK langileriarengan sortu dituen ondorioak ezberdinak eta ugariak dira. Ikus ditza-gun zenbait:

—«Lanaren merkatuaren flexibilizazioa» deitzen ohi zaiona. Aldiko kontratuak nagusitu eta lege izatera pasatzen dira. Hainbeste motatako aldiko kontratuak daude ezen empresa gizonak berak ere ez dakite nola erabili hauek.

Aldizka kontratatua izan denak ororen azpitik pasa behar du: ordutegi aldatuak, diskriminazioak, soberan dauden arriskuak... Ez da kasualitate hutsa: lan-istripu larrien gehiengoa aldizkako kontratatuetan ematen da, kontrata eta kontratapekoetan.

Noizik-behinkako kontratatuari, tenporeroari, ezin zaio eskatu solidarioa izan dadila. Zirikatzailea balitz enpre-saren kaltetan, nagusiak kontratua ez berritzearekin nahikoa egingo lioke. Noizbehinkakoa proba-aldi eternelan dago betiere.

Zergatik ez dira autoantolatzen noiz-behinkako langileak? Sindikatu gehienek, funtsean, langile finkoak defendatzen dituzte; aldizkako langileen prolemtika espezifikoak enorutzen dutelarik. Nahiz eta orain arte saiorik burutu ez, ekintza bidea izan liteke. Langabetuen erakundeak porrot egin dute, begibistan da zergatik: langabetuak langabetua izateari uzten dio lana aurkitzen duen bezain laister. Zer dela eta ez da langabetu eta noizik behinkako langileen erakunderik?

Gertagarritasuna aspaldiko garaietatik ezaguna zen zenbait sektoreetako langileentzat. Esate baterako, etxegin-tzako langileentzat. Horietako asko, betidanik, obra batetik bestera joan etortzera kondenaturik zeuden, plantilan sekula ez zutelarik langile finkoaren statusa lortzen. Ia-ia beti bezala, pobreenen sektorea zen baldintza okerrenak jasaten zituena. Orain berriz, segurtasun eza horren kondizioak, lan munduko eskekoena kasik, sektore guztietara hedatu da.

Lan egiten duten gazte gehientsuenak ebentualak dira, edota denbora partzial batean enplegatutako langileak. Langile mogimendua odol berria jaso nahi badu, noizbehinkako langileen prolemtika erantsi beharko du bere planteiamenduetan. Horrela ez bada, langile mogimendua, alde batetik, langilego aristokraziaren defendatzaile bilakatuko da —lan finkoa duten langileena—; eta bestetik, agure batzuen bilkuran, zeinak jende helduak izaki, biologi arazo garbia medio, kanpotik datorren ezein iniziatiben aurrean susmoak baizik ez dituzten edukiko.

—Lan beltza, azpienplegua, azpiko ekonomia.

Asko hitzegin eta idatzi izandu da fenomeno honetaz. Gobernu zentralako ministrariak diotenez langabeziaren zifrak faltsuak eta puztuak dira, ezen langabetu askok ezkutaturik lan egiten dute.

—Agirikoa denez, arrazoia dute. Langabetu guttik dute politikari askoen zortea, lanik egin gabe soldata onak jasotzekoa. Langabetu batek ez badu kobratzen edota langabezi saria kobratzen badu —33.000 pza. hilero—, noski baino noskiago, ahal duenean lan egin behar du. Superbizitze beharrak eraginda.

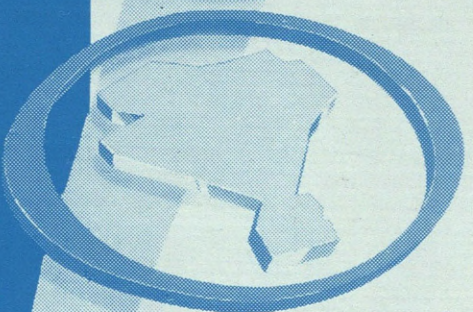
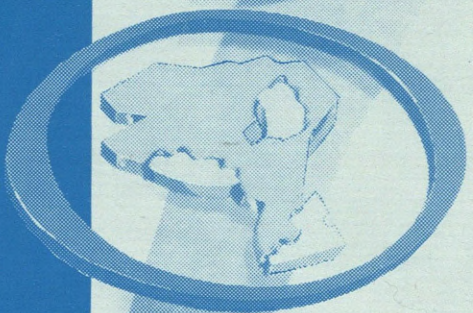
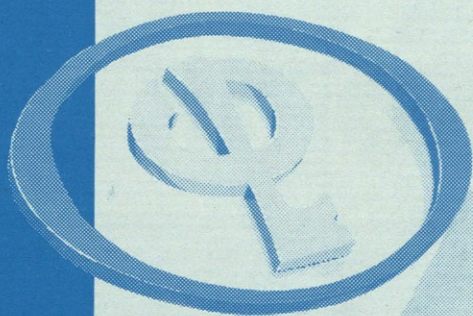
Lan beltzak, egia da, estatuaren kaltetan doa, asegurantza soziala eta hazien-daren irabazpenak murrizten bait ditu. Baina estatuak erdiesten duen zeharkako irabazia askoz handiagoa da: giza gatazka ebitatzen ditu. Horrexegatik egiten da sarritan ez-ikusiarrena instantzia ofizialetatik. Ze ezin bait daiteke pentsa ezkutuan funtzionatzen duten produkzioaren adar osoak "deskubritu" gabe geratuko ziratekeenik hazienda edota lan-ministeritzako inspektoreengatik. Legezko nahiz legez kanpoko, despeditua izan den langileak, lana bilatzez edota noizbehinkako lan batetik bestera pasatzetik nazkatutik bere kontura jarritz bukatzen du. Langile autonomoa sortu da, kooperatiba txikia... Autoexplotazioa, orduzean lan egitea, gutxiengo kondizio eta segurtasunik gabe... Salbuespenak salbuespen, gainera, langile autonomoa insolidarioa da. Eta elkartasuna da langile mogimenduen oinarria.

BAINA langile erakundeak ere ez dute planteiatzen seriotasunez... langile autonomoei formazio, eraketa eta borrokarako instrumenturik ematea. Agian, langile organizazioen gunea lantegia izan ohi delako: langileen pilaketa leku jakin batean.

Baina geroz eta fabrika handi gutxiago egongo dira. Akaso, fabriketako organizazio tradizionalaz gain, beste mota batzuetako erakundeak planteiamendua egin beharko lirateke. Adibidez, herri eta auzategietako erakundeak, langileen ohizko errebindikazioei gehituz beste hainbat globalagoak.

KARLOS TRENOR

HERRI GINTZAN

Itxaron gabe, bete
eta bidal iezaguzu
ondoan doakizun txartela.

CAJA LABORAL POPULAR LAN KIDE AURREZKIA

Euskal Herri osoan ordezkaturik dagoen
Kutxa bakarra gara.

Euskal Lehen Enpresa-Taldearen bultza-
tzaile garen Entitatea.

Eta gainera... hona gure gaztetasuna:

1959

1987

Lehen Bulegoa	175 Bulego
Lehen Bezeroa	700.000 Bezero
Lehen Milioia	185.000 Milioiko aurrezkia

Horrexegatik, Lan Kide Aurrezkia
"Euskadiko Kutxa" da.

Zatoz elkarlanean parte hartzera

ZURE NOMINA

LAN KIDE AURREZKIAN HELBIDERATUZ

HELBIDERATZE-TXARTELA

Lan Kide Aurrezkiaren
bulegoan daukadan
kontu korrontearen bidez
kobratu nahi dut nere soldata.

IZENA

N.A.N.

ENPRESA

Kupoi hau ebaki eta hona bidali.
LAN KIDE AURREZKIA Marketing-eko Dptu a
J. M. Arizmendiarrrieta, Pasealekua z/g
Arrasate, Gipuzkoa.

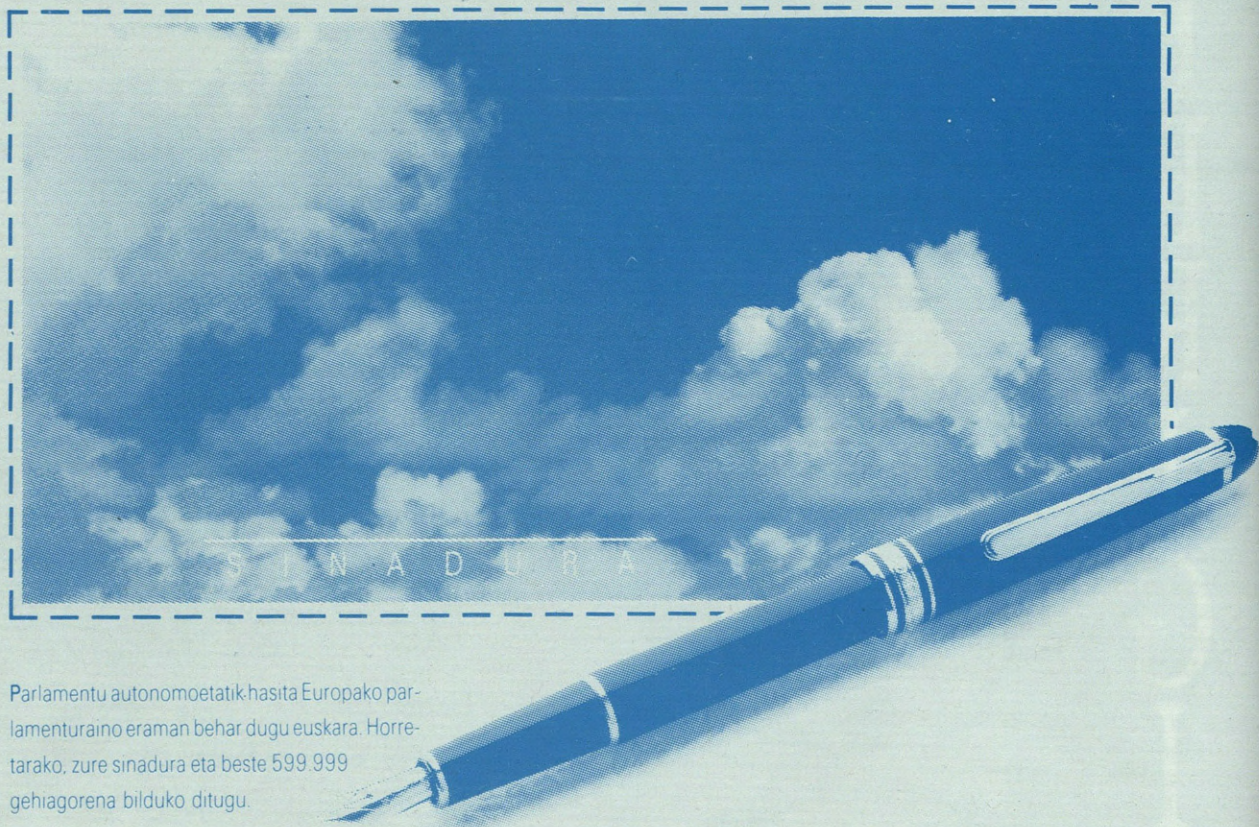
SINADURA:

CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

EUSKARAK EZ DU EZINEZKORIK

Parlamentu autonomoetatik hasita Europako parlamenturaino eraman behar dugu euskara. Horretarako, zure sinadura eta beste 599.999 gehiagorena bilduko ditugu.

Honek esan nahi du, Euskal Herrian bizi diren 16 urtez goragoko lagunek inoiz egin den sinadura bilketarik handiengan hartuko dutela parte.

Zinezko sinadura bilketa, baina lortuko dugula sinesten dugu, euskarak ez baitu ezinezkorik. Zinez bazaude euskararen alde, sina rezaguzu autografo bat.

EUSKARA GURE HIZKUNTZA NAZIONALA.

BATEGINIK

EUSKARAK ETA IKASTOLAK
MUGARIK EZ